

Nr 71.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av delegerades för riksdagens verk förslag till familjepensionsreglemente för riksdagens verk och reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk m. m.

Delegerade för riksdagens verk beslöto den 15 oktober 1936 tillkalla särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och till delegerade avgiva förslag rörande anordnande av statlig familjepensionering för befattningshavare vid riksdagens verk samt arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som innefattades i det av 1936 års riksdag godkända allmänna familjepensionsreglementet och familjepensionsreglementet för arbetare.

Till sakkunniga utsågo delegerade generaldirektören och chefen för telegrafverket greve H. A. Hamilton, tillika ordförande, bankokommissarien A. G. Linder och riksgäldskommissarien S. O. Widlund.

Efter fullgjort uppdrag hava de sakkunniga, som antagit benämningen familjepensionskommittén för riksdagens verk, till delegerade överlämnat ett den 7 maj 1937 dagtecknat utlåtande och förslag beträffande familjepensioneringens ordnande för befattningshavare vid riksdagens verk. Kommitténs utlåtande och förslag är bilagt detta utlåtande (*Bilaga*, sid. 3—58).

Utlåtandet innefattar av motiv åtföljda

1) förslag till reglemente angående familjepension för efterlevande till befattningshavare vid riksdagens verk (familjepensionsreglemente för riksdagens verk);

2) preliminära överenskommelser mellan kommittén och utsedda delegerade för bankostatens änke- och pupillkassa och för riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening, om villkoren för statens övertagande av kassornas rörelse;

3) förslag till föreskrifter angående tillämpning av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus; samt

4) förslag till reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

I utlåtandet har kommittén anfört, att förslag uppgjorts till bestämmelser angående statens övertagande av den under fullmäktiges i riksbanken förvalt-

ning ställda änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk samt att förslaget skulle, så snart det hunnit inom kommittén slutbehandlas, överlämnas till delegerade med särskild skrivelse. I enlighet härmed har kommittén med skrivelse den 11 maj 1937 överlämnat förslag till bestämmelser angående statens övertagande av nämnda kassa (*Bilaga*, sid. 59—70).

Över kommitténs förslag hava fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, styrelsen för riksdagsbiblioteket samt riksdagens justitieombudsman och militieombudsman avgivit infordrade yttranden i de delar av förslaget, som beröra respektive verk.

Fullmäktige i riksbanken hava i ärendet anfört följande:

»Kommitténs förslag innefattar, såvitt det berör riksbanken, förslag till *dels* reglemente angående familjepension för efterlevande till befattningshavare vid riksdagens verk, *dels* reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, *dels* överenskommelse mellan staten samt bankostatens änke- och pupillkassa, *dels* ock bestämmelser angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk, vilket sistnämnda förslag sedermera under hand tillställts fullmäktige.

I likhet med kommittén anse fullmäktige behovet av en genomgripande familjepensioneringsreform vid riksdagens verk vara starkt framträdande. Det torde även få anses vara naturligt, att dessa verk, vars avlönings- och tjänstepensionsförhållanden anpassats efter vad som gäller för övriga grenar av den reglerade statsförvaltningen, även på familjepensionsområdet följa den statliga förebilden och ordna den ifrågavarande pensioneringen i överensstämmelse med de principer, som ligga till grund för det av riksdagen prövade och godkända reglementet för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst och reglementet angående familjepension för efterlevande till arbetare i statens tjänst.

Med denna allmänna utgångspunkt har kommittén uppgjort sina förslag så, att de anpassats efter de speciella förhållandena vid riksdagens verk men eljest så nära som möjligt ansluta sig till de för den övriga statsförvaltningen utfärdade familjepensionsbestämmelserna.

Vid den granskning, som fullmäktige med hänsyn till den korta tid, som stått fullmäktige till buds, varit i tillfälle att ägna de överlämnade förslagen, hava fullmäktige i stort sett ansett sig böra biträda desamma. Fullmäktige hava emellerid funnit skäl till följande erinringar.

Kommittén har icke ansett sig böra föreslå någon motsvarighet till 6 § familjepensionsreglementet för arbetare angående rätt för arbetare, som nedflyttas till anställning i lägre pensionsgrupp, att i familjepensionshänseende bibehållas vid de för honom förut gällande villkoren.

I olikhet med kommittén äro fullmäktige av den meningen, att, då sådana fall kunna komma i fråga, som avses i 6 § i familjepensionsreglementet för arbetare, även beträffande arbetare vid sedeltryckeriet och pappersbruket, en bestämmelse av motsvarande innehåll införes jämväl i reglementet angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk av förslagsvis följande lydelse:

’Övergår arbetare till anställning med lägre familjepensionsunderlag, skall i familjepensionshänseende fortfarande för honom gälla vad som finnes stadgat i fråga om den förra anställningen.’

De föreliggande reglementsförslagen hava avsetts att träda i kraft, familjepensionsreglementet för riksdagens verk å tidpunkt, som komme att bestämmas av delegerade för riksdagens verk, och reglementet angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk den 1 juli 1937.

Att pensionsreglementet för riksdagens verk nu icke föreslås träda i kraft redan den 1 juli 1937 beror därpå, att ett övertagande av bankostatens änke- och pupillkassa icke torde kunna äga rum förrän tidigast den 1 januari 1938.

Med hänsyn härtill torde familjepensionsreglementet för riksdagens verk böra träda i kraft sistnämnda dag.

Arbetarna vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk hava beretts tillfälle att taga del av ett preliminärt upprättat förslag till familjepensionsreglemente för dessa personalkategorier. Kommitténs definitiva förslag överensstämmer beträffande pensionsunderlag och pensionsavdrag helt med det preliminära förslaget. Av representanter för sedeltryckeriets personalförning har muntlig framställning gjorts om kompensation för avdragen genom löneförhöjning. De till civilförvaltningens personalförbund anslutna arbetarna vid pappersbruket hava skriftligen framställt en liknande begäran, därvid de som särskild motivering åberopat, att sedan gammalt visst mindre understöd utgått till efterlevande efter brukets arbetare utan något som helst löneavdrag.

De föreslagna pensionsavdragen innebära tvivelsutan en ganska kännbar inkomstminskning för samtliga ifrågavarande arbetare. Särskilt för de äldre, förhållandevis väl avlönade arbetarna måste denna inkomstminskning dock te sig rimlig med hänsyn till den väsentliga förbättring i pensionsavseende, som därigenom tillförsäkras deras efterlevande. För åtskilliga av de yngre arbetarna torde däremot avdragen bliva mera tyngande, och för dessa lär en viss kompensation icke kunna anses helt obefogad.

Nu gällande lönestat för Tumba bruks arbetare är emellertid fastställd för året, och då kommitténs utlåtande kommit fullmäktiges ledamöter tillhanda så sent som den 10 innevarande maj månad, har det icke varit möjligt att undersöka, huruvida icke arbetarna med hänsyn till nyss berörda förhållande skulle önska uppskov med ikraftträdandet, intill dess ny lönestat börjar tillämpas.

På grund härav torde det vara riktigast att på det sätt beakta de från arbetarna gjorda framställningar, att man låter anstå med ikraftträdande jämväl av reglementet angående familjepension till efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk till den 1 januari 1938.

Förenämnda till civilförvaltningens personalförbund anslutna arbetare hava vidare framställt vissa andra önskemål, men då pensionskommittén, som tagit del därav, icke ansett möjligt att tillmötesgå dessa önskemål, hava fullmäktige funnit desamma icke föranleda något yttrande.

Därest förslagen genomföras, erfordras vissa mindre ändringar i bankoreglementet. Då emellertid dessa i huvudsak äro av formell art, torde härmed kunna anstå till nästkommande års riksdag; och komma fullmäktige att i vanlig ordning hos bankoutskottet därom göra framställning.

I förslaget till överenskommelse mellan staten och bankostatens änke- och pupillkassa har en bestämmelse införts, att vid meningsskiljaktighet rörande värderingen av kassans tillgångar eller rörande tillgångarnas fördelning frågan skulle hänskjutas till avgörande av tredje man, som utsåges av parterna.

Det har syntts fullmäktige lämpligt föreslå, att i det fall parterna därvid icke kunna enas skiljeman utses av riksdagens justitieombudsman.

I övrigt hava fullmäktige icke något att erinra vare sig mot nämnda för-

slag till överenskommelse eller förslaget till bestämmelser om statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk.»

De övriga i ärendet hörda myndigheterna hava icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget.

Delegerade hava för sin del biträtt de av fullmäktige i riksbanken framställda ändringsförslagen. I samband härmed hava delegerade anført, att då delegerade sålunda tillstyrkt förslaget om framflyttande av tidpunkten för ikraftträdandet av reglementet för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, delegerade därmed icke tagit ställning till den i fullmäktiges yttrande berörda frågan om kompensation åt arbetarna vid sedeltryckeriet och pappersbruket för viss inkomstminskning på grund av familjepensionsavdragen.

Med skrivelse den 13 maj 1937 hava delegerade till bankoutskottet överlämnat kommitténs utlåtande och förslag jämte däröver avgivna yttranden samt hemställt, att utskottet ville upptaga ärendet till behandling samt föreslå riksdagen att

dels godkänna förenämnda förslag till familjepensionsreglemente för riksdagens verk samt till föreskrifter angående tillämpning av reglementet å befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus;

dels bemyndiga fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret att träffa överenskommelser, de förra med bankostatens änke- och pupillkassa, och de senare med riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening, i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommittén preliminärt ingångna avtalen och med iakttagande av den beträffande valet av skiljeman av fullmäktige i riksbanken gjorda erinran;

dels godkänna föreliggande förslag till bestämmelser angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk;

dels ock godkänna ovanberörda förslag till reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, dock med de ändringar, som av fullmäktige i riksbanken föreslagits.

Utskottet.

De för befattningshavarna vid riksdagens verk gällande bestämmelserna i fråga om avlöning och tjänstepension ansluta sig i allt väsentligt till vad som i nämnda avseenden finnes stadgat vid övriga grenar inom den nyreglerade statsförvaltningen. Med hänsyn härtill torde, såsom familjepensionskommittén anført, det vara naturligt, att dessa verks familjepensionsförhållanden ordnas i överensstämmelse med de principer, som ligga till grund för det allmänna familjepensionsreglementet. Det förslag till särskilt familjepensionsreglemente för riksdagens verk, som av delegerade framlagts, har utformats i så nära anslutning till det allmänna familjepensionsreglementet som med hänsyn till de speciella förhållandena vid

dessas verk varit möjligt. Utskottet har för sin del icke funnit anledning till erinran mot reglementsförslaget.

Vidkommande härefter de preliminärt träffade överenskommelserna rörande statens övertagande av den familjepensionering, som hittills ombesörjts av bankostatens änke- och pupillkassa samt riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, äro dessa överenskommelser, vilka äro intagna å sid. 24—29 i härvid fogad *Bilaga*, i fråga om uppställning och innehåll nära överensstämmande med de tidigare mellan staten och olika familjepensionskassor ingångna avtalen. De avvikelser, som, på sätt närmare framgår av kommitténs motivering, förekomma på vissa punkter, hava föranletts därav, att kassornas ekonomiska ställning medgivit ett tillgodoseende av en del speciella önskemål beträffande övergången till den nya familjepensionsordningen. Sålunda innebära överenskommelserna bland annat, att — med vissa undantag — de vid övertagandet befintliga pensionstagarna skola komma i åtnjutande av det nya familjepensionsreglementets pensioner, vilket skulle medföra viss pensionsförbättring för dessa pensionstagare.

I förslaget till överenskommelse mellan staten och bankostatens änke- och pupillkassa har en bestämmelse införts, enligt vilken vid meningsskiljaktighet rörande värderingen av kassans tillgångar eller rörande tillgångarnas fördelning frågan skulle hänskjutas till tredje man, utsedd av parterna. Fullmäktige i riksbanken, med vilka delegerade för riksdagens verk instämt, hava ansett lämpligt föreslå, att, i det fall parterna icke kunna enas, skiljeman skall utses av riksdagens justitieombudsman. Utskottet biträder detta ändringsförslag. Motsvarande ändring synes böra vidtagas i överenskommelsen med riksgäldskontorets änke- och pupillkassa.

Enligt 7 mom. första stycket av den preliminära överenskommelsen med bankostatens kassa skulle pensionsberättigade efter delägare, som ej velat underkasta sig det nya reglementet, komma i åtnjutande av, bland annat, pensionstillägg, i den mån sådant skall utgå enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar. Då emellertid enligt vad utskottet inhämtat sådant tillägg av statsmedel ej i något fall kan utgå till i momentet avsedda pensionstagare, synes den föreslagna bestämmelsen böra såsom överflödig uteslutas ur momentet.

Beträffande den preliminära överenskommelsen med riksgäldskontorets änke- och pupillkassa har utskottet uppmärksammat, att i avtalet icke intagits någon bestämmelse angående rätt för sådana 50-åriga döttrar, vilka nu äro tillförsäkrade pension från kassan, att även efter övertagandet vara bibehållna vid denna förmån. Ehuru det måste anses framgå av den allmänna föreskriften i 1 mom. av överenskommelsen rörande statens övertagande av kassans förpliktelser, att någon inskränkning av dessa döttrars pensionsrätt icke åsyftats, finner utskottet dock lämpligt att i likhet med vad som skett i överenskommelsen med bankostatens änke- och pupillkassa ett förtydligande tillägg härom intages i avtalet. För detta ändamål torde 8 mom. andra stycket överenskommelsen böra givas följande ändrade lydelse:

»Pensionstagare, som vid övertagandet åtnjuter pensionsunderstöd enligt

§ 18 andra stycket av föreningens stadgar, ävensom pensionsberättigade döttrar, vilka uppnått 50 års ålder, äga bibehålla de förmåner, som skulle hava tillkommit dem, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.»

I övrigt hava de preliminära överenskommelserna icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet får därför tillstyrka, att riksdagen bemyndigar fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret att träffa definitiva överenskommelser, de förra med bankostatens änke- och pupillkassa och de senare med riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommittén preliminärt ingångna avtalen, dock med iakttagande av vad utskottet ovan anför.

Utskottet får vidare tillstyrka de av delegerade framlagda förslagen till bestämmelser angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk samt till föreskrifter angående tillämpning av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus.

Enligt det föreliggande förslaget till familjepensionsreglemente för befattningshavare vid riksdagens verk ankommer det på delegerade för riksdagens verk att besluta om reglementets ikraftträdande för riksdagens olika verk och att fastställa de avvikelser från reglementets bestämmelser, som därvid finnas påkallade beträffande befattningshavare, vilka före ikraftträdandet ägt familjepensionsrätt på grund av sin statstjänst, samt beträffande de fall, då avgång från sådan befattning skett före ikraftträdandet. Tillika ankommer det på delegerade att utfärda de närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för reglementets tillämpning. Härvid torde i tillämpliga delar böra gälla de bestämmelser, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande kommer att utfärda med avseende å allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande inom den civila statsförvaltningen. I detta sammanhang vill utskottet erinra, att statsmakterna förutsatt, att vid ikraftträdandet av sistnämnda reglemente i tjänst varande eller med tjänstepension avgångna ordinarie kvinnliga befattningshavare, vilka varit underkastade 1925 års bestämmelser om pensionering av efterlevande barn till kvinnliga befattningshavare, ävensom barn, som då redan tillträtt pension enligt dessa bestämmelser, vid övergången skulle likställas med delägare och pensionstagare i respektive familjepensionskassor. De för genomförande härav erforderliga närmare bestämmelserna skola enligt riksdagens beslut meddelas av Kungl. Maj:t i samband med utfärdandet av motsvarande bestämmelser för manliga befattningshavare. Det torde böra ankomma på delegerade för riksdagens verk att i överensstämmelse med vad som sålunda kommer att bli gällande inom den civila statsförvaltningen utfärda liknande bestämmelser för de kvinnliga befattningshavarna vid nämnda verk och deras efterlevande. I avseende härå torde emellertid böra beaktas, att enligt den preliminära överenskommelsen mellan staten och bankostatens kassa delägarna i denna kassa från övertagandet skulle vidkännas

avdrag enligt det nya reglementet — avdrag, vilka äro avsevärt högre än de nu utgående pensionsavgifterna — därvid dock förutsatts, att kassan skulle kompensera delägarna för därav föranledd löneminskning genom att av sina överskottsmedel återbetala skillnaden mellan familjepensionsavdraget och pensionsavgiften. Vid sådant förhållande och då till kassan äro anslutna endast manliga ordinarie tjänstemän vid riksbankens huvudkontor, skulle det enligt utskottets mening vara obilligt, att de ordinarie kvinnliga befattningshavare, som vid reglementets ikraftträdande tjänstgöra vid huvudkontoret och vilka icke äga möjlighet att erhålla ovannämnda kompensation, skulle — i olikhet mot övriga kvinnliga befattningshavare vid riksdagens verk — få vidkännas ökade utgifter för familjepensioneringen. Likställighet i förevarande avseende mellan de kvinnliga och manliga befattningshavarna vid riksbankens huvudkontor torde lämpligen böra åvägabringas på det sätt, att de kvinnliga befattningshavarna bibehållas vid sina tidigare avgifter, omvandlade till familjepensionsavdrag, så länge de kvarstå i nuvarande tjänster. Vid befordran efter övertagandet skulle däremot familjepensionsavdragen enligt reglementet tillämpas.

Kommittén har förutsatt, att de regler i fråga om bokföring och redovisning av familjepensionsmedel efter den nya ordningens genomförande, som för den övriga förvaltningen uppdragits i proposition nr 246/1937, skola i huvudsak tillämpas jämväl vid riksdagens verk. Vad kommittén i sammanhang härmed uttalat (*Bilaga*, sid. 11) har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill här omnämna, att utskottet har för avsikt att vid behandlingen av utgifterna under huvudtiteln riksdagen och dess verk m. m. framlägga förslag till de ändringar med avseende å beräkningen av avlöningsanslagen under denna huvudtitel, som påkallas av familjepensioneringens genomförande från och med den 1 januari 1938, ävensom hemställa om medel för bestridande under senare hälften av nästkommande budgetår av pensioner åt efterlevande till befattningshavare vid riksdagens samtliga verk utom riksbanken. Beträffande riksbanken, vars räkenskapsår sammanfaller med kalenderåret, torde motsvarande ändringar i avlönings- och pensionsstaten utan olägenhet kunna anstå till början av nästa år. Utskottet förutsätter, att fullmäktige i riksbanken inkomma till bankoutskottet vid 1938 års riksdag med förslag härutinnan. De pensioner, som enligt familjepensionsreglementet och överenskommelsen med bankostatens kassa skola utgå till efterlevande till befattningshavare vid riksbanken, torde böra bestridas av riksbankens medel.

Vad härefter angår det framlagda förslaget till reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk är detta upprättat i överensstämmelse med de principer, som ligga till grund för reglementet angående familjepension för efterlevande till arbetare i statens tjänst (familjepensionsreglementet för arbetare). Den viktigaste avvikelser är, att familjepensionsunderlag och -avdrag för arbetarna vid sedeltryckeriet och pappersbruket överstiga de för övriga arbetare i statens tjänst beslutade. Ifrågavarande pensionsunderlag och -avdrag hava emellertid avpassats efter de i tjänstepensionsregle-

mentet fastställda pensionsgrupperna. Kommittén har vidare med hänsyn till att ifrågavarande arbetare i pensionshänseende närmast äro jämställda med extra ordinarie tjänstemän icke ansett sig böra föreslå en motsvarighet till 6 § familjepensionsreglementet för arbetare angående rätt för arbetare, som nedflyttas i lägre pensionsgrupp, att i familjepensionshänseende bibehållas vid de för honom förut gällande villkoren. Fullmäktige i riksbanken hava emellertid velat förorda införande i nu förevarande reglemente av en bestämmelse motsvarande den i ovanberörda paragraf intagna ävensom föreslagit, att denna bestämmelse skulle erhålla följande lydelse:

»Övergår arbetare till anställning med lägre familjepensionsunderlag, skall i familjepensionshänseende fortfarande för honom gälla vad som finnes stadgat i fråga om den förra anställningen.»

Delegerade för riksdagens verk hava biträtt detta ändringsförslag. Utskottet vill för sin del tillstyrka detsamma.

Enligt kommitténs förslag skulle familjepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk träda i kraft den 1 juli 1937. Fullmäktige i riksbanken hava emellertid funnit skäl föreligga, att tidpunkten för reglementets ikraftträdande framflyttas till den 1 januari 1938. I likhet med delegerade vill utskottet förorda, att reglementet träder i kraft sistnämnda dag. Pensioner, som skola utgå enligt ifrågavarande familjepensionsreglemente, böra bestridas av riksbankens medel.

Vad beträffar kostnaderna för genomförande av de föreliggande förslagen har kommittén framhållit, att överenskommelserna med bankostatens samt riksgäldskontorets änke- och pupillkassor i motsats till tidigare överenskommelser mellan staten och andra familjepensionsanstalter icke föranleda några särskilda övergångsskostnader för statsverket för de nuvarande delägarnas samt de nuvarande pensionärernas vidkommande. Kommittén har emellertid erinrat, att de pensions- och dyrtidstillägg för pensionärer i bankostatens kassa, vilka enligt beslut av 1932 års riksdag ej längre skulle utgå av statsmedel, genom den nu träffade uppgörelsen åter komma att bestridas av staten i vad de belöpa på pensionsutbetalningar efter överenskommelsens ikraftträdande. Enligt verkställd beräkning skulle vidare, om hänsyn toges till nu utgående statsbidrag, statens övertagande av den pensioneringsverksamhet, som nu bedrivs av änkekassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk, icke medföra någon nämnvärd övergångskostnad för statsverket. Kostnaderna för förslagens genomförande, såvitt angår de befattningshavare inom övriga förvaltningsområden, som redan äga familjepensionsrätt, ävensom sådana befattningshavare inom riksdagens samtliga verk, vilka för närvarande ej hava dylik rätt, hava med hänsyn till dessa befattningshavares förhållandevis ringa antal icke gjorts till föremål för någon särskild utredning. Icke heller har utredning verkställts rörande kostnaderna för anordnandet av familjepensionering för arbetarna vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Enligt beslut av 1936 års riksdag skall dyrtidstillägg jämlikt kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267) icke utgå till änka eller barn, som åtnjuter familjepension jämlikt allmänna familjepensionsreglementet och familjepensionsreglementet för arbetare. Då motsvarande bestämmelse bör tillämpas beträffande riksdagens verk, kommer utskottet i det följande att framlägga förslag härom.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av delegerades för riksdagens verk föreliggande förslag, må

1) godkänna följande

F ö r s l a g

till

Reglemente angående familjepension för efterlevande till befattningshavare vid riksdagens verk.

(Familjepensionsreglementet för riksdagens verk.)

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

1. Detta reglemente äger tillämpning å:

a) innehavare av befattning, för vilken tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk gäller; samt

b) den, som avgått från befattning, som i a) avses, och äger rätt till pension eller uppskjuten livränta enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente, dock att reglementet icke skall gälla för den, som äger rätt till uppskjuten livränta, med mindre han under minst fem år innehaft till tjänstepension enligt tjänstepensionsreglementet berättigande befattning.

2. Vad nedan i detta reglemente sägs om befattningshavare skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande befattningshavare, som i 1 mom. b) omförmäles.

2 §.

1. Berättigade till familjepension efter befattningshavares död äro:

efterlevande make, som ej ingått nytt äktenskap,
arvsberättigade barn, som ej uppnått 19 års ålder, samt
frånskild make i fall som i 2 mom. sägs.

Pensionsrätt tillkommer dock ej make, om äktenskapet ingåtts efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och ej heller adoptivbarn, om adoptionen ägt rum efter det befattningshavaren fyllt 50 år.

2. Då befattningshavare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin make utgiva underhållsbidrag, äger domstolen, därest makarna levt tillsam-

mans under minst fem år och sistnämnda make vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst trettio år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att den frånskilda maken skall vara berättigad till familjepension efter befattningshavarens död. Vad nu sagts för det fall att befattningshavare förpliktas utgiva underhållsbidrag gäller ock, där i skillnadsmålet avtal om sådant underhållsbidrag visas föreliggande.

Förordnande, som sålunda meddelats, upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, som bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den berättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som ovan sagts giltighet, må sådant förordnande ej meddelas till förmån för befattningshavarens make i senare äktenskap.

3 §.

Så länge befattningshavare innehar befattning, som i 1 § 1 mom. a) avses, skall honom tillkommande lön (arvode) minskas med *familjepensionsavdrag* i enlighet med vad nedan sägs.

4 §.

1. Familjepension bestämmes på sätt i 5 § angives i förhållande till ett vid befattningshavarens död för honom gällande grundbelopp (*familjepensionens grundbelopp*), vilket fastställes med hänsyn till antalet tjänstår och det för den avlidne senast gällande *familjepensionsunderlaget* enligt de i denna paragraf angivna grunderna.

2. För befattningshavare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension enligt tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt antalet av befattningshavaren förvärvade tjänstår, utökade med tid som från dödsfallet eller avgången med pension må hava återstått till pensionsåldern, uppgått till minst trettio.

Uppgick för befattningshavare som i första stycket sägs antalet tjänstår, utökade på sätt där angives, icke till trettio, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår, sålunda utökade, understiger trettio.

Åtnjöt befattningshavaren vid sin död förtidspension, skall från vad sålunda stadgats gälla den avvikelser, att utökning av tjänståren med tid som återstått till pensionsåldern ej må ske.

3. För annan befattningshavare än i 2 mom. avses är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt hans tjänstår uppgått till minst trettio, men eljest lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger trettio. Utgör för sådan befattningshavare summan av antalet tjänstår och den till pensionsåldern återstående tiden mer än etthundratjugu fulla fjärdedels år, skall dock grundbeloppet utgöra så stor del av familjepensionsunder-

laget, som antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av nämnda summa.

4. Såsom tjänstår räknas vid tillämpning av 2 och 3 mom. tid, vilken befattningshavaren må räkna som tjänstår enligt 2 § tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk.

5. Utgör det enligt 2 eller 3 mom. beräknade grundbeloppet icke helt krontal, jämkas det till närmast högre hela krontal.

5 §.

1. Familjepensionen består av en fast och en rörlig del.

2. Familjepensionens fasta del motsvarar, för år räknat,

a) för efterlevande make eller frånskild make ensam eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans, då pensionsberättigade barn ej finnas: familjepensionens grundbelopp;

b) för efterlevande make eller frånskild make jämte barn eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans jämte barn: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om endast ett barn finnes, och därtöfver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn;

c) för ett barn, då pensionsberättigad make ej finnes: familjepensionens grundbelopp;

d) för två eller flera barn, då pensionsberättigad make ej finnes: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om barnen äro två, och därtöfver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.

3. Familjepensionens rörliga del utgör samma procenttal å den fasta delen, som under den tid pensionen avser gäller för beräknande av dyrtids-tillägg å nyreglerad avlöning.

4. Av familjepension för efterlevande make eller frånskild make jämte barn eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans jämte barn äger maken eller makarna tillsammans åtnjuta så stor del, som motsvarar åttio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel, samt barnet eller barnen återstoden. Frånskild make, som åtnjuter pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, må dock icke av familjepensionen åtnjuta större del än vad som motsvarar fyrtio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel. Äro efterlevande make och frånskild make eller äro två eller flera barn samtidigt pensionsberättigade, skola makarna eller barnen tillkommande pensionsbelopp delas lika dem emellan.

5. Innehar den som är berättigad till familjepension efter befattningshavare, som i detta reglemente avses, statsanställning av sådant slag, att därmed är förenad tjänstepensionsrätt, eller åtnjuter han tjänstepension för sådan anställning, eller äger han åtnjuta familjepension enligt detta reglemente eller eljest av statsmedel jämväl såsom anhörig till annan än nämnda befattningshavare, skall det belopp, som han enligt denna paragraf skulle äga åtnjuta, minskas med den i beloppet ingående rörliga pensionsdelen jämte så stor del av etthundratjugu kronor, som den i beloppet ingående

fasta pensionsdelen utgör av familjepensionsunderlaget. Vad nu sagts skall ock gälla för pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete.

6 §.

1. Familjepension utgår från och med dagen näst efter den, då befattningshavare avlidit, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, därest pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

Pension till barn, som födes efter faderns död, utgår från och med den månad, under vilken barnet födes.

2. Utbetalning av pension sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av delegerade för riksdagens verk; vederbörande myndighet likväl obetaget att efter pensionstagares frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

3. Har i följd därav, att frånskild make underlåtit att jämlikt 7 § göra ansökan om pension, till annan pensionsberättigad utbetalts större belopp än han bort erhålla, skall därvid bero.

7 §.

1. Fråga om rätt till familjepension efter avliden befattningshavare prövas, på därom gjord ansökan,

a) beträffande efterlevande till befattningshavare vid riksbanken och ledamot i riksbankens direktion av fullmäktige i riksbanken; samt

b) beträffande efterlevande till annan befattningshavare och riksgäldsdirektören av fullmäktige i riksgäldskontoret.

Sökande åligger att styrka sådana för myndigheten icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2. Då familjepension beviljas, skola de pensionsberättigade erhålla skriftligt bevis därom.

8 §.

Vid avgång ur tjänst skall befattningshavare, som äger rätt till familjepension för sina efterlevande, erhålla skriftligt bevis därom.

2 KAP.

Ordinarie befattningshavare m. fl.

9 §.

1. Beträffande ordinarie befattningar, vilka äro hänfödda till viss lönegrad, skola, där ej annat följer av stadgandena i 11 och 12 §§, tillämpas de familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, som här nedan angivas:

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.
1	750	72	16	1,500	180
2	780	75	17	1,590	192
3	810	78	18	1,680	204
4	840	81	19	1,770	219
5	870	87	20	1,770	219
6	900	93	21	1,860	234
7	930	99	22	1,950	249
8	960	108	23	2,040	267
9	1,020	117	24	2,130	285
10	1,080	126	25	2,220	306
11	1,140	135	26	2,310	327
12	1,200	144	27	2,400	348
13	1,260	153	28	2,490	369
14	1,320	162	29	2,580	390
15	1,410	171	30	2,670	411

2. Beträffande befattningar, som avses i III kap. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk och för vilka enligt detta reglemente nedan angivna pensionsunderlag gälla, skola tillämpas följande familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag:

Pensionsunderlag enligt tjänstepensionsreglementet kr.	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.
7,000	2,670	411
8,000	3,000	516
9,000	3,330	606

10 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 4 § å ordinarie befattningshavare, som avses i III kap. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, skall pensionsåldern anses inträda vid utgången av den månad, under vilken han fyller 65 år.

11 §.

1. Övergår ordinarie befattningshavare till befattning med lägre familjepensionsunderlag, skall i familjepensionshänseende fortfarande för honom gälla vad som finnes stadgat i fråga om den förra befattningen.

2. Sänkes familjepensionsunderlaget för ordinarie befattning, skall i familjepensionshänseende icke inträda någon förändring för den som före ändringen innehåft befattningen.

12 §.

För ordinarie befattningshavare, som är förordnad att innehåva icke-ordinarie befattning med högre familjepensionsunderlag än det för hans ordinarie befattning fastställda, skola tillämpas de för icke-ordinarie befattningshavare i reglementet givna bestämmelserna.

3 KAP.

Icke-ordinarie befattningshavare.

13 §.

1. För sådana extra ordinarie befattningar, vid vilka lön utgår enligt av delegerade för riksdagens verk fastställd löneplan, skola med de undantag, som i 2 mom. stadgas, tillämpas de familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, som här nedan angivas:

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.
1	720	69	16	1,410	171
2	750	72	17	1,500	180
3	780	75	18	1,590	192
4	810	78	19	1,680	204
5	840	81	20	1,680	204
6	870	87	21	1,770	219
7	900	93	22	1,860	234
8	930	99	23	1,950	249
9	960	108	24	2,040	267
10	1,020	117	25	2,130	285
11	1,080	126	26	2,220	306
12	1,140	135	27	2,310	327
13	1,200	144	28	2,400	348
14	1,260	153	29	2,490	369
15	1,320	162	30	2,580	390

2. I fråga om annan icke-ordinarie befattning än i 1 mom. sägs äga delegerade för riksdagens verk bestämma den lönegrad, till vilken befattningen är att i familjepensionshänseende hänföra, eller ock fastställa särskilt familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag för densamma. Vad nu är

sagt äger ock avseende å i 1 mom. nämnd tjänst för det fall, att slutlönen i densamma fastställts till annat belopp än det, som normalt gäller såsom slutlön för extra ordinarie befattningar i den lönegrad tjänsten tillhör.

14 §.

För icke-ordinarie befattningshavare med avkortad tjänstgöringstid skall iakttagas:

a) att familjepensionsavdraget minskas i en omfattning, som svarar mot den i tjänstepensionshänseende för honom gällande avkortningen av tjänstgöringstiden;

b) att tid, med vilken utökning av antalet tjänstår jämlikt 4 § 2 mom. må ifrågakomma, reduceras i en omfattning, som svarar mot den avkortning av tjänstgöringstiden, vilken i tjänstepensionshänseende varit i medeltal för befattningshavaren gällande under de fem senast förflutna åren före dödsfallet eller avgången med pension eller under den kortare tid han innehaft med familjepensionsrätt enligt detta reglemente förenad anställning; samt

c) att vid förening av två befattningar av detta slag familjepension skall beräknas särskilt för vardera befattningen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

1. Genom beslut av delegerade för riksdagens verk bestämmes tidpunkten för detta reglementes ikraftträdande för riksdagens olika verk och fastställas de avvikelser från reglementets bestämmelser, som därvid finnas påkallade beträffande i 1 § 1 mom. a) avsedda befattningshavare, vilka före ikraftträdandet ägt familjepensionsrätt på grund av sin statstjänst, samt beträffande de fall då avgång från sådan befattning skett före ikraftträdandet.

2. I fråga om den som vid reglementets ikraftträdande för det förvaltningsområde, till vilket han hör, innehade icke-ordinarie befattning med en daglig tjänstgöringstid, motsvarande minst hälften av den för ordinarie befattningshavare bestämda, eller ock anställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § reglementet angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk sägs, och som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension, skall — även i den mån detta ej följer av 4 § 4 mom. här ovan — för bestämmande av familjepension åt hans efterlevande såsom tjänstår räknas den tid, under vilken han, innan detta reglemente blev å honom tillämpligt, innehaft sådan befattning eller anställning.

3. Från reglementets tillämpning undantages sådan ordinarie befattningshavare vid justitie- eller militieombudsmansexpeditionerna, riksdagsbiblioteket eller riksdagens hus, som före reglementets ikraftträdande för dessa förvaltningsgrenar varit befriad från stadgad skyldighet att erlagga avgift för beredande av pension åt efterlevande.

De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av detta reglemente, meddelas av delegerade för riksdagens verk.

2) bemyndiga fullmäktige i riksbanken att träffa överenskommelse med bankostatens änke- och pupillkassa i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet ovan anfört;

3) godkänna av familjepensionskommittén för riksdagens verk upprättat, så sid. 63—64 i härvid fogade *Bilaga* intagna förslag till bestämmelser angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk;

4) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att träffa överenskommelse med riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening, i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet ovan anfört;

5) godkänna av familjepensionskommittén för riksdagens verk upprättat, å sid. 30—31 i härvid fogad *Bilaga* intagna förslag till föreskrifter angående tillämpning av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus;

6) bemyndiga delegerade för riksdagens verk att *dels* besluta om familjepensionsreglementets för riksdagens verk ikraftträdande den 1 januari 1938 för ifrågakvarande verk samt därvid fastställa de avvikelser, som betingas av under punkterna 2)—5) här ovan omförmälda överenskommelser, bestämmelser och föreskrifter samt av vad utskottet i det föregående anfört rörande kvinnliga befattningshavare;

dels ock meddela de bestämmelser, som i övrigt erfordras för genomförande från och med den 1 januari 1938 av berörda överenskommelser, bestämmelser och föreskrifter samt för tillämpning enligt vad utskottet ovan anfört av motsvarande regler rörande kvinnliga befattningshavare och deras efterlevande;

7) godkänna följande

F ö r s l a g

till

Reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

(Familjepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.)

1 §.

1. Detta reglemente äger tillämpning å:

a) arbetare, för vilken reglementet angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk gäller;

b) den, som avgått från arbetaranställning som i a) avses, och äger rätt till pension eller uppskjuten livränta enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente, dock att reglementet icke skall gälla för den, som äger rätt till uppskjuten livränta, med mindre han under minst fem år innehaft till tjänstepension enligt tjänstepensionsreglementet berättigande anställning.

2. Vad nedan i detta reglemente sägs om arbetare skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande arbetare, som i 1 mom. b) avses.

2 §.

1. Berättigade till familjepension efter arbetares död äro:

änka, som ej ingått nytt äktenskap,
arvsberättigade barn, som ej uppnått 19 års ålder, samt
frånskild hustru i fall som i 2 mom. sägs.

Pensionsrätt tillkommer dock ej änka, om äktenskapet ingåtts efter det arbetaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och ej heller adoptivbarn, om adoptionen ägt rum efter det arbetaren fyllt 50 år.

2. Då arbetare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin hustru utgiva underhållsbidrag, äger domstolen, därest makarna levt tillsammans under minst fem år och hustrun vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst trettio år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att den frånskilda hustrun skall vara berättigad till familjepension efter mannens död. Vad nu sagts för det fall att mannen förpliktas utgiva underhållsbidrag gäller ock, där i skillnadsmålet avtal om sådant underhållsbidrag visas föreligga.

Förordnande, som sålunda meddelats, upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, som bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den berättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som ovan sagts giltighet, må sådant förordnande ej meddelas till förmån för arbetarens hustru i senare äktenskap.

3 §.

Så länge arbetare innehar anställning, som i 1 § 1 mom. a) avses, skall han å sin avlöning vidkännas *familjepensionsavdrag* i enlighet med vad nedan sägs.

Är arbetare vid ordinarie avlöningstillfälle icke berättigad att utbekomma någon avlöning för den tidsperiod löneutbetalningen avser, skall han icke heller vidkännas familjepensionsavdrag för nämnda tidsperiod.

4 §.

1. Familjepension bestämmes på sätt i 7 § angives i förhållande till ett vid arbetarens död för honom gällande grundbelopp (*familjepensionens grundbelopp*), vilket fastställes med hänsyn till antalet tjänstår och det för

den avlidne senast gällande *familjepensionsunderlaget* enligt de i denna paragraf angivna grunderna.

2. För arbetare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt antalet av arbetaren förvärvade tjänstår, utökade med tid som från dödsfallet eller avgången med pension må hava återstått till pensionsåldern, uppgått till minst trettio.

Uppgick för arbetare som i första stycket sägs antalet tjänstår, utökade på sätt där angives, icke till trettio, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår, sålunda utökade, understiger trettio.

3. För annan arbetare än i 2 mom. avses är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt hans tjänstår uppgått till minst trettio, men eljest lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger trettio. Utgör för sådan arbetare summan av antalet tjänstår och den till pensionsåldern återstående tiden mer än etthundratjugu fulla fjärdedels år, skall dock grundbeloppet utgöra så stor del av familjepensionsunderlaget, som antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av nämnda summa.

4. Såsom tjänstår räknas vid tillämpning av 2 och 3 mom. tid, vilken arbetaren må räkna som tjänstår enligt 2 § tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

5. Utgör det enligt 2 eller 3 mom. beräknade grundbeloppet icke helt krontal, jämkas det till närmast högre hela krontal.

5 §.

För arbetare skola gälla följande familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag:

Pensionsgrupp enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag	
		för månad kr.	för vecka kr.
1. Tryckerimästare vid sedeltryckeriet och arbetsledande förmän vid pappersbruket	1,260	12.75	2.95
2. Tryckare vid sedeltryckeriet samt underformare och guskare vid pappersbruket	1,140	11.25	2.60
3. Övriga manliga arbetare vid pappersbruket	930	8.25	1.90
4. Kvinnliga arbetare	810	1.90	0.80

6 §.

Övergår arbetare till anställning med lägre familjepensionsunderlag, skall i familjepensionshänseende fortfarande för honom gälla vad som finnes stadgat i fråga om den förra anställningen.

7 §.

1. Familjepensionen består av en fast och en rörlig del.
2. Familjepensionens fasta del motsvarar, för år räknat,
  - a) för änka eller frånskild hustru ensam eller för änka och frånskild hustru tillsammans då pensionsberättigade barn ej finnas: familjepensionens grundbelopp;
  - b) för änka eller frånskild hustru jämte barn eller för änka och frånskild hustru tillsammans jämte barn: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om endast ett barn finnes, och därutöver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn;
  - c) för ett barn, då pensionsberättigad änka eller frånskild hustru ej finnes: familjepensionens grundbelopp;
  - d) för två eller flera barn, då pensionsberättigad änka eller frånskild hustru ej finnes: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om barnen äro två, och därutöver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.
3. Familjepensionens rörliga del skall utgöra samma procenttal å den fasta delen, som under den tid pensionen avser gäller för beräkning av dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning för tjänstemän.
4. Av familjepension för änka eller frånskild hustru jämte barn eller för änka och frånskild hustru tillsammans jämte barn äger änkan eller den frånskilda hustrun eller änkan tillsammans med den frånskilda hustrun åtnjuta så stor del, som motsvarar åttio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel, samt barnet eller barnen återstoden. Frånskild hustru, som åtnjuter pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, må dock icke av familjepensionen åtnjuta större del än vad som motsvarar fyrtio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel. Äro änka och frånskild hustru eller äro två eller flera barn samtidigt pensionsberättigade, skola dem tillkommande pensionsbelopp delas lika dem emellan.
5. Innehar den, som är berättigad till familjepension efter arbetare, statsanställning av sådant slag, att därmed är förenad tjänstepensionsrätt, eller åtnjuter han tjänstepension för sådan anställning, eller äger han åtnjuta familjepension enligt detta reglemente eller eljest av statsmedel jämväl såsom anhörig till annan än nämnda arbetare, skall det belopp, som han enligt denna paragraf skulle äga åtnjuta, minskas med den i beloppet ingående rörliga pensionsdelen jämte så stor del av etthundratjugu kronor, som den i beloppet ingående fasta pensionsdelen utgör av familjepensionsunderlaget. Vad nu sagts skall ock gälla för pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete.

8 §.

1. Familjepension utgår från och med dagen näst efter den, då arbetare avlidit, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pen-

sionstagaren avlider, eller, därest pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

Pension till barn, som födes efter faderns död, utgår från och med den månad, under vilken barnet födes.

2. Utbetalning av pension sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av fullmäktige; vid sedeltryckeriet föreståndaren och vid pappersbruket förvaltaren likväl obetaget att efter pensionstagares frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

3. Har i följd därav, att frånskild hustru underlåtit att jämlikt 9 § göra ansökan om pension, till annan pensionsberättigad utbetalts större belopp, än han bort erhålla, skall därvid bero.

9 §.

1. Fråga om rätt till familjepension efter avliden arbetare prövas, på därom gjord ansökan, av fullmäktige.

Sökande åligger att styrka sådana för fullmäktige icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2. Då familjepension beviljas, skola de pensionsberättigade erhålla skriftligt bevis därom.

10 §.

Vid anställnings upphörande skall arbetare, som äger rätt till familjepension för sina efterlevande, erhålla skriftligt bevis därom.

11 §.

De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av detta reglemente, meddelas av fullmäktige.

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1938; dock att det icke skall äga tillämpning i fråga om arbetare, som före nämnda dag avgått från sin anställning.

I fråga om arbetare, vilken vid reglementets ikraftträdande innehade anställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk sägs, och som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension, skall — även i den mån detta ej följer av 4 § 4 mom. — för bestämmande av familjepension åt hans efterlevande såsom tjänstår räknas den tid, under vilken han, innan detta reglemente blev å honom tillämpligt, innehaft sådan anställning, ävensom, därest han övergått från anställning hos enskild entreprenör till riksbankens tjänst i samband med riksbankens övertagande av verksamheten vid sedeltryckeriet, den tid i den enskilde entreprenörens tjänst, som han med tillämpning av punkten 3 av övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk förklarats skola få tillgodoräkna såsom tjänstår.

8) förklara, att dyrtidstillägg jämlikt kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267) icke skall utgå å familjepension enligt familjepensionsreglementet för riksdagens verk eller familjepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Stockholm den 27 maj 1937.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Lindley**, *Leffler, Johansson* i Friggeråker, *Ström* i Lidköping*, *Bjurström, Berling* och *von Horn*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, Paulsen, Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman**, *Gustavson* i Västerås, *Osberg* och *Lundberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

FAMILJEPENSIONSKOMMITTÉN FÖR RIKSDAGENS VERK

Bilaga.

UTLÅTANDEN OCH FÖRSLAG

BETRÄFFANDE

FAMILJEPENSIONERINGENS ORDNANDE
FÖR BEFATTNINGSHAVARE VID
RIKSDAGENS VERK M. M.

AVGIVNA

DEN 7 OCH DEN 11 MAJ 1937

STOCKHOLM 1937
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Innehållsförteckning.

A. Förslag om familjepensioneringens ordnande för befattningshavare vid riksdagens verk.

	Sid
I. Förslag till familjepensionsreglemente för riksdagens verk	18—23
Motivering	3—6
II. Förslag om övertagande av änke- och pupillkassorna vid riksdagens verk m. m.	
1. Grunder för beräkningen av kassornas ställning i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten	36—47
2. Preliminära överenskommelser mellan staten och kassorna m. m.	
a) Överenskommelse mellan staten och <i>bankostatens änke- och pupillkassa</i>	24—26
Motivering	8—11
P. M. angående den ekonomiska innebörden av överenskommelsen	48—53
b) Förslag till bestämmelser angående statens övertagande av <i>änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk</i>	63—64
Motivering	59—62
P. M. angående den ekonomiska innebörden av förslaget	65—70
c) Överenskommelse mellan staten och <i>riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening</i>	27—29
Motivering	12—13
P. M. angående den ekonomiska innebörden av överenskommelsen	54—58
d) Förslag till föreskrifter angående tillämpning av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å <i>befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus</i>	30—31
Motivering	13—15

B. Förslag om familjepensioneringens ordnande för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Förslag till familjepensionsreglemente för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk	32—35
Motivering	7—8

Till Herrar Delegerade för riksdagens verk.

Delegerade hava den 15 oktober 1936 beslutat tillkalla särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och till delegerade avgiva förslag rörande anordnande av statlig familjepensionering för befattningshavare vid riksdagens verk samt arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som innefattas i det av 1936 års riksdag godkända allmänna familjepensionsreglementet och familjepensionsreglementet för arbetare. Till sakkunniga hava delegerade utsett generaldirektören greve H. A. Hamilton, tillika ordförande, bankokommissarien A. G. Linder och riksgäldskommissarien S. O. Widlund. Sekreterare hos de sakkunniga har varit t. f. förste revisorn i riksräkenskapsverket E. Norberg, och för verkställande av det försäkringstekniska utredningsarbetet har varit förordnad byråchefen i försäkringsinspektionen filosofie doktorn T. Jansson, med rätt för honom att deltaga i de sakkunnigas överläggningar, ehuru icke i beslutet, samt att till protokollet få antecknad eventuellt avvikande mening.

Till fullgörande av sitt uppdrag få de sakkunniga, som antagit benämningen *familjepensionskommittén för riksdagens verk*, härmed framlägga förslag till reglemente angående familjepension för efterlevande till befattningshavare vid riksdagens verk (*familjepensionsreglementet för riksdagens verk*), Bil. A. Detta reglementes tillämpning förutsätter överenskommelser med vissa nu existerande änke- och pupillkassor angående statens övertagande av kassornas rörelse. Kommittén har för detta ändamål inbjudit bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassor att genom utsedda delegerade överlägga med kommittén angående de villkor, på vilka staten eventuellt skulle kunna övertaga kassornas hittillsvarande rörelse. Till förhandlingsdelegerade hava utsetts

för bankostatens änke- och pupillkassa: bankokommissarien A. Bertil, kamreraren A. Engwall, vaktmästaren J. Wallenborg och kammarskrivaren G. Ahlin; samt

för riksgäldskontorets änke- och pupillkassa: riksgäldssekreteraren J. Hägglund, sekreteraren E. Öhlin samt revisorerna H. Anderson och A. Sandqvist.

Förhandlingarna hava lett till överenskommelser av det innehåll, som framgår av Bil. B och Bil. C.

Kommittén har vidare utarbetat förslag till föreskrifter angående tillämpning av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus (Bil. D), ävensom till reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk (Bil. E).

Slutligen har kommittén uppgjort förslag till bestämmelser angående statens övertagande av den nu under fullmäktiges i riksbanken förvaltning ställda änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappers-

bruk, vilket förslag, så snart det hunnit inom kommittén slutbehandlas, kommer att överlämnas med särskild skrivelse.¹

Såsom bilaga till överenskommelserna med bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassor finnes fogad en av byråchefen Jansson utarbetad promemoria med grunder för beräkningar angående ställningen av bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassor samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten (självkostnadsgrunder).

Sedermera komma att överlämnas ytterligare två promemorior av byråchefen Jansson till belysande av den ekonomiska innebörden av de två nyssnämnda överenskommelserna.

Rörande den föreslagna nyordningen må bemärkas följande.

Familjepensioneringen vid riksdagens verk företer nu en bild av splittring såväl i fråga om organ för pensioneringens handhavande som beträffande pensionsförmåner och förpliktelser. Sålunda finnas, såvitt angår manliga ordinarie befattningshavare, vid riksbanken två familjepensionskassor, nämligen bankostatens änke- och pupillkassa, avsedd för befattningshavare vid huvudkontoret, samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk, omfattande befattningshavare vid avdelningskontoren samt vissa tjänstemän vid Tumba bruk. Riksgäldskontoret har sin särskilda änke- och pupillkassa och familjepensioneringen för befattningshavarna vid justitie- och militieombudsmansexpeditionerna, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus ordnades först år 1929 genom utfärdande av vissa bestämmelser, som i väsentliga delar anslöto sig till dåvarande reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa. Dessförinnan hade sistnämnda befattningshavare saknat möjlighet att genom anslutning till någon änke- och pupillkassa säkerställa sina efterlevandes försörjning.

I fråga om pensionering av efterlevande barn till kvinnliga befattningshavare vid riksdagens verk hava delegerade för samma verk utfärdat bestämmelser den 17 juli 1925 efter mönster av en kungl. kungörelse i samma ämne beträffande kvinnliga befattningshavare i statens tjänst den 18 juni 1925 (nr 279). I likhet med vad fallet varit inom den egentliga statsförvaltningen före allmänna familjepensionsreglementets tillkomst saknas vid riksdagens verk bestämmelser om familjepensionering för icke-ordinarie tjänstemannapersonal och arbetare.

Behovet av en genomgripande familjepensionsreform är därför vid riksdagens verk starkt framträdande. Naturligt synes också vara att dessa verk, som anpassat sina avlönings- och tjänstepensionsförhållanden efter vad som gäller för övriga grenar av den reglerade statsförvaltningen, även på familjepensionsområdet följer den statliga förebilden och ordnar denna pensionering i överensstämmelse med de principer, som ligga till grund för det av riksdagen prövade och godkända reglementet för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst (allmänna familjepensionsreglementet), 1936: 542, och reglementet angående familjepension för efterlevande till arbetare i statens tjänst (familjepensionsreglementet för arbetare), 1936: 543.

Med denna allmänna utgångspunkt har det för kommittén närmast gällt att uppgöra förslag till familjepensionsreglementen för riksdagens verk, anpassade efter de speciella förhållandena vid dessa verk men eljest så nära som möjligt anslutande sig till de för den övriga statsförvaltningen utfärdade familjepensionsbestämmelserna. Kommittén har däremot icke haft anledning ingå på sådana spørsmål rörande pensioneringens utformning och in-

¹ Se sid. 59.

nehåll, beträffande vilka avgörande träffats i samband med familjepensionsfrågans behandling vid föregående års riksdag. Kommittén tillåter sig fördenskull att för närmare kännedom om principerna i det nya pensionerings-systemet hänvisa till 1936 års riksdagstryck propositionerna nr 201, med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m., nr 245, angående överenskommelser med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor om övertagande av kassornas rörelse, m. m., nr 258, angående överenskommelse med statens järnvägars änke- och pupillkassa om övertagande av kassans rörelse, m. m., vidare bankoutskottets utlåtande nr 75 i anledning av förenämnda propositioner samt riksdagens skrivelse nr 366. Av intresse i detta sammanhang är även den till 1937 års riksdag avlätna propositionen angående överenskommelser med arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning om övertagande av dessa pensionsanstalters rörelse (nr 248).

Vad beträffar kostnaderna för förslaget genomförande såvitt angår sådana befattningshavare, som icke för närvarande äga familjepensionsrätt, hava desamma med hänsyn till dessa befattningshavares förhållandevis ringa antal icke gjorts till föremål för någon särskild utredning.

Vid den följande behandlingen av reglementsförslagen inskränker sig kommittén huvudsakligen till sådana detaljer i förslagen, som innefatta avvikelser från förebilden.

Familjepensionsreglementet för riksdagens verk.

Fullt genomförd skulle den nya ordningen i pensionshänseende innebära, att tjänste- och familjepensionsreglementena för riksdagens verk erhålla sammanfallande tillämpningsområden. En förutsättning för familjepensionsreglementets ikraftträdande för de särskilda förvaltningsgrenarna bör dock vara, att uppgörelse kunnat träffas mellan staten och vederbörande enskilda änke- och pupillkassa om statens övertagande av den familjepensionering, som hittills ombesörjts genom kassan. Här liksom i fråga om allmänna familjepensionsreglementet torde nämligen gälla, att man såvitt möjligt bör undvika att för samma förvaltningsområde hava skilda pensioneringssystem.

1 §.

Såsom en nyhet i förslaget må framhållas, hurusom familjepensionsreglementet jämväl skulle bli tillämpligt å ledamot av riksbankens direktion samt å riksgäldsdirektören, vilka tidigare i sådan egenskap saknat familjepensionsrätt för efterlevande. Detsamma gäller byråcheferna å justitie- och militieombudsmansexpeditionerna.

De särskilda övergångsbestämmelser, som erfordras för de hittillsvarande kassadelägarna och deras efterlevande, finnas intagna i de överenskommelser, vilka enligt vad i det föregående berörts, träffats mellan kommittén och delegerade för resp. kassor. Jämväl för de befattningshavargrupper, vilkas familjepensionering varit ordnad utan något direkt medinflytande från befattningshavarnas sida påkallas vissa övergångsstadganden, till vilka kommittén återkommer i det följande.

Överensstämma helt med motsvarande paragrafer i allmänna familjepensionsreglementet.

2—3 §§.

Frånsett vissa formella jämkningar, bland annat påkallade av det förhållandet, att vid riksdagens verk icke förekomma några befattningar, för vilka det för hel tjänstepension fastställda antalet tjänstår är begränsat till tjugufem. överensstämmer paragrafen i sak med 4 § allmänna familjepensionsreglementet.

4 §.

- 5 §. Överensstämmar med 5 § allmänna familjepensionsreglementet. — Där-
emot har behov icke ansetts föreligga att i förslaget intaga någon motsva-
righet till 6 § i samma reglemente, vilken innehåller föreskrifter angående
beräkning av familjepension efter befattningshavare, som samtidigt inne-
haft två med familjepensionsrätt enligt reglementet förenade befattningar.
Dylik tjänsteförening torde nämligen icke ifrågakomma vid riksdagens verk.
- 6 §. De närmare bestämmelser, som kunna erfordras angående utbetalning av
pension, torde böra meddelas av delegerade för riksdagens verk, varvid bli-
vande tillämpningsföreskrifter till allmänna familjepensionsreglementet lära
kunna tjäna som förebild.
- 7 §. Handläggningen av frågor angående familjepension bör enligt kommitténs
mening ankomma på fullmäktige i riksbanken beträffande där anställda be-
fattningshavare och på fullmäktige i riksgäldskontoret såvitt angår befatt-
ningshavare vid övriga riksdagens verk. Besvär över beslut av riksgäldsfull-
mäktige kunna jämlikt § 19 reglementet för riksgäldskontoret anföras hos
riksdagens bankoutskott. Då den i § 41 mom. 2 bankoreglementet omför-
mällda besvärsrätten till bankoutskottet icke avser familjepension, torde
komplettering i detta hänseende böra ske.
- 8 §. Överensstämmar med 9 § allmänna familjepensionsreglementet.
- 9 §. De föreslagna familjepensions- och avdragsskalorna äro uppgjorda helt i
anslutning till allmänna familjepensionsreglementet.
- 10—12 §§. Paragraferna överensstämma i sak med 11—13 §§ allmänna familjepen-
sionsreglementet.
- 13—14 §§. Specialföreskrifterna för icke-ordinarie befattningshavare utvisa endast
vissa, av de olika tillämpningsområdena betingade avvikelser från förebil-
den.
- I reglementsförslaget har icke medtagits någon motsvarighet till 16 § all-
männa familjepensionsreglementet, som innehåller vissa föreskrifter i famil-
jepensionshänseende vid fall av övergång från reglerad till oreglerad stats-
tjänst. Övergång från befattning i något riksdagens verk till annan med
tjänstepensionsrätt förenad anställning i statens tjänst, å vilken intet av de
nya tjänstepensionsreglementena för tjänstemän eller arbetare skulle vara
tillämpligt, synes vara en alltför osannolik företeelse för att påkalla regle-
rande föreskrifter. Skulle något dylikt fall inträffa, torde det få ankomma
på delegerade att underställa ärendet riksdagens prövning.

*I kraftträdan-
de och över-
gångsbestäm-
melser.*

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. ansluta sig nära till motsvarande stadgan-
den i allmänna familjepensionsreglementet.

3 mom. har avseende å sådana i tjänst kvarstående ordinarie befattnings-
havare vid annat riksdagens verk än riksbanken eller riksgäldskontoret, vil-
ka icke varit anslutna till den familjepensionering, som år 1929 infördes för
befattningshavare vid justieombudsmansexpeditionen, militieombudsmans-
expeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus. Ifrågavarande tjän-
stemän torde alltjämt böra undantagas från familjepensioneringen i analogi
med vad som föreskrivits i 3 mom. övergångsbestämmelserna till allmänna
familjepensionsreglementet beträffande vissa befattningshavare, vilka tidi-
gare varit befriade från stadgad skyldighet att erlägga familjepensionsavgift.

Bemyndigandet för delegerade att meddela särskilda tillämpningsföreskrif-
ter till reglementet har sin motsvarighet i 19 § allmänna familjepensionsreg-
lementet.

Reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

Den vid riksdagens verk anställda arbetarpersonalen utgöres av arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk. För dessa grupper anställningshavare gäller i tjänstepensionshänseende ett särskilt reglemente, byggt på det den 30 juni 1934 utfärdade reglementet angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (nr 443). Kommitténs här framlagda förslag till *reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk* avser att på familjepensionsområdet utgöra en motsvarighet till det förstnämnda tjänstepensionsreglementet. Till uppställning och innehåll ansluter det sig i övrigt så nära som möjligt till familjepensionsreglementet för arbetare (1936: 543).

Med några smärre formella avvikelser i 1 § överensstämma paragraferna med motsvarande stadganden i familjepensionsreglementet för arbetare. 1—3 §§.

Alldenstund några pensionsberättigade säsongarbetare icke förekomma vid sedeltryckeriet eller pappersbruket, har i förslaget icke intagits någon motsvarighet till bestämmelserna i 4 § 5 och 6 mom. familjepensionsreglementet för arbetare. 4 §.

De föreslagna familjepensionsunderlagen och avdragen äro anpassade efter de i tjänstepensionsreglementet fastställda pensionsgrupperna. Sålunda äro de olika personalgrupperna att i pensionshänseende jämställa
tryckerimästare vid sedeltryckeriet och arbetsledande förmän vid pappersbruket med extra ordinarie tjänstemän i 14 lönegraden;
tryckare vid sedeltryckeriet samt andre formare och guskare vid pappersbruket med extra ordinarie tjänstemän i 12 lönegraden;
övriga manliga arbetare vid pappersbruket med extra ordinarie tjänstemän i 8 lönegraden; samt
kvinnliga arbetare med icke-yrkesutbildade kvinnliga arbetare enligt familjepensionsreglementet för arbetare. 5 §.

Rörande motiven till denna pensionsgruppsindelning vill kommittén hänvisa till den vid bankoutskottets utlåtande nr 68 till 1935 års riksdag såsom bilaga A fogade utredningen med förslag angående pensionsreglering för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

I fråga om familjepensionsavdragen må allenast påpekas, att de föreslagna veckobeloppen efter mönster från tjänstepensionsområdet fixerats till $\frac{64}{365}$ av det för månad fastställda beloppet med avrundning till närmast högre 5-tal ören.

Med hänsyn till den ifrågavarande arbetarpersonalens särställning i pensionshänseende med förhållandevis höga, av speciella utbildnings- och arbetsförhållanden betingade pensionsunderlag har kommittén icke ansett sig böra föreslå någon motsvarighet till 6 § familjepensionsreglementet för arbetare angående rätt för arbetare, som nedflyttas till anställning i lägre pensionsgrupp, att i familjepensionshänseende bibehållas vid de för honom förut gällande villkoren. Någon liknande förmån tillkommer nämligen icke sådana under allmänna familjepensionsreglementet hänförliga icke-ordinarie befattningshavare, med vilka de manliga arbetarna vid sedeltryckeriet och pappersbruket i nu förevarande sammanhang närmast äro att jämställa.

Överensstämmer med 7 § familjepensionsreglementet för arbetare. 6 §.

7—9 §§. Med vissa av förhållandena inom det område, som nu är föremål för reglering, påkallade jämkningar hava bestämmelserna sin sakliga motsvarighet i 8—10 §§ familjepensionsreglementet för arbetare.

10 §. Det torde böra ankomma på fullmäktige i riksbanken att utfärda de för reglementets tillämpning erforderliga specialföreskrifterna.

I kraftträdande. En lämplig tidpunkt för reglementets ikraftträdande är enligt kommitténs uppfattning den 1 juli 1937.

De särskilda övergångsbestämmelserna äro i sak överensstämmande med motsvarande stadganden i familjepensionsreglementet för arbetare.

Bankostatens änke- och pupillkassa.

Bankostatens änke- och pupillkassa, som ombesörjer pensioneringen av efterlevande till ordinarie manliga befattningshavare vid riksbankens huvudkontor, inrättades år 1748 och erhöll Kungl. Maj:ts stadfästelse å sitt första reglemente den 29 augusti 1748. Nu gällande reglemente är av delägarna i kassan antaget vid sammanträden den 8 och den 22 december 1921 samt — efter det Kungl. Maj:t överlämnat åt fullmäktige i riksbanken att pröva och meddela fastställelse därå — fastställt av fullmäktige den 14 december 1922 att retroaktivt tillämpas från och med den 1 januari samma år.

Kassan har tidigare åtnjutit tillskott av statsmedel dels i form av ett direkt årsbidrag med 200 kronor, vilket belopp utgick oförändrat från kassans inrättande, dels i form av s. k. vakansbesparingar, vilka utgingo åtminstone från år 1777. Sedan inledda förhandlingar om sammanslagning av bankostatens och avdelningskontorens änke- och pupillkassor strandat, beslöt emellertid riksdagen från och med den 1 juli 1932 indraga alla statsbidrag, såväl de till kassan direkt utgående som ock pensionstillägg och dyrtidstillägg för pensionstagare i kassan, vilka komme att pensioneras efter nämnda tidpunkt. Beträffande de närmare omständigheterna i samband med detta beslut får kommittén hänvisa till bankoutskottets memorial nr 64 till 1932 års riksdag.

Den nu träffade preliminära överenskommelsen om statens övertagande av kassans rörelse har ingåtts under förbehåll av godkännande å ena sidan av riksdagen och å andra sidan av kassans delägare. I fråga om uppställning och innehåll har eftersträfvats största möjliga överensstämmelse med de tidigare mellan staten och olika familjepensionskassor ingångna avtalen, dock med sådana modifikationer, som föranletts av kassans större ekonomiska möjligheter att tillgodose vissa speciella önskemål rörande övergången till den nya familjepensionsordningen.

Överenskommelsens huvudgrunder äro i stort sett:

att staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser;

att kassans samtliga tillgångar överlåtas till staten med undantag av det försäkringstekniskt beräknade överskottet;

att det föreslagna familjepensionsreglementet för riksdagens verk från övertagandet blir i avseende å såväl förpliktelser som förmåner tillämpligt beträffande alla därvid i tjänst kvarstående eller med tjänstepension avgångna delägare, dock att avkortad familjepension i regel icke skall ifrågakomma;

att de vid övertagandet befintliga pensionstagarna hos kassan erhålla det nya familjepensionsreglementets pensioner, därest den delägare, som grundlagt pensionsrätten, vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension;

att kassans förpliktelser gentemot pensionsberättigade efter delägare, som avgått ur riksbankens tjänst utan pension, samt mot understödstagare fullgöras av staten enligt oförändrade grunder, dock så att till förut utgående pensionsförmåner, oberäknat pensions- och dyrtidstillägg, där sådant förekommer, skall beträffande understödstagare läggas ett fast tillägg, motsvarande 15 procent å pensionen; samt

att delägare, som före övertagandet gjort anmälan därom hos fullmäktige i riksbanken, kan få sistnämnda bestämmelser å sig tillämpade.

De under kassans förvaltning ställda donationsfonderna beröras icke av överenskommelsen.

Rörande detaljbestämmelserna i överenskommelsen må bemärkas följande.

1 mom.

Den av staten lämnade garantiförbindelsen beträffande alla rättsanspråk, som kunna riktas mot styrelse eller tjänstemän i kassan på grund av kassans överlåtelse, ansluta sig helt till motsvarande bestämmelser i liknande avtal mellan staten och vissa andra pensionskassor. På fullmäktige i riksbanken torde böra ankomma att efter övertagandet fullgöra de uppgifter, som förut åvilat kassans styrelse.

2 mom.

I jämförelse med tidigare överenskommelser innebär 2 mom. en betydelsefull utvidgning, i det att nya familjepensionsreglementet skulle bliva gällande ej blott för de vid övertagandet i tjänst kvarstående delägarna utan även för de vid samma tidpunkt avgångna tjänstepensionärerna, dock med rätt för vederbörande att före övertagandet hos fullmäktige anmäla sin önskan att ej bliva underkastad det nya reglementet. De pensionerade delägarnas likställande med de i aktiv tjänst kvarstående är en förmån, som helt skulle belasta kassan genom ianspråktagande av viss del av tillgängliga överskottsmedel. Staten åsamkas sålunda icke några extra utgifter genom detta medgivande. Att de i tjänst kvarstående delägarna omedelbart skola vidkännas fullt pensionsavdrag enligt nya reglementet innebär ur statens synpunkt en beaktansvärd förenkling vid reglementets tillämpande. Delägarna skulle i sin tur kompenseras för dem sålunda åsamkad merutgift genom återbetalning från kassans överskottsmedel av skillnaden mellan de nya och de gamla avgifterna.

3 mom.

Här liksom i förut träffade överenskommelser har det ansetts befogat att bevara rätten till oavkortad familjepension för efterlevande till delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension.

4 mom.

En grundläggande princip i samtliga överenskommelser har varit, att delägarna icke skola genom kassans överlåtelse på staten berövas någon dem enligt nuvarande kassareglemente tillförsäkrad förmån, som kan förenas med grunderna i det nya familjepensionsreglementet. Enligt reglementet för bankostatens änke- och pupillkassa äger änka pensionsrätt oavsett delägarrens ålder vid äktenskapets ingående, och pensionsrätten för barn upphör först vid 21 års ålder, ehuru förekommande pupilltillägg utgå allenast till barn under 18 år. Kommittén har i betraktande härav funnit sig böra beträffande kassans delägare förorda en höjning av den i familjepensionsreglementet stipulerade åldersgränsen för ingående av pensionsberättigande äktenskap från 60 till 65 år. Utöver sistnämnda ålder har det dock icke ansetts lämpligt att gå. Vad pensionsrätten för barn beträffar, har kommittén icke velat komplicera övergångsbestämmelserna genom införande av skilda åldersbestämmelser för olika kategorier av barn utan — i lik-

het med vad som föreskrivits exempelvis i överenskommelsen med civilstatens änke- och pupillkassa — föreslagit en generell åldersgräns för barnpensioner efter förutvarande kassadelägare, och därvid utgått från åldern för pensionsrättens upphörande enligt kassans reglemente, 21 år, eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

5 mom.

I förevarande moment behandlas rättigheter och skyldigheter för delägare, som icke bliva underkastade det nya familjepensionsreglementet, sålunda i första hand delägare, vilka gjort framställning om att bliva undantagna från reglementet, samt delägare, vilka före övertagandet lämnat riksbankens tjänst utan rätt till pension men varit berättigade att kvarstå såsom delägare i kassan, emedan de innehaft ordinarie anställning under minst tio år. För dem skulle de äldre familjepensionsbestämmelserna alltjämt i tillämpliga delar gälla; dock skulle ingen vara skyldig att erlægga pensionsavgifter efter avgång ur tjänst med tjänstepension eller efter uppnådda 65 års ålder. Några principiella nyheter i jämförelse med tidigare överenskommelser innebära dessa bestämmelser icke.

6 mom.

Liksom de vid övertagandet med tjänstepension avgångna delägarna skulle få det nya familjepensionsreglementet på sig tillämpat, har kassans överskottsmedel lämnat tillgång till att utan kostnad för staten göra kassans pensionstagare delaktiga i de förmånligare pensionsvillkoren enligt samma reglemente. En förutsättning är dock, att pension åtnjutes efter delägare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension.

7 mom.

Momentet reglerar familjepensionsförhållandena för pensionsberättigade

- 1) efter delägare, som icke velat underkasta sig det nya reglementet;
- 2) efter delägare, som före övertagandet avgått ur riksbankens tjänst utan tjänstepension;
- 3) ogifta döttrar, som uppnått 50 års ålder;
- 4) understödstagare, som avses i § 13 reglementet för bankostatens änke- och pupillkassa.

Den förstnämnda kategorien har ansetts böra likställas med pensionsberättigade efter sådana delägare i övriga kassor, vilka vägrat att underkasta sig den nya ordningen. Dessa hava tillerkänts den gamla kassapensionen jämte därå belöpande pensions- och dyrtidstillägg enligt de vid övertagandet gällande grunderna och dessutom ett fast tillägg beräknat i procent å kassapensionen efter ett procenttal, som valts i förhållande till kassans överskott och under beaktande av att de sammanlagda pensionsförmånerna icke i något löneläge få bringas att överstiga familjepensionen enligt det nya reglementet. Från denna utgångspunkt har det procentuella tillägget för bankostatens änke- och pupillkassa fastställts till 15 procent å kassapensionen.

Förtidsavgångna delägare liksom de 50-åriga döttrarna hava icke ansetts kunna göra anspråk på något extra tillskott till de pensionsförmåner, som hittills varit dem tillförsäkrade.

I detta sammanhang må påpekas, att pensioner till 50-åriga döttrar efter övertagandet endast skulle kunna ifrågakomma för döttrar till

- a) delägare, som gjort anmälan om kvarstående på nu gällande familjepensionsvillkor;
- b) delägare, som före övertagandet avgått ur riksbankens tjänst utan pension; samt
- c) delägare, som avlidit före övertagandet.

Enligt § 13 reglementet för bankostatens änke- och pupillkassa må efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall pension eller tillfälligt un-

derstöd tilldelas barn, som efter uppnådda 21 år befinnes vara på grund av vanförhet, sjuklighet eller andra orsaker urståndsatt att försörja sig. Pensionstagare, som i denna paragraf avses, skulle efter övertagandet bibehålla sina förutvarande pensionsförmåner och dessutom komma i åtnjutande av ett fast tillägg, motsvarande 15 procent å kassapensionen. I övrigt har understödsverksamhet av här åsyftat slag förutsatts skola för framtiden ombesörjas med användande av kassans överskottsmedel och utan direkt samband med den statliga familjepensioneringen, till vars uppgifter beviljande av understöd icke ansetts höra.

8 mom.

På yrkande av kassans delegerade har i överenskommelsen intagits en bestämmelse, enligt vilken de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna icke skola beröras av det med kassan träffade avtalet. Avsikten är, att kassan skulle kunna i någon form fortleva med uppgift att förvalta och disponera dels det överskott, som delägarna skulle få behålla, dels de särskilda donationsfonderna i enlighet med gällande donationsvillkor. Mot denna delegerades önskan har kommittén för sin del intet att erinra.

9 mom.

Överenskommelsen med bankostatens änke- och pupillkassa föranleder i motsats till tidigare överenskommelser mellan staten och andra familjepensionsanstalter icke några särskilda övergångskostnader för statsverket för de nuvarande delägarnas samt de nuvarande änkornas och barnens vidkommande. Dock bör i detta sammanhang nämnas, att de pensions- och dyrtidstillägg för pensionärer i bankostatens kassa, vilka enligt beslut av 1932 års riksdag ej längre skulle utgå av statsmedel, genom den nu träffade uppgörelsen åter komma att ersättas av staten i vad de belöpa på pensionsutbetalningar efter överenskommelsens ikraftträdande.

I fråga om grunderna för upprättande av den balansräkning, som skall utvisa kassans ekonomiska ställning per dagen för övertagandet, vill kommittén hänvisa till den vid överenskommelsen fogade promemorian av byråchefen Jansson. Vad särskilt angår det i nämnda promemoria berörda spörsmålet om beräkning av kapitalvärdet av skillnaden i avgifter enligt den i kassan nu tillämpade avgiftsskalan och den föreslagna avdragsskalan, biträder kommittén den av Jansson förordade lösningen (jfr promemorian s. 10).

Rörande bokföring och redovisning av familjepensionsmedel efter den nya ordningens genomförande förutsätter kommittén, att man vid riksdagens verk följer de allmänna riktlinjer, som för den övriga förvaltningen uppdragits i Kungl. Maj:ts proposition nr 246 till 1937 års riksdag angående anslag för budgetåret 1937/1938 till pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst m. m. I överensstämmelse härmed torde särskilda fonder böra uppläggas, en för riksbanken, »riksbankens familjepensionsfond», och en för övriga riksdagens verk, förslagsvis benämnd »familjepensionsfonden för vissa riksdagens verk». Till dessa fonder skulle i första hand överföras de kapitaltillgångar, som komma att övertagas från respektive pensionskassor. Som bland annat frågan om fortsatt fondering för närvarande befinner sig under utredning och tiden även i övrigt knappast medgiver ett slutligt reglerande av olika detaljspörsmål beträffande familjepensionsfonderingen och sättet för familjepensionsutgifternas bestridande, torde med framläggande av förslag till närmare föreskrifter i dessa ämnen lämpligen kunna anstå till 1938 års riksdag och provisoriska åtgärder i anslutning till vad som kommer att bli bestämt för den övriga förvaltningen under mellantiden vidtagas.

10 mom.

Som överenskommelsen icke lämpligen bör vara för parterna bindande under obestämd tid, har efter mönster från tidigare överenskommelse stipulerats en tidsfrist intill 1937 års utgång.

Riksgäldskontorets änke- och pupillkassa.

Riksgäldskontorets änke- och pupillkassa tillkom genom ständernas beslut år 1809, och anslogs därvid såsom grundfond vad som framdeles kunde komma att inflyta å riksgäldskontorets andel i det tidigare upplösta riksdiskontverkets då ännu utestående fordringar.

Vid riksdagen 1840—41 beslöts en sammanslagning av riksgäldskontorets och f. d. generalassistansekontorets änke- och pupillkassa, i samband varmed även överfördes till riksgäldskontorets änkekassa ett kapitalbelopp å c:a 30,500 Rdr b:co; härav utgjorde c:a 19,000 Rdr b:co överskott å försålda panter, tillhörande det år 1832 upplösta generalassistansekontoret, ett ämbetsverk, som haft till uppgift att betjäna det fattigare folket med lån mot pant av lösegendom. Bland övriga bidrag av statsmedel, som kassan ägt åtnjuta, är att märka s. k. avlöningsbesparingar, varom bestämmelse finnes intagen i § 9 av kassans nuvarande stadgar, vilka fastställdes av fullmäktige i riksgäldskontoret den 26 april 1928.

Detaljbestämmelserna i den nu träffade överenskommelsen äro utformade i nära anslutning till den förut behandlade överenskommelsen med bankostatens änke- och pupillkassa. Vad i motiveringen till sistnämnda överenskommelse anförts är fördenskull i stor utsträckning tillämpligt jämväl å nu ifrågavarande avtal. I övrigt må bemärkas följande.

1 mom.

I allt väsentligt likalydande med 1 mom. i överenskommelsen med bankostatens änke- och pupillkassa.

2 mom.

Även riksgäldskontorets kassa har genom anlitande av viss del av tillgängliga överskottsmedel kunnat bereda sina med tjänstepension avgångna delägare rätt att få det nya familjepensionsreglementet på sig tillämpat. Momentet företer i jämförelse med motsvarande moment i den förut behandlade överenskommelsen med bankostatens kassa allenast den avvikelser, att, i anslutning till en motsvarande föreskrift i kassans reglemente, ett stadgande tillagts angående vad som i familjepensionshänseende skall iakttagas beträffande delägare, som vid övertagandet erlagt avgift till kassan för en tidigare innehavd befattning med högre delaktighetsbelopp än det för hans innehavande befattning gällande.

3 mom.

Under det att delägare i bankostatens kassa enligt träffad överenskommelse skulle efter övertagandet omedelbart vidkännas de högre familjepensionsavdrag, som finnas angivna i familjepensionsreglementet, — varvid emellertid kassan avsett att hålla dem skadeslösa för ökningen i avgiftsbördan genom restitution av skillnadsbeloppet från kassans överskottsmedel — har avtalet med riksgäldskontorets kassa baserats på den principen, att delägaren efter övertagandet skulle under hela sin återstående tjänstetid, sålunda även efter en eventuell framtida befordran, i stället för familjepensionsavdrag enligt reglementet vidkännas avdrag med ett belopp, motsvarande den i § 5 av kassans stadgar angivna årsavgiften. Några befordringsavgifter skulle däremot icke vidare förekomma. Kostnaderna för denna förmån skulle helt belasta kassan. Kommittén har för sin del icke funnit någon principiell erinran vara att framställa mot en dylik användning av kassans överskottsmedel; detta i betraktande jämväl av statsmakternas tidigare godkännande av en i viss mån likartad avgiftslättnad enligt 3 mom. i överenskommelsen med telegrafverkets änke- och pupillkassa (jfr prop. 1936: 245 sid. 92).

4—7 mom.

Momenten förete icke några avvikelser i sak från motsvarande stadganden i överenskommelsen med bankostatens kassa.

8 mom.

Alldenstund de sammanlagda familjepensionsförmånerna enligt nu gällande grunder i vissa lönelägen närma sig den nya familjepensionsskalan, har kommittén icke kunnat förorda, att något fast tillägg, motsvarande det i överenskommelsen med bankostatens kassa angivna 15-procentstillägget, skulle för den nu behandlade kassans vidkommande utgå å pension efter delägare, som anmält önskan att bliva undantagen från familjepensionsreglementets tillämpning.

Den särskilda understödsverksamhet till förmån för överåriga, sjuka barn, som avses i § 18 stadgarna, har förutsatts skola efter övertagandet upprätthållas genom anlitanande av kassans överskottsmedel. Rörande organ för verksamheten och närmare föreskrifter för dess bedrivande torde kassadelägarna själva böra besluta i den ordning, som nu är föreskriven angående stadgeändring.

9 mom.

Kommittén får beträffande detta moment hänvisa till sin förut lämnade motivering till motsvarande bestämmelser i överenskommelsen med bankostatens kassa. Även här gäller, att överenskommelsen kan genomföras utan särskilda övergångskostnader för statsverket såvitt angår nuvarande delägare samt nuvarande änkor och barn. Den omförmälda inskränkningen i rätten till pensions- och dyrtidstillägg av statsmedel å pensioner från bankostatens änke- och pupillkassa har icke haft någon motsvarighet beträffande riksgäldskontorets kassa.

10 mom.

Likalydande med 10 mom. i överenskommelsen med bankostatens kassa.

Justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus.

Enligt vad som framgår av den utredning rörande ordnandet av familjepensionering för vissa befattningshavare vid justitie- och militieombudsmansexpeditionerna, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus, för vilken redogörelse finnes lämnad i en såsom bilaga 1 till bankoutskottets utlåtande nr 60 år 1929 intagen skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret, hade utredningsdelegationen ansett naturligtast och riktigtast, att familjepensionsfrågan för här avsedda befattningshavargrupper finge sin lösning genom befattningshavarnas upptagande i någon befintlig pensionsinrättning. Med hänsyn till befattningshavarnas fåtalighet kunde nämligen ej komma i fråga att för deras räkning bilda en särskild pensionskassa. Närmast till hands syntes ligga att få befattningshavarna anslutna till riksgäldskontorets kassa, men denna var ej villig att intaga dem i kassan. På gjorda förfrågningar hos civilstatens änke- och pupillkassa, statens pensionsanstalt och bankostatens änke- och pupillkassa rörande möjligheten av anslutning till någon av dessa erhöll delegationen likaledes avböjande svar. Vid sådant förhållande ansågs ingen annan utväg återstå än att ifrågavarande familjepensionering ordnades på enahanda sätt, som skett i fråga om kvinnliga befattningshavares efterlevande barn, d. v. s. genom statens försorg utan förmedling av någon kassa.

Så skedde även. De närmare pensionsvillkoren utformades, på sätt inledningsvis redan berörts, i nära anslutning till bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa. Emellertid förutsattes uttryckligen i fråga om pensionsbeloppen, att sådana tillfälliga förhöjningar, som med hänsyn till överskott i civilstatens änke- och pupillkassa vore eller kunde bliva medgivna å därifrån utgående pensioner, icke skulle tillämpas. Med denna inskränkning hava eljest civilstatskassans bestämmelser i allt väsentligt blivit följda.

För kommittén har det också fallit sig naturligt att vid utarbetande av förslag till föreskrifter angående den nya familjepensionsordningens genomförande för här ifrågavarande befattningshavare taga den mellan staten och civilstatens änke- och pupillkassa träffade överenskommelsen till förebild. Det torde få anses uteslutet, att för det fåtal befattningshavare, varom nu är fråga, verkställa någon försäkringsteknisk beräkning angående pensionsfondens ställning för utrönande av storleken av ett eventuellt förefintligt överskott. I stället hava de vunna resultaten vid tidigare utredningar rörande civilstatskassan även här kommit till användning.

Rörande de olika tillämpningsföreskrifterna för övergången till den nya ordningen må bemärkas följande.

1 mom.

Alldenstund ikraftträdandet av familjepensionsreglementet för riksdagens verk är avsett att äga rum utan samband med någon lönereglering, torde man ej kunna utan vidare ålägga någon grupp ordinarie befattningshavare att underkasta sig det nya reglementet. Det har sålunda syns kommittén lämpligast att även för här avsedda befattningshavare, vilkas familjepensionering redan ombesörjes av staten, medgiva rätt att efter anmälan i vederbörlig ordning få de äldre familjepensionsbestämmelserna alltjämt å sig tillämpade. Någon grundad anledning till förmodan, att denna rätt skulle komma att utnyttjas annat än i ett eller annat enstaka undantagsfall, finnes dock ej.

2 mom.

I likhet med vad som blivit bestämt beträffande delägare i civilstatens änke- och pupillkassa skulle här avsedda befattningshavare efter det nya reglementets ikraftträdande fortfarande betala sina gamla familjepensionsavgifter — omvandlade till familjepensionsavdrag — så länge de kvarstå i sina vid ikraftträdandet innehavande tjänster. Emellertid har kommittén funnit sig av praktiska skäl böra föreslå den avvikelsen från överenskommelsen med civilstatskassan, att befattningshavare, som efter ikraftträdandet vinner befordran till högre tjänst skall vara befriad från skyldighet att utöver familjepensionsavdrag enligt reglementet slutbetala eventuellt resterande befodringsavgifter för en tidigare befordran. Någon nämnvärd ekonomisk betydelse har denna eftergift icke i förevarande sammanhang.

3 mom.

Momentet innehåller den sedvanliga garantien mot reduktion av familjepension efter befattningshavare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension.

4 mom.

Överensstämmer med vad som gäller enligt överenskommelsen med civilstatens änke- och pupillkassa.

5 och 6 mom.

Bestämmelserna äro till sin sakliga innebörd uppgjorda helt i anslutning till motsvarande stadganden i överenskommelsen med civilstatens änke- och pupillkassa. På sätt förut berörts, har det i 6 mom. omförmälda fasta till-

lägget av 20 procent å pensionen icke framkommit såsom resultat av några försäkringstekniska beräkningar utan har valts för att även i fråga om denna detalj erhålla likställighet med civilstatskassan.

Utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde mellan kommittén och delegerade för bankostatens änke- och pupillkassa den 30 april 1937 bifogas.

Stockholm den 7 maj 1937.

A. HAMILTON.

A. LINDER.

STEN WIDLUND.

E. Norberg.

Utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde mellan familjepensionskommittén för riksdagens verk och delegerade för bankostatens- änke- och pupillkassa den 30 april 1937.

Närvarande: Ordföranden, greve Hamilton, samt herrar Linder, Widlund och Jansson (från kommittén) samt herrar Bertil, Engwall, Wallenborg och Ahlin (kassadelegerade).

Justerades förslag till överenskommelse mellan staten och bankostatens änke- och pupillkassa angående statens övertagande av kassans rörelse.

I samband härmed anhöll herr Engwall att få till protokollet antecknat ett uttalande av följande lydelse:

»Innan föreliggande preliminära uppgörelse undertecknas må det tillåtas mig att framföra mina synpunkter på frågan.

Redan vid sekelskiftet erhöll kassans dåvarande ordförande häradshövding Montelius anmodan från vederbörande att föranstalta en sammanslagning mellan Bankostatens änke- och pupillkassa och avdelningskontorens kassa. Med sin stora pondus fick han styrelsen med på en dylik sammanslagning samt erhöll dessutom ett verksamt stöd av vaktmästare Wickman, vars sociala syn bjöd honom härtill. På initiativ av revisor Björck avslög emellertid delägarna förslaget med förkrossande majoritet.

Då jag suttit såsom ledamot av kassans styrelse under 25 år, har jag haft tillfälle att noga följa frågans vidare gång. Jag kan omnämna, att både Montelius och Wickman från att vara anhängare till en sammanslagning blevo motståndare därtill. Denna ståndpunkt har också styrelsen alltsedan dess intagit och detta av följande skäl.

I princip har styrelsen, så vitt jag kunnat finna, icke haft något emot en sammanslagning, då det måste anses vara en onaturlighet med två änkekassor inom samma verk, men styrelsen ville hava garantier för att delägarnas i Bankostatens änke- och pupillkassa delaktighetsbelopp ej skulle minskas genom sammanslagningen. Någon sådan garanti har dock icke kunnat erhållas.

Mer än en gång har inom Riksbankstjänstemännens förening frågan om sammanslagning kommit på tal, därvid avdelningskontorens representanter förordat en sammanslagning. Sedan de fått sätta sig in i frågan, har ingen enda vidblivit sin mening. Utvecklingen har också visat, att Bankostatens änke- och pupillkassa varit en föregångare genom *lika* pensions- och pupilltillägg. Avdelningskontorens kassa har i stort sett kunnat giva samma förmåner endast tack vare betydligt höjda anslag från riksdagen.

Det är min bestämda uppfattning, att vid statens övertagande av vår kassa denna kommer på längre sikt att förlora på affären. Kassan förräntade sitt kapital förra året efter 4.66 0/0. Räntan på inteckningsmarknaden har sedan dess stigit cirka 1/4 0/0. För längre tid har kassan förräntat sitt kapital efter cirka 5 0/0. För att belysa kassans utveckling vill jag omnämna, att kassan sedan 1899 mer än tredubblat sitt kapital, oaktat de synnerligen låga avgifterna endast täcka cirka 28 0/0 på utgående pensioner och omkostnader. Min uppfattning är därför, att kassan kan erbjuda sina delägare bättre förmåner än staten. Om jag icke desto mindre förordar föreliggande förslag, beror detta på att det utan höjda avgifter omedelbart tillskyndar de äldre del-

ägarna stora fördelar till följd av riskmarginalens borteliminering, det konstanta tillägget på 120 kronor och ett rörligt tillägg, vartill kommer den obestridliga fördelen av en änkekassa för samtliga riksdagens verk. Särskilt det rörliga tillägget tillmäter jag stor betydelse, enär vår kassa ej har tillgångar, som skydda mot ett eventuellt försämrat penningvärde.

Vid senaste sammanträdet inom styrelsen för Bankostatens änke- och pupillkassa yrkade jag, att förevarande förslag ej borde underställas bankoutskottets prövning, förrän delägarna vid en första stämma yttrat sig över förslaget och samtidigt bestämt, huru överskottsmedlen skola disponeras. För att ej fördröja frågans lösning frångick jag vid samma tillfälle detta yrkande och föreslog, att den preliminära uppgörelsen med staten jämte styrelsens förslag om överskottsmedlens användning skulle i avtryck tillställas delägarna, så att dessa finge sätta sig in i frågan i god tid före stämman, då bägge förslagen skulle lösas i ett sammanhang. Detta senare blev också styrelsens beslut.

Då kassans överskott icke uppkommit genom för höga avgifter utan genom en mängd omständigheter, som här ej torde behöva omnämnas, och då de högre delaktighetsbeloppen i den nya kassan till största delen betalas av medel, som ej tillkommit genom de enskilda delägarnas insatser, anser jag det rättvist, att bland annat avkastningen på överskottet fördelas i överensstämmelse med den princip, som jag alltid kämpat för inom styrelsen, nämligen *lika* tillägg till pensionärer efter befattningshavare vid riksbankens huvudkontor. Delägares rätt enligt § 11 i gällande reglemente bör även tillgodoses genom överskottet.

Endast under förutsättning, att dessa mina synpunkter bliva beaktade, anser jag mig kunna vid ett blivande delägaresammanträde stödja föreliggande preliminära avtal.»

Vid protokollet:

E. Norberg.

F ö r s l a g

till

Reglemente angående familjepension för efterlevande till befattningshavare vid riksdagens verk.

(Familjepensionsreglementet för riksdagens verk.)

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

1. Detta reglemente äger tillämpning å:
a) innehavare av befattning, för vilken tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk gäller; samt

b) den, som avgått från befattning, som i a) avses, och äger rätt till pension eller uppskjuten livränta enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente, dock att reglementet icke skall gälla för den, som äger rätt till uppskjuten livränta, med mindre han under minst fem år innehaft till tjänstepension enligt tjänstepensionsreglementet berättigande befattning.

2. Vad nedan i detta reglemente sägs om befattningshavare skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande befattningshavare, som i 1 mom. b) omförmäles.

2 §.

1. Berättigade till familjepension efter befattningshavares död äro: efterlevande make, som ej ingått nytt äktenskap, arvsberättigade barn, som ej uppnått 19 års ålder, samt frånskild make i fall som i 2 mom. sägs.

Pensionsrätt tillkommer dock ej make, om äktenskapet ingåtts efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och ej heller adoptivbarn, om adoptionen ägt rum efter det befattningshavaren fyllt 50 år.

2. Då befattningshavare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin make utgiva underhållsbidrag, äger domstolen, därest makarna levt tillsammans under minst fem år och sistnämnda make vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst trettio år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att den frånskilda maken skall vara berättigad till familjepension efter befattningshavarens död. Vad nu sagts för det fall att befattningshavare förpliktas utgiva underhållsbidrag gäller ock, där i skillnads målet avtal om sådant underhållsbidrag visas föreligga.

Förordnande, som sålunda meddelats, upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, som bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den berättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som ovan sagts giltighet, må sådant förordnande ej meddelas till förmån för befattningshavarens make i senare äktenskap.

3 §.

Så länge befattningshavare innehar befattning, som i 1 § 1 mom. a) avses, skall honom tillkommande lön (arvode) minskas med *familjepensionsavdrag* i enlighet med vad nedan sägs.

4 §.

1. Familjepension bestämmes på sätt i 5 § angives i förhållande till ett vid befattningshavarens död för honom gällande grundbelopp (*familjepensionens grundbelopp*), vilket fastställles med hänsyn till antalet tjänstår och det för den avlidne senast gällande *familjepensionsunderlaget* enligt de i denna paragraf angivna grunderna.

2. För befattningshavare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension enligt tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt antalet av befattningshavaren förvärvade tjänstår, utökade med tid som från dödsfallet eller avgången med pension må hava återstått till pensionsåldern, uppgått till minst trettio.

Uppgick för befattningshavare som i första stycket sägs antalet tjänstår, utökade på sätt där angives, icke till trettio, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår, sålunda utökade, understiger trettio.

Åtnjöt befattningshavaren vid sin död förtidspension, skall från vad sålunda stadgats gälla den avvikelnde tiden, att utökning av tjänståren med tid som återstått till pensionsåldern ej må ske.

3. För annan befattningshavare än i 2 mom. avses är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt hans tjänstår uppgått till minst trettio, men eljest lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger trettio. Utgör för sådan befattningshavare summan av antalet tjänstår och den till pensionsåldern återstående tiden mer än etthundratjugu fulla fjärdedels år, skall dock grundbeloppet utgöra så stor del av familjepensionsunderlaget, som antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av nämnda summa.

4. Såsom tjänstår räknas vid tillämpning av 2 och 3 mom. tid, vilken befattningshavaren må räkna som tjänstår enligt 2 § tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk.

5. Utgör det enligt 2 eller 3 mom. beräknade grundbeloppet icke helt krontal, jämkas det till närmast högre hela krontal.

5 §.

1. Familjepensionen består av en fast och en rörlig del.

2. Familjepensionens fasta del motsvarar, för år räknat,

a) för efterlevande make eller frånskild make ensam eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans, då pensionsberättigade barn ej finnas: familjepensionens grundbelopp;

b) för efterlevande make eller frånskild make jämte barn eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans jämte barn: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om endast ett barn finnes, och därutöver med tjuugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn;

c) för ett barn, då pensionsberättigad make ej finnes: familjepensionens grundbelopp;

d) för två eller flera barn, då pensionsberättigad make ej finnes: familje-

pensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om barnen äro två, och därutöver med tjuu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.

3. Familjepensionens rörliga del utgör samma procenttal å den fasta delen, som under den tid pensionen avser gäller för beräknande av dyrtids-tillägg å nyreglerad avlöning.

4. Av familjepension för efterlevande make eller frånskild make jämte barn eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans jämte barn äger maken eller makarna tillsammans åtnjuta så stor del, som motsvarar åttio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel, samt barnet eller barnen återstoden. Frånskild make, som åtnjuter pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, må dock icke av familjepensionen åtnjuta större del än vad som motsvarar fyrtio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel. Äro efterlevande make och frånskild make eller äro två eller flera barn samtidigt pensionsberättigade, skola makarna eller barnen tillkommande pensionsbelopp delas lika dem emellan.

5. Innehar den som är berättigad till familjepension efter befattningshavare, som i detta reglemente avses, statsanställning av sådant slag, att därmed är förenad tjänstepensionsrätt, eller åtnjuter han tjänstepension för sådan anställning, eller äger han åtnjuta familjepension enligt detta reglemente eller eljest av statsmedel jämväl såsom anhörig till annan än nämnda befattningshavare, skall det belopp, som han enligt denna paragraf skul-le äga åtnjuta, minskas med den i beloppet ingående rörliga pensionsdelen jämte så stor del av etthundratjugu kronor, som den i beloppet ingående fasta pensionsdelen utgör av familjepensionsunderlaget. Vad nu sagts skall ock gälla för pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete.

6 §.

1. Familjepension utgår från och med dagen näst efter den, då befattningshavare avlidit, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, därest pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

Pension till barn, som födes efter faderns död, utgår från och med den månad, under vilken barnet födes.

2. Utbetalning av pension sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av delegerade för riksdagens verk; vederbörande myndighet likväl obetaget att efter pensionstagares frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

3. Har i följd därav, att frånskild make underlåtit att jämlikt 7 § göra ansökan om pension, till annan pensionsberättigad utbetalts större belopp än han bort erhålla, skall därvid bero.

7 §.

1. Fråga om rätt till familjepension efter avliden befattningshavare prövas, på därom gjord ansökan,

a) beträffande efterlevande till befattningshavare vid riksbanken och ledamot i riksbankens direktion av fullmäktige i riksbanken; samt

b) beträffande efterlevande till annan befattningshavare och riksgäldsdi- rektören av fullmäktige i riksgäldskontoret.

Sökande åligger att styrka sådana för myndigheten icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2. Då familjepension beviljas, skola de pensionsberättigade erhålla skriftligt bevis därom.

8 §.

Vid avgång ur tjänst skall befattningshavare, som äger rätt till familjepension för sina efterlevande, erhålla skriftligt bevis därom.

2 KAP.

Ordinarie befattningshavare m. fl.

9 §.

1. Beträffande ordinarie befattningar, vilka äro hänfödda till viss lönegrad, skola, där ej annat följer av stadgandena i 11 och 12 §§, tillämpas de familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, som här nedan angivas:

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.
1	750	72	16	1,500	180
2	780	75	17	1,590	192
3	810	78	18	1,680	204
4	840	81	19	1,770	219
5	870	87	20	1,770	219
6	900	93	21	1,860	234
7	930	99	22	1,950	249
8	960	108	23	2,040	267
9	1,020	117	24	2,130	285
10	1,080	126	25	2,220	306
11	1,140	135	26	2,310	327
12	1,200	144	27	2,400	348
13	1,260	153	28	2,490	369
14	1,320	162	29	2,580	390
15	1,410	171	30	2,670	411

2. Beträffande befattningar, som avses i III kap. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk och för vilka enligt detta reglemente nedan angivna pensionsunderlag gälla, skola tillämpas följande familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag:

Pensionsunderlag enligt tjänstepensionsreglementet kr.	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.
7,000	2,670	411
8,000	3,000	516
9,000	3,330	606

10 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 4 § å ordinarie befattningshavare, som avses i III kap. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, skall pensionsåldern anses inträda vid utgången av den månad, under vilken han fyller 65 år.

11 §.

1. Övergår ordinarie befattningshavare till befattning med lägre familjepensionsunderlag, skall i familjepensionshänseende fortfarande för honom gälla vad som finnes stadgat i fråga om den förra befattningen.

2. Sänkes familjepensionsunderlaget för ordinarie befattning, skall i familjepensionshänseende icke inträda någon förändring för den som före ändringen innehåft befattningen.

12 §.

För ordinarie befattningshavare, som är förordnad att innehåva icke-ordinarie befattning med högre familjepensionsunderlag än det för hans ordinarie befattning fastställda, skola tillämpas de för icke-ordinarie befattningshavare i reglementet givna bestämmelserna.

3 KAP.

Icke-ordinarie befattningshavare.

13 §.

1. För sådana extra ordinarie befattningar, vid vilka lön utgår enligt av delegerade för riksdagens verk fastställd löneplan, skola med de undantag, som i 2 mom. stadgas, tillämpas de familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, som här nedan angivas:

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag för år kr.
1	720	69	16	1,410	171
2	750	72	17	1,500	180
3	780	75	18	1,590	192
4	810	78	19	1,680	204
5	840	81	20	1,680	204
6	870	87	21	1,770	219
7	900	93	22	1,860	234
8	930	99	23	1,950	249
9	960	108	24	2,040	267
10	1,020	117	25	2,130	285
11	1,080	126	26	2,220	306
12	1,140	135	27	2,310	327
13	1,200	144	28	2,400	348
14	1,260	153	29	2,490	369
15	1,320	162	30	2,580	390

2. I fråga om annan icke-ordinarie befattning än i 1 mom. sägs äga delegerade för riksdagens verk bestämma den lönegrad, till vilken befattningen är att i familjepensionshänseende hänföra, eller ock fastställa särskilt familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag.

jepensionsunderlag och familjepensionsavdrag för densamma. Vad nu är sagt äger ock avseende å i 1 mom. nämnd tjänst för det fall, att slutlönen i densamma fastställts till annat belopp än det, som normalt gäller såsom slutlön för extra ordinarie befattningar i den lönegrad tjänsten tillhör.

14 §.

För icke-ordinarie befattningshavare med avkortad tjänstgöringstid skall iakttagas:

a) att familjepensionsavdraget minskas i en omfattning, som svarar mot den i tjänstepensionshänseende för honom gällande avkortningen av tjänstgöringstiden;

b) att tid, med vilken utökning av antalet tjänstår jämlikt 4 § 2 mom. må ifrågakomma, reduceras i en omfattning, som svarar mot den avkortning av tjänstgöringstiden, vilken i tjänstepensionshänseende varit i medeltal för befattningshavaren gällande under de fem senast förflutna åren före dödsfallet eller avgången med pension eller under den kortare tid han innehåft med familjepensionsrätt enligt detta reglemente förenad anställning; samt

c) att vid förening av två befattningar av detta slag familjepension skall beräknas särskilt för vardera befattningen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

1. Genom beslut av delegerade för riksdagens verk bestämmes tidpunkten för detta reglementes ikraftträdande för riksdagens olika verk och fastställas de avvikelser från reglementets bestämmelser, som därvid finnas påkallade beträffande i 1 § 1 mom. a) avsedda befattningshavare, vilka före ikraftträdandet ägt familjepensionsrätt på grund av sin statstjänst, samt beträffande de fall då avgång från sådan befattning skett före ikraftträdandet.

2. I fråga om den som vid reglementets ikraftträdande för det förvaltningsområde, till vilket han hör, innehade icke-ordinarie befattning med en daglig tjänstgöringstid, motsvarande minst hälften av den för ordinarie befattningshavare bestämda, eller ock anställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § reglementet angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk sägs, och som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension, skall — även i den mån detta ej följer av 4 § 4 mom. här ovan — för bestämmande av familjepension åt hans efterlevande såsom tjänstår räknas den tid, under vilken han, innan detta reglemente blev å honom tillämpligt, innehåft sådan befattning eller anställning.

3. Från reglementets tillämpning undantages sådan ordinarie befattningshavare vid justitie- eller militieombudsmansexpeditionerna, riksdagsbiblioteket eller riksdagens hus, som före reglementets ikraftträdande för dessa förvaltningsgrenar varit befriad från stadgad skyldighet att erlagga avgift för beredande av pension åt efterlevande.

De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av detta reglemente, meddelas av delegerade för riksdagens verk.

Överenskommelse

mellan staten och bankostatens änke- och pupillkassa.

Mellan familjepensionskommittén för riksdagens verk å svenska statens vägnar, under förbehåll av riksdagens godkännande, å ena sidan, samt under tecknade delegerade för bankostatens änke- och pupillkassa, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av kassans delägare, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare, avser, där ej annat uttryckligen angives, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i kassan.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt det för kassan vid övertagandet gällande reglementet eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans styrelse eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för styrelseledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad som enligt nuvarande stadganden gäller för kassan skall efter övertagandet avse staten, och skola fullmäktige i riksbanken fullgöra vad som enligt samma stadganden ankommer på kassans styrelse.

2. Bestämmelserna i det förslag till familjepensionsreglemente för riksdagens verk, vilket fogas härvid såsom bilaga, skola — utom i de hänseenden, som angivas i 3—4 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpliga beträffande envar i riksbankens tjänst då kvarstående eller med tjänstepension avgången delägare, som icke före övertagandet hos fullmäktige anmält sin önskan att ej bliva underkastad reglementet.

3. För sådan i 2 mom. avsedd delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionens grundbelopp icke understiga familjepensionsunderlaget för den befattning han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade.

4. Utan hinder av vad i 2 § familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd delägare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och skall för arvsberättigat barn till delägare, som i nyssnämnda moment avses, rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

5. Beträffande delägare, å vilken familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att delägare i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han av-

gått ur tjänst med tjänstepension eller, därest han avgått utan sådan pension, efter det han uppnått 65 års ålder.

Vinner i första stycket avsedd delägare efter övertagandet befordran till befattning, å vilken tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk är tillämpligt, skall familjepensionsreglementet därmed å honom tillämpas. Familjepensionen må dock i intet fall understiga det pensionsbelopp, som skulle hava utgått, därest de före övertagandet gällande bestämmelserna alltså varit i kraft.

6. Till pensionsberättigade efter vid övertagandet avliden delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, skall utgå familjepension till belopp, som skulle hava tillkommit dem, därest det nya familjepensionsreglementet varit å delägaren tillämpligt och familjepensionens grundbelopp varit lika med familjepensionsunderlaget för befattning, vilken motsvarar eller är närmast jämförbar med den tjänst, för vilken delaktighet senast innehafts i kassan.

7. Till pensionsberättigade efter delägare, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmåles, skall utgå *dels* pension till belopp, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltså varit i kraft, *dels* pensionstillägg, i den mån sådant skall utgå enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, *dels ock* — med undantag för ogifta döttrar, som uppnått 50 års ålder — ett fast tillägg, motsvarande 15 procent å pensionen.

Pensionsberättigade efter delägare, som före övertagandet avgått ur riksbankens tjänst utan tjänstepension, ävensom pensionsberättigade döttrar, vilka uppnått 50 års ålder, erhålla familjepension, jämte i förekommande fall dyrtidstillägg, till belopp som skulle hava tillkommit dem, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltså varit i kraft.

Till pensionstagare jämlikt § 13 i kassans reglemente skall efter övertagandet utgå *dels* pension, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna varit i kraft, *dels* pensionstillägg, i den mån sådant skall utgå enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, *dels* dyrtidstillägg å pensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, *dels ock* ett fast tillägg, motsvarande 15 procent å pensionen.

8. De under kassans förvaltning ställda donationsfonderna, nämligen riksbankens jubel stipendie-stiftelse, C. A. Webers understödsfond för riksbankens tjänstemän och Anna Apelbergs minne, beröras icke av denna överenskommelse.

9. Vid övertagandet överlåter kassan till staten samtliga tillgångar med undantag av vad som motsvarar överskottet enligt balansräkning, uppgjord per dagen för övertagandet enligt de grunder, som angivits i härvid såsom bilaga fogade promemoria av byråchefen, fil. doktor T. Jansson. Rörande tillgångarnas värdering skola jämväl gälla de i nämnda promemoria angivna grunderna. Uppgörelser i förevarande avseenden träffas mellan bankofullmäktige och kassan. Uppstår därvid meningsskiljaktighet rörande värderingen eller rörande tillgångarnas fördelning, skall frågan hänskjutas till avgörande av tredje man, som utses av parterna.

Över förenämnda överskott äga delägarna efter övertagandet förfoga. I fråga om användningen av överskottet besluta delägarna i den ordning, som i kassans reglemente är stadgad rörande ändring av reglementet, varefter beslutet skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

10. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställs dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 30 april 1937.

Familjepensionskommittén för
riksdagens verk:

A. Hamilton.

A. Linder.

Sten Widlund.

Delegerade för bankostatens
änke- och pupillkassa:

A. Bertil.

A. Engwall

med hänvisning till mitt
uttalande till protokollet
av samma dag.

John Wallenborg.

G. Ahlin.

Överenskommelse

mellan staten och riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening.

Mellan familjepensionskommittén för riksdagens verk å svenska statens vägnar, under förbehåll av riksdagens godkännande, å ena sidan, samt understecknade delegerade för riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening, under förbehåll av tillsyningsmyndighetens gillande samt av godkännande i vederbörlig ordning av föreningens medlemmar, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av föreningens rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om föreningsmedlem avser, där ej annat uttryckligen angives, den, som omedelbart före övertagandet var medlem i föreningen.

1. Staten övertager föreningens alla rättigheter och förpliktelser jämlikt de för föreningen vid övertagandet gällande stadgarna eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av överlåtelsen av föreningens rörelse må kunna riktas mot föreningens styrelse eller någon föreningens tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för styrelseledamot eller någon föreningens tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse föreningens förpliktelser.

Vad enligt nuvarande stadganden gäller för föreningen skall efter övertagandet avse staten, och skola fullmäktige i riksgäldskontoret fullgöra vad som enligt samma stadganden ankommer på föreningens styrelse.

2. Bestämmelserna i det förslag till familjepensionsreglemente för riksdagens verk, vilket fogas härvid såsom bilaga, skola — utom i de hänseenden, som angivas i 3—5 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpliga beträffande envar i riksgäldskontorets tjänst då kvarstående eller med tjänstepension avgången föreningsmedlem, som icke före övertagandet hos riksgäldsfullmäktige anmält sin önskan att ej bliva underkastad reglementet. Härvid skall beträffande medlem, som vid övertagandet erlade avgift till föreningen för en tidigare innehavd befattning med högre delaktighetsbelopp än för den befattning han vid övertagandet innehade, så anses som om han alltjämt innehade förstnämnda befattning.

3. I tjänst kvarstående medlem, som i 2 mom. avses, skall under hela sin tjänstetid i stället för familjepensionsavdrag enligt familjepensionsreglementet å sin lön vidkännas avdrag med belopp, motsvarande den årsavgift, som skolat av honom erläggas till föreningen, därest § 5 i föreningens stadgar varit för honom gällande.

4. För sådan i 2 mom. avsedd medlem, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionens grundbelopp icke

understiga familjepensionsunderlaget för den befattning han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

5. Utan hinder av vad i 2 § familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd medlem äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det medlemmen uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och skall för arvsberättigat barn till medlem, som i nyssnämnda moment avses, rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

6. Beträffande medlem, å vilken familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att medlem i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension eller, därest han avgått utan sådan pension, efter det han uppnått 65 års ålder.

Vinner i första stycket avsedd medlem efter övertagandet befordran till befattning, å vilken tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk är tillämpligt, skall familjepensionsreglementet därmed å honom tillämpas. Familjepensionen må dock i intet fall understiga det pensionsbelopp, som skulle hava utgått, därest de före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

7. Till pensionsberättigade efter vid övertagandet avliden medlem, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, skall utgå familjepension till belopp, som skulle hava tillkommit dem, därest det nya familjepensionsreglementet varit å medlemmen tillämpligt och familjepensionens grundbelopp varit lika med familjepensionsunderlaget för befattning, vilken motsvarar eller är närmast jämförbar med den tjänst, i vilken medlemskap senast innehafts i föreningen.

8. Till pensionsberättigade efter medlem, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmåles, eller efter medlem, som före övertagandet avgått ur riksgäldskontorets tjänst utan tjänstepension, skall utgå *dels* pension till belopp, som skolat av föreningen gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, *dels* pensionstillägg å berörda pension, i den mån sådant skall utgå enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, *dels ock* dyrtidstillägg å pensionen och pensionstillägget enligt de grunder som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst.

Pensionstagare, som vid övertagandet åtnjuter pensionsunderstöd enligt § 18 andra stycket av föreningens stadgar, äger bibehålla de förmåner, som skulle hava tillkommit honom, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

9. Vid övertagandet överlåter föreningen till staten samtliga tillgångar med undantag av vad som motsvarar överskottet enligt balansräkning, uppgjord per dagen för övertagandet enligt de grunder, som angivits i härvid såsom bilaga fogade promemoria av byråchefen, fil. doktor T. Jansson. Rörande tillgångarnas värdering skola jämväl gälla de i nämnda promemoria angivna grunderna. Uppgörelser i förevarande avseenden träffas mellan fullmäktige i riksgäldskontoret och föreningen. Uppstår därvid meningsskiljaktighet rörande värderingen eller rörande tillgångarnas fördelning, skall frågan hänskjutas till avgörande av tredje man, som utses av parterna.

Över förenämnda överskott äga föreningens medlemmar efter övertagandet förfoga. I fråga om användningen av överskottet besluta medlemmarna i den ordning, som är föreskriven rörande ändring av förordningens stadgar.

10. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställs dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 3 maj 1937.

Familjepensionskommittén för riksdagens verk:

Delegerade för riksgäldskontorets änke- och pupillkassa:

A. Hamilton.

John Hägglund. Eric Öhlin.

A. Linder.

Sten Widlund.

H. Anderson. Artur Sandqvist.

F ö r s l a g

till

föreskrifter angående tillämpning av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å befattningshavare vid justitieombudsmans-expeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus.

Rörande tillämpningen av familjepensionsreglementet för riksdagens verk å befattningshavare, för vilka före reglementets ikraftträdande gällde 1929 års bestämmelser angående familjepensionering för befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, militieombudsmansexpeditionen, riksdagsbiblioteket och riksdagens hus förordnas som följer.

1. Bestämmelserna i familjepensionsreglementet för riksdagens verk skola — utom i de hänseenden som angivas i 2—4 mom. här nedan — från reglementets ikraftträdande bliva tillämpliga beträffande envar i dessa föreskrifter avsedd, i tjänst kvarstående befattningshavare, som icke före ikraftträdandet hos fullmäktige i riksgäldskontoret anmält sin önskan att ej bliva underkastad reglementet. Härvid skall i fråga om befattningshavare, som vid ikraftträdandet erlade avgift för en tidigare innehavd befattning med högre familjepensionsunderlag än underlaget för den befattning han vid ikraftträdandet innehade, så anses som om han alltjämt innehade förstnämnda befattning.

2. Befattningshavare, som i 1 mom. avses, skall, så länge han kvarstår i sin vid övertagandet innehavande befattning, i stället för familjepensionsavdrag enligt familjepensionsreglementet å sin lön vidkännas avdrag med belopp, motsvarande den avgift, som skolat av honom erläggas, därest de före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

3. För sådan i 1 mom. avsedd befattningshavare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionens grundbelopp icke understiga familjepensionsunderlaget för den befattning han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 1 mom. skall anses inneha.

4. Utan hinder av vad i 2 § familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 1 mom. här ovan avsedd befattningshavare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och skall för arvsberättigat barn till befattningshavare, som i nyssnämnda moment avses, rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

5. Beträffande befattningshavare, å vilken familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola i familjepensionshänseende, med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, de före ikraftträdandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att befattningshavare i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension.

Vinner i första stycket avsedd delägare efter övertagandet befordran till befattning, å vilken tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk är tillämpligt, skall familjepensionsreglementet därmed å honom tillämpas. Familjepensionen må dock i intet fall understiga det pensionsbelopp, som skulle hava utgått, därest de före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

6. Till pensionsberättigade efter befattningshavare, å vilken familjepensionsreglementet icke vunnit tillämpning, emedan han avlidit eller avgått med tjänstepension före ikrafträdandet eller gjort anmälan, varom i 1 mom. förmäles, skall utgå *dels* pension till belopp, som skulle ha tillkommit dem, därest de omedelbart före ikrafträdandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, *dels* dyrtidstillägg å pensionen enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, *dels* ock ett fast tillägg av 20 procent å pensionen.

Förslag

till

Reglemente angående familjepension för efterlevande till arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

1 §.

1. Detta reglemente äger tillämpning å:

a) arbetare, för vilken reglementet angående tjänstepension för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk gäller;

b) den, som avgått från arbetaranställning som i a) avses, och äger rätt till pension eller uppskjuten livränta enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente, dock att reglementet icke skall gälla för den, som äger rätt till uppskjuten livränta, med mindre han under minst fem år innehaft till tjänstepension enligt tjänstepensionsreglementet berättigande anställning.

2. Vad nedan i detta reglemente sägs om arbetare skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande arbetare, som i 1 mom. b) avses.

2 §.

1. Berättigade till familjepension efter arbetares död äro:

änka, som ej ingått nytt äktenskap,
arvsberättigade barn, som ej uppnått 19 års ålder, samt
frånskild hustru i fall som i 2 mom. sägs.

Pensionsrätt tillkommer dock ej änka, om äktenskapet ingåtts efter det arbetaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och ej heller adoptivbarn, om adoptionen ägt rum efter det arbetaren fyllt 50 år.

2. Då arbetare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin hustru utgiva underhållsbidrag, äger domstolen, därest makarna levt tillsammans under minst fem år och hustrun vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst trettio år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att den frånskilda hustrun skall vara berättigad till familjepension efter mannens död. Vad nu sagts för det fall att mannen förpliktas utgiva underhållsbidrag gäller ock, där i skillnadsmålet avtal om sådant underhållsbidrag visas föreligga.

Förordnande, som sålunda meddelats, upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, som bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den berättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som ovan sagts giltighet, må sådant förordnande ej meddelas till förmån för arbetarens hustru i senare äktenskap.

3 §.

Så länge arbetare innehar anställning, som i 1 § 1 mom. a) avses, skall han å sin avlöning vidkännas *familjepensionsavdrag* i enlighet med vad nedan sägs.

Är arbetare vid ordinarie avlöningstillfälle icke berättigad att utbekomma någon avlöning för den tidsperiod löneutbetalningen avser, skall han icke heller vidkännas familjepensionsavdrag för nämnda tidsperiod.

4 §.

1. Familjepension bestämmes på sätt i 6 § angives i förhållande till ett vid arbetarens död för honom gällande grundbelopp (*familjepensionens grundbelopp*), vilket fastställles med hänsyn till antalet tjänstår och det för den avlidne senast gällande *familjepensionsunderlaget* enligt de i denna paragraf angivna grunderna.

2. För arbetare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt antalet av arbetaren förvärvade tjänstår, utökade med tid som från dödsfallet eller avgången med pension må hava återstått till pensionsåldern, uppgått till minst trettio.

Uppgick för arbetare som i första stycket sägs antalet tjänstår, utökade på sätt där angives, icke till trettio, är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår, sålunda utökade, understiger trettio.

3. För annan arbetare än i 2 mom. avses är familjepensionens grundbelopp lika med familjepensionsunderlaget, såframt hans tjänstår uppgått till minst trettio, men eljest lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger trettio. Utgör för sådan arbetare summan av antalet tjänstår och den till pensionsåldern återstående tiden mer än etthundratjugu fulla fjärdedels år, skall dock grundbeloppet utgöra så stor del av familjepensionsunderlaget, som antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av nämnda summa.

4. Såsom tjänstår räknas vid tillämpning av 2 och 3 mom. tid, vilken arbetaren må räkna som tjänstår enligt 2 § tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk.

5. Utgör det enligt 2 eller 3 mom. beräknade grundbeloppet icke helt krontal, jämkas det till närmast högre hela krontal.

5 §.

För arbetare skola gälla följande familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag:

Pensionsgrupp enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk	Familjepensionsunderlag kr.	Familjepensionsavdrag	
		för månad kr.	för vecka kr.
1. Tryckerimästare vid sedeltryckeriet och arbetsledande förmän vid pappersbruket	1,260	12.75	2.95
2. Tryckare vid sedeltryckeriet samt underformare och guskare vid pappersbruket	1,140	11.25	2.60
3. Övriga manliga arbetare vid pappersbruket	930	8.25	1.90
4. Kvinnliga arbetare	810	1.30	0.30

6 §.

1. Familjepensionen består av en fast och en rörlig del.

2. Familjepensionens fasta del motsvarar, för år räknat,

a) för änka eller frånskild hustru ensam eller för änka och frånskild hustru tillsammans då pensionsberättigade barn ej finnas: familjepensionens grundbelopp;

b) för änka eller fränskild hustru jämte barn eller för änka och fränskild hustru tillsammans jämte barn: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om endast ett barn finnes, och därutöver med tjugoprocent av grundbeloppet för varje ytterligare barn;

c) för ett barn, då pensionsberättigad änka eller fränskild hustru ej finnes: familjepensionens grundbelopp;

d) för två eller flera barn, då pensionsberättigad änka eller fränskild hustru ej finnes: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om barnen äro två, och därutöver med tjugoprocent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.

3. Familjepensionens rörliga del skall utgöra samma procenttal å den fasta delen, som under den tid pensionen avser gäller för beräkning av dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning för tjänstemän.

4. Av familjepension för änka eller fränskild hustru jämte barn eller för änka och fränskild hustru tillsammans jämte barn äger änkan eller den fränskilda hustrun eller änkan tillsammans med den fränskilda hustrun åtnjuta så stor del, som motsvarar åttio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel, samt barnet eller barnen återstoden. Fränskild hustru, som åtnjuter pensionsrätt jämte den ordinarie barn i annat gifte, må dock icke av familjepensionen åtnjuta större del än vad som motsvarar fyrtio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel. Äro änka och fränskild hustru eller äro två eller flera barn samtidigt pensionsberättigade, skola den tillkommande pensionsbelopp delas lika dem emellan.

5. Innehar den, som är berättigad till familjepension efter arbetare, statsanställning av sådant slag, att därmed är förenad tjänstepensionsrätt, eller åtnjuter han tjänstepension för sådan anställning, eller äger han åtnjuta familjepension enligt detta reglemente eller eljest av statsmedel jämväl såsom anhörig till annan än nämnda arbetare, skall det belopp, som han enligt denna paragraf skulle äga åtnjuta, minskas med den i beloppet ingående rörliga pensionsdelen jämte så stor del av etthundratjugu kronor, som den i beloppet ingående fasta pensionsdelen utgör av familjepensionsunderlaget. Vad nu sagts skall ock gälla för pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete.

7 §.

1. Familjepension utgår från och med dagen näst efter den, då arbetare avlidit, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, därest pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

Pension till barn, som födes efter faderns död, utgår från och med den månad, under vilken barnet födes.

2. Utbetalning av pension sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av fullmäktige; vid sedeltryckeriet föreståndaren och vid pappersbruket förvaltaren likväl obetaget att efter pensionstagares frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

3. Har i följd därav, att fränskild hustru underlåtit att jämlikt 9 § göra ansökan om pension, till annan pensionsberättigad utbetalts större belopp, än han bort erhålla, skall därvid bero.

8 §.

1. Fråga om rätt till familjepension efter avliden arbetare prövas, på därom gjord ansökan, av fullmäktige.

Sökande åligger att styrka sådana för fullmäktige icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2. Då familjepension beviljas, skola de pensionsberättigade erhålla skriftligt bevis därom.

9 §.

Vid anställnings upphörande skall arbetare, som äger rätt till familjepension för sina efterlevande, erhålla skriftligt bevis därom.

10 §.

De närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av detta reglemente, meddelas av fullmäktige.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1937; dock att det icke skall äga tillämpning i fråga om arbetare, som före nämnda dag avgått från sin anställning.

I fråga om arbetare, vilken vid reglementets ikraftträdande innehade anställning av beskaffenhet och under förutsättningar, som i 1 § tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk sägs, och som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt pension, skall — även i den mån detta ej följer av 4 § 4 mom. — för bestämmande av familjepension åt hans efterlevande såsom tjänstår räknas den tid, under vilken han, innan detta reglemente blev å honom tillämpligt, innehafvt sådan anställning, ävensom, därest han övergått från anställning hos enskild entreprenör till riksbankens tjänst i samband med riksbankens övertagande av verksamheten vid sedeltryckeriet, den tid i den enskilde entreprenörens tjänst, som han med tillämpning av punkten 3 av övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk förklarats skola få tillgodoräkna såsom tjänstår.

Grunder för beräkningar angående ställningen av bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassor samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten (självkostnadsgrunder).

De principer, som av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1936 godkänts i fråga om familjepensioneringen för befattningshavare i statens tjänst, innebära beträffande familjepensioneringens ekonomi, att staten icke skall göra någon vinst på övertagandet av pensioneringen. De s. k. självkostnadsgrunder, som enligt dessa principer lagts till grund för beräkningarna i Kungl. Maj:ts propositioner i familjepensionsfrågan vid 1936 års riksdag kunna, enär de härledds ur material, avseende civila tjänstemän, benämnas civila självkostnadsgrunder. I Kungl. Maj:ts proposition nr 248 till 1937 års riksdag behandlas även militära självkostnadsgrunder. De undersökningar, som nu utförts beträffande änke- och pupillkassorna för befattningshavare vid riksdagens verk, få anses resultera däri, att de *civila självkostnadsgrunderna*, så vitt låter sig bedömas på grundval av det föreliggande, enligt sakens natur föga omfattande materialet, äro tillämpliga å ifrågavarande kassor.

De civila självkostnadsgrunderna, vilkas tillämpning å dessa kassor närmare preciseras nedan under II, hava kommit till användning vid de nu företagna i särskilda promemorior meddelade beräkningarna angående kassornas ställning den 30 september 1936. De synas även böra tillämpas vid beräkningar angående en kassas ställning vid statens övertagande av dess verksamhet, i den mån sådana beräkningar skola företagas jämlikt mellan staten och kassan träffad överenskommelse för bestämmande av storleken av de tillgångar, som staten behöver övertaga från kassan för pensionsförbindelsernas täckande eller, vilket är detsamma, för avgörande i vad mån kassan må behålla någon del av tillgångarna efter statens övertagande av verksamheten.

Med högre lönegrader förstås här 13:e och högre lönegrader och med lägre lönegrader 1—12:e lönegraderna.

I. Statistiska undersökningar angående delägarödlighet och familjepensionsvärden.

Ehuru de kassor, varom här är fråga, såsom redan antytts hava ett relativt obetydligt antal delägare (befattningshavare och f. d. befattningshavare), nämligen vid tidpunkten ^{30/9} 1936: i bankostatens kassa 149 i högre och 37 i lägre lönegrader, i avdelningskontorens kassa 180 i högre och 40 i lägre lönegrader, i riksgäldskontorets kassa 21 i högre och 8 i lägre lönegrader, har jag dock ansett materialet från kassorna tillräckligt omfattande för att motivera en undersökning, huruvida riskförhållandena inom dessamma mera avsevärt avvika från förhållandena inom de motsvarande kassor, med vilka en jämförelse synes naturlig, nämligen de civila familjepensionskassorna. De företagna undersökningarna hava avsett dels *delägarnas dödlighet*, dels *familjepensionsvärden*.

Dödlighetsundersökningen har omfattat perioderna 1911—1920 och 1921—1935. För var och en av dessa perioder samt för hela tiden 1911—1935 meddelas i bifogade tabell 1 antal observationsår samt dödsrisker för de ifrågavarande befattningshavargrupperna sammantagna efter 5-årsgrupper, varvid de högre och de lägre lönegraderna hållits åtskilda. Något direkt utnyttjande av de funna outjämnade dödsriskerna kan givetvis ej ifrågakomma med hänsyn till materialets ringa omfattning. Av större intresse torde vara en jämförelse med andra motsvarande undersökningar för ungefär samma tidsperiod. En dylik jämförelse, vilken begränsats till att gälla undersökningsperioden 1921—1935, ges i tabell 2. Det verkliga antalet dödsfall jämföres här med antalet dödsfall beräknat efter standardtabeller, nämligen dels tabellerna över dödligheten för civila tjänstemän i högre resp. lägre lönegrader enligt i proposition nr 245/1936, sid. 68 angiven utjämning, dels dödlighetstabellen för män i hela riket 1921—1930 enligt Statistisk årsbok år 1936, sid. 62. För de högre lönegraderna inom de olika grupperna vid riksdagens verk sammantagna företer dödligheten enligt denna jämförelse åtminstone i stort sett samma gång som för de civila högre lönegraderna och ligger på en nivå, som i genomsnitt endast med 3 % överstiger den civila. I genomsnitt kan dödligheten inom de högre lönegraderna vid riksdagens verk sägas ha utgjort nedanstående procent av dödligheten för civila högre lönegrader, nämligen

för riksbankens huvudkontor.....	114 %
för riksbankens avdelningskontor och pappersbruk..	95 %
för riksgäldskontoret	73 %
för de nämnda riksdagens verk sammantagna.....	103 %

Vid jämförelse med befolkningsdödligheten befinnes dödligheten inom de högre lönegraderna i riksdagens verk ha överstigit denna med i genomsnitt ungefär 21 %. Vad beträffar de lägre lönegraderna har dödligheten i genomsnitt legat ungefär 22 % över motsvarande civila dödlighet och ungefär 15 % över befolkningsdödligheten; materialet omfattar emellertid på denna punkt sammanlagt endast 31 dödsfall.

Vad beträffar *familjepensionsvärdena* skall här iämnas en kort redogörelse för vissa resultat angående de familjepensionsvärden, som avse änkor och minderåriga barn. En jämförelse har bland annat gjorts i fråga om

$$\sum n_x \cdot f_x^a, \sum n_x \cdot f_x^b \text{ och } \sum n_x \cdot f_x$$

för familjepension vid 1 kronas familjepensionsunderlag enligt allmänna familjepensionsreglementet, dock utan begränsning av pensionsrätten för änka samt med gränsåldern 21 år för barnpensioner, varvid n_x betyder antalet x -åriga delägare i den eller de kassor för riksdagens verk, varom fråga är, och f -tecknen hava samma innebörd som i tidigare promemorior ingående i propositioner till 1936 och 1937 års riksdagar. f -värdena hava härvid ena gången satts lika med de outjämnade f -värdena för civila ordinarie befattningshavare i de ifrågavarande lönegraderna enligt tabellerna å sid. 115 och 116 i proposition nr 248/1937, andra gången lika med de enligt samma grunder beräknade värdena för vederbörande kassa eller kassor för riksdagens verk, dock i senare fallet utan tillägg för adoptivbarn. Kvoten mellan de båda värden på $\sum n_x \cdot f_x^a$, som erhållas vid beräkning i täljaren på grundval av de sistnämnda och i nämnaren på grundval av de förstnämnda f -värdena, kan anses utgöra ett mått på f_x^a -värdenas genomsnittliga nivå i vederbörande kassa jämförd med den »civila» nivån. Denna kvot och motsvarande kvoter för f_x^b och f_x återgivs i nedanstående tablå.

Förhållandet mellan f -nivåerna i kassorna för riksdagens verk och den civila f -nivån.

	Högre lönegrader			Lägre lönegrader		
	f_x^a	f_x^b	f_x	f_x^a	f_x^b	f_x
Bankstatens kassa	0.9058	0.8444	0.8934	1.0786	0.5945	0.9748
Kassan för riksbankens avdelningskontor och pappersbruk	0.9607	0.9966	0.9678	1.1279	1.0331	1.1092
Riksgäldskontorets kassa	0.9087	0.7689	0.8757	1.1833	0.3697	0.9844
De tre kassorna sammantagna	0.9337	0.9137	0.9297	1.1110	0.7451	1.0342

Resultaten kunna uttryckas så, att bedömt efter förhållandena ⁸⁰/₉ 1936 den relativa familjepensionskostnaden för de högre lönegraderna i de tre kassorna för riksdagens verk, om hänsyn endast toges till familjesammansättningen men ej till delägarödrligheten, i genomsnitt är 0.9337 av de civila tjänstemännens relativa kostnad vad beträffar änkepensionen, medan motsvarande siffra är 0.9137 för barnpensionen och 0.9297 för hela pensionen. Beträffande de lägre lönegraderna, där materialet dock såsom förut nämnts är synnerligen obetydligt, äro motsvarande siffror 1.1110, 0.7451 och 1.0342. De nämnda siffrorna borde egentligen, bortsett från relationstalen för änkepensionen, något höjas med hänsyn till att adoptivbarn ej medtagits i kalkylen för kassorna för riksdagens verk (beträffande betydelsen härav jfr sid. 141, statens offentliga utredningar 1934/29).

De här meddelade undersökningarna angående delägarödrlighet och familjepensionsvärden motsvarande allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser hava icke ansetts motivera någon avvikelse från de civila grunderna vid upprättande av balansräkning för kassorna.

Beträffande barnpensioner enligt nuvarande reglemente hava vissa beräkningar verkställt, vilka lett till en under II nedan given formel.

Beträffande pensioner till *ogifta döttrar över 50 år* hava de grundtabeller konstruerats, som nedan närmare beröras.

II. Val av beräkningsgrunder.

En utförlig redogörelse för de civila självkostnadsgrunderna återfinnes i en P. M. den 26 februari 1936, fogad som bilaga B till Kungl. Maj:ts proposition nr 245 till 1936 års riksdag (s. 65—79). I denna P. M. förutsattes i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag till 1936 års riksdag, att barnpensionerna skulle upphöra vid 21 års ålder. Sedan riksdagen emellertid sänkt ifrågavarande gränsålder till 19 år, hava vissa kompletteringar av de ursprungliga civila självkostnadsgrunderna visat sig erforderliga. Dylika kompletteringar hava givits i en P. M. januari 1937 angående tullstatens enskilda pensionsinrättning (bil. N till Kungl. Maj:ts proposition nr 248 till 1937 års riksdag). För de här ifrågavarande kassornas vidkommande hava nu vidtagits ytterligare kompletteringar med hänsyn till de nuvarande bestämmelserna angående pensioner till minderåriga barn och till 50-åriga ogifta döttrar. Nedan lämnas en sammanfattning av de grunder i olika avseenden, som sålunda bliva gällande för kassorna för befattningshavare vid riksdagens verk.

Räntefoten vid beräkningar angående kassornas övertagande har enligt lämnade direktiv fastställts till 4 %, och *dödlighetsantaganden* för tjänstemän

och för änkor och minderåriga eller redan pensionerade sjuka barn ävensom *omgiftessannolikheter för änkor* och antaganden angående befattningshavares avgång från tjänsten med sjuk- eller invalidpension hava valts enligt avdelningarna 2—4 i nyssberörda P. M. den 26 februari 1936 (proposition nr 245, sid. 66—70). Dock har såsom av det följande framgår i ett fall en annan delägaredödlighet implicite kommit till användning, nämligen vid konstruktion av familjepensionsvärden $F_x^{(50)d}$ för ogifta döttrar.

Beträffande pensioner till *50-åriga ogifta döttrar* efter sådana *redan avlidna delägare*, vilka behållit pensionsrätt för dylika döttrar (samtliga delägare i bankostatens kassa, delägare i avdelningskontorens kassa inträdda före 1934 samt vissa delägare i riksgäldskontorets kassa) hava beräkningar utförts på grund av de i bifogade tab. 3 meddelade giftermålssannolikheterna samt samma dödlighetstabell, som tillämpas för nuvarande änkor. För en ensam dotter uppgår härvid kapitalvärdet av 1 kronas pension från 50 års ålder eller den högre ålder hon redan må hava uppnått till ett belopp $\bar{a}_x^{(50)}$ som anges i tab. 3. Där flera ogifta döttrar gemensamt äga rätt till pension, har approximativ beräkning tillämpats. Sannolikheten för att pensionsberättigade änkor och minderåriga barn skola finnas, när en dotter redan uppnått 50 års ålder, antages vara 0. Vad beträffar avdelningskontorens kassa hava uppgifter angående ogifta döttrar i åldern mellan 21 och 50 år till redan avlidna delägare, i fall då änka eller minderåriga barn ej nu åtnjuta pension, ej kunnat erhållas, varför jag varit nödsakad att för dessa okända döttrar tillämpa ett värde grundat på en uppskattning med utgångspunkt från förhållandena i bankostatens kassa.

Vad beträffar *familjepensionsvärdena för änkor och minderåriga barn* hava dessa i första hand hämtats ur avdelning 5 i promemorian den 26 februari 1936 (prop. nr 245, sid. 70—72, 75—78) samt bilagorna N 1 och N 2 till promemorian januari 1937 (prop. nr 248, s. 140, 141, 146—149). Gränsåldern för äktenskaps ingående har för nuvarande delägare härvid genomgående antagits vara 65 år, alltså även i det fall då någon begränsning av rätten för änka att åtnjuta pension med hänsyn till delägares ålder vid äktenskapets ingående ej finnes stadgad; för framtida befattningshavare — vilka medtagas vid uträkning av det utjämnade statsbidrag, som svarar mot 120-kronorstillägget — tillämpas däremot i överensstämmelse med allmänna familjepensionsreglementet en gränsålder av 60 år. Gränsåldern för barnpensioner har valts i överensstämmelse med de bestämmelser angående dylik ålder, som återfinnas i det reglemente eller den överenskommelse, beräkningarna avse.

Vid beräkningar angående barnpensioner enligt nuvarande reglemente för riksgäldskontorets kassa äro, med hänsyn till att barnpensionsprocenterna överensstämna med allmänna familjepensionsreglementets, de hittills avhandlade familjepensionsvärdena med gränsålder för barnpensioner 21 år tillämpliga. För bankostatens och avdelningskontorens kassar, i vilka ett s. k. pupilltillägg av 250 kronor i regel utgår för varje barn under 18 år, måste däremot kapitalvärdet av x -årig tjänstemans rätt till pension för änka och minderåriga barn enligt nuvarande reglemente beräknas enligt särskilda grunder; vid beräkningarna har sistnämnda kapitalvärde upptagits till följande belopp:

$$e \cdot F_x^{\bar{a}} + (0.24 e + 2.09 \cdot 250) (F_x^{b \cdot 21} - 1.5 B_x^{\Delta (21-19)}),$$

där e betyder den försäkrade änkepensionen, $F_x^{\bar{a}}$, $F_x^{b \cdot 21}$ och $B_x^{\Delta (21-19)}$ definieras i nyssnämnda bilaga N till proposition nr 248 samt koefficienterna 0.24 och 2.09 härletts ur material från de tre här behandlade kassorna.

Vid beräkningar angående pensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet hava för samtliga kassor tillämpats F_x -värden enligt proposition nr 245 (slutålder för barnpensioner 21 år för nuvarande delägare och 19 år för framtida befattningshavare).

Vad beträffar *familjepensionsvärden för pension till ogifta döttrar från 50 års ålder* hava först härletts de värden $f_x^{(50)d}$, vilkas innebörd och belopp framgå av bifogade tabell 4. Som material har härvid använts uppgifter per den 30 september 1936 angående dels delägare i bankostatens kassa, dels före år 1934 inträdda delägare i avdelningskontorens kassa. Nuvärdet $F_x^{(50)d}$, av x -årig tjänstemans rätt att, när han framdeles avlider, för sina ogifta döttrar över 50 år gemensamt erhålla en sammanlagd familjepension av $\frac{1}{2}$ krona har, för erhållande på denna punkt av en gemensam tabell för högre och lägre lönegrader, beräknats under antagande, att delägaredödligheten följer tabellen O M (2.5 H+L) (Statens offentliga utredningar 1934: 29, sid. 104, 129—130). Värdena på $F_x^{(50)d}$ återfinnas ävenledes i tabell 4.

Vid kapitalisering i balansräkning nr 2 för de nuvarande tjänste- och familjepensionärerna av differensen mellan de nya pensionerna med rörlig pensionsdel å ena sidan och de nuvarande pensionerna med pensions- och dyrtidstillägg å andra sidan hava differenserna för änkor med barn ansetts kunna beräknas, som om änkan vore ensam. Barnpensionerna skola härvid i balansräkning nr 2 uträknas till de kvotdelar av den nuvarande reglementsensliga änkepensionen, som äro fastställda i 5 § allmänna familjepensionsreglementet.

Beträffande hänsynstagande vid beräkningarna till *framtida befordringar* är denna fråga framför allt av vikt, när det gäller överenskommelser avslutade med kassor, vilka redovisat överskott enligt den balansräkning, efter vilken de ekonomiska konsekvenserna av övertagandet preliminärt bedömts, och vilka kassor därför enligt respektive överenskommelser tillförsäkrats rätt att behålla viss del av sina tillgångar. Antagandet angående befordringar påverkar här direkt storleken av denna behållna dels belopp. Vid de överenskommelser av dylik art, som tidigare träffats, nämligen överenskommelserna med telegrafverkets och statens järnvägars kassor, har hänsyn till framtida befordringar i huvudsak ej tagits. Pensioners kapitalvärde har sålunda genomgående upptagits utan hänsyn till framtida befordringar, och beträffande avgifters kapitalvärde har själva den grundläggande beräkningen skett utan hänsyn till befordringar. Beträffande telegrafverkets kassa gäller emellertid enligt den träffade överenskommelsen, att i avräkningen kassan skall vid övertagandet debiteras för visst belopp, motsvarande förmånen för framdeles befordrade delägare av en avgiftsbefrielse efter 30, resp. 25 avgiftsår. Själva grundregeln har emellertid i de bägge nyssnämnda kassorna enligt de preliminära överenskommelserna varit den, att avgifterna för de vid övertagandet förefintliga delägarna erläggas enligt nuvarande reglementes bestämmelser intill eventuell befordran, att efter befordran allmänna familjepensionsreglementets skala gäller, men att oaktat detta avgifterna under hela den efter övertagandet återstående betalningstiden vid kapitaliseringen i avräkningen upptagas enligt nuvarande reglementes bestämmelser; när härifrån avvikande förutsättningar beträffande den faktiska avgiftsbetalningen införts beträffande telegrafverkets kassa, har det i fråga om avräkningens upprättande införts bestämmelser innebärande, att en beräkning först skall göras enligt grundregeln och först därefter justering göras för avvikelserna med de belopp, som befinnas motiverade efter en värdering, där hänsyn så vitt möjligt tages till alla viktigare kända faktorer, till vilka faktorer nu även räknas befordringsförhållanden. Jag bortser härvid från viss avgiftsbefri-

else, som efter den preliminära överenskommelsens avslutande föreslogs av Kungl. Maj:t och godkändes av riksdagen utan att kassan därför skulle belastas i avräkningen.

Beträffande *bankostatens änke- och pupillkassa* har nu överenskommit, att avgifterna genast skola utgå enligt allmänna familjepensionsreglementets skala. I förhållande till den ovan berörda grundlösningen, enligt vilken nuvarande avgiftsskala bibehålles intill befordran, medför detta, att en ytterligare tillgång skapas, motsvarande kapitalvärdet av skillnaden i avgifterna mellan de bägge skalorna *under tiden intill nästa befordran*. För beräkningen av detta kapitalvärde vore det nödvändigt att göra ett antagande angående de framtida befordringsförhållandena. Emellertid kan det i förevarande fall, där skillnaden mellan den nya och den gamla avgiftsskalan, i motsats till vad som gällde för telegrafverkets och statens järnvägars kassar, är synnerligen avsevärd, ifrågasättas, huruvida en tillämpning av själva grundlösningen vid de anförda speciella förhållandena vore rimlig gentemot kassan, när den icke skulle taga hänsyn till att den kraftiga avgiftshöjningen vid första befordran efter övertagandet motiveras ej blott av ökade pensionskostnader på grund av befordran utan därjämte innebär en nivåhöjning vid detta befordringstillfälle, vilken icke motsvaras av någon särskild ytterligare pensionsförmån. Vid bedömandet härav bör man erinra sig, att genom den nu överenskomna anordningen kassan kommer att själv åtaga sig förräntningen av medel, vilka vid den eljest vanliga lösningen skolat förräntas av staten efter 4 procent, en ändring, som såvitt nu kan bedömas, synes vara till statens fördel. Jag förordar, att beräkningen av avgiftsdifferensens kapitalvärde göres för kassan förmånligare på det sätt, att differensen tillgodoräknas ej blott för tiden intill första befordran utan även för den därefter återstående tjänstetiden. Detta innebär med andra ord, att i balansräkningen vid övertagandet kapitalvärdet av de nya avgifterna upptages för hela den återstående tjänstetiden utan någon reduktion för befordringar.

Beträffande *riksgäldskontorets änke- och pupillpassa* skola enligt överenskommelsen familjepensionsavdragen för de å de nya bestämmelserna övergångna delägarna i tjänst från och med övertagandet vara lika med årsavgifterna enligt kassans nuvarande reglementes huvudbestämmelser för den vid varje tidpunkt innehavda tjänsten; även efter framtida befordran skall alltså ifrågavarande avgiftsskala gälla. Hänsyn till ifrågavarande bestämmelse, vilken avviker från motsvarande stadgande i hittills behandlade överenskommelser, bör vid avräkningen (jfr ovanstående redogörelse beträffande telegrafverkets kassa) tagas på det sätt, att kassan *å ena sidan* gottskrives för kapitalvärdet av avgifterna enligt sagda skala under delägarer återstående tjänstetid utan hänsyn till befordringar och *å andra sidan* — i anledning av den för framdeles befordrade delägare medgivna förmånen att ej behöva vidkännas det högre familjepensionsavdraget enligt allmänna familjepensionsreglementet — belastas med kapitalvärdet av skillnaden mellan familjepensionsavdraget enligt allmänna familjepensionsreglementet och avgiften enligt nyssnämnda skala, räknat med hänsynstagande till framtida befordringar och avseende återstående tjänstetid efter första befordran efter kassans övertagande. De antaganden beträffande befordringar m. m., vilka erfordras för sistnämnda beräknings verkställande, synas böra bli föremål för särskild överenskommelse mellan fullmäktige i riksgäldskontoret och kassan i samband med övertagandet.

Vid *värderingen av kapitaltillgångarna* hava tillämpats reglerna i avdelning 6 i promemorian den 26 februari 1936 (proposition nr 245, sid. 72—74), varvid hänsyn till försäljningar och nyplaceringar, verkställda efter den 31 december 1934 tagits på sätt angives å sid. 74 i promemorian.

Vad beträffar den avräkning, som skall äga rum vid statens övertagande av bankostatens och riksgäldskontorets kassors rörelse böra beräkningsantagandena väljas i överensstämmelse med ovanstående grunder. Vederbörande kassa gottskrives alltså för samtliga kapitaltillgångar vid tidpunkten för övertagandet med avdrag för icke försäkringstekniskt beräknade skulder ävensom, på ovan angivet sätt, för kapitalvärdet av återstående avgifter enligt överenskommelsen och belastas med kapitalvärdet av de enligt överenskommelsen utgående pensionerna. För delägare i tjänst medräknas härvid ej 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel; för de vid övertagandet pensionerade delägarna samt för då förefintliga änkor och barn upptages hela pensionen inklusive 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel, minskad med pensionstillägg och dyrtidstillägg å nuvarande pension och pensionstillägg enligt gällande bestämmelser angående pensions- och dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst. I fråga om bankostatens kassa tillgodoräknas härvid dylika tillägg även vad beträffar pensionsfall, som inträffat efter den 30 juni 1932. Hänsyn tages ej till pensionsrätt för fränskild hustru.

Som beräkningsantaganden angående dyrtidstilläggens resp. de rörliga pensionsdelarnas storlek i förhållande till barnpensionen torde för nuvarande tjänstepensionärens efterlevande och nuvarande änkor och barn böra gälla de grunder, som äro fastställda för sista kvartalet före statens övertagande av kassans rörelse resp. svara mot då gällande grunder.

Därest samtliga delägare för vilka enligt överenskommelsen så är medgivet, övergå på det nya familjepensionsreglementets bestämmelser, kommer avräkningen att upprättas enligt identiskt samma principer som de, vilka ligga till grund för kassans per tidpunkten ^{30/}1936 upprättade balansräkning nr 2, vilken meddelas i särskild promemoria.

Vid avräkningens verkställande uppkomma emellertid ytterligare frågor att lösa på grund av valfriheten för delägare i tjänst och pensionerade delägare att övergå på de nya bestämmelserna eller att kvarstå på de gamla. Det härmed följande urvalet synes dock ej kunna väntas bliva av större betydelse än att F_x -värdena och övriga antaganden bortsett från $F_x^{(0)d}$ -värdena, kunna oberoende av urvalet bibehållas för samtliga delägare med valrätt. F_x -värdena skola i så fall i avräkningen tillämpas på den av kassan bekostade pension (inkl. eventuell procentförhöjning), som kommer att gälla för vederbörande på grund av dennes val. Beträffande pensioner till 50-åriga ogifta döttrar till sådana delägare, vilka ehuru därtill berättigade ej övergått å de nya bestämmelserna, beräknas dessa pensioners kapitalvärde som kapitalvärdet av för de olika familjerna individuellt beräknade överlevelseräntor (i vissa fall s. k. samräntor) till de vid övertagandet förefintliga potentiellt pensionsberättigade ogifta döttrarna med tillämpning av de antaganden för dödlighet och giftermålssannolikheter, som enligt den å tabell 4 meddelade texten legat till grund vid nämnda tabells konstruktion; det individuellt beräknade nettovärdet ökas med ett säkerhetstillägg av 10 0/0. För delägare, som obligatoriskt kvarstå å de äldre bestämmelserna (från tjänsten utan pension avgångna samt delägare på grund av bisysslor) synes genomsnittlig beräkning enligt tabell 4 lämplig.

Stockholm den 30 april 1937.

TIM JANSSON.

Tab. 1. Manliga ordinarie och pensionerade f. d. ordinarie tjänstemän vid riksbankens huvudkontor, avdelningskontor och pappersbruk samt riksgäldskontoret 1911—1920 och 1921—1935.

Antal observationsår o samt dödsrisker q.

Ålder	13:e och högre lönegrader						1—12:e lönegraderna					
	1911—1920		1921—1935		1911—1935		1911—1920		1921—1935		1911—1935	
	o	q i ‰	o	q i ‰	o	q i ‰	o	q i ‰	o	q i ‰	o	q i ‰
20.5—24.5	14.5	0.00	52.5	0.00	67.0	0.00	0.5	0.00	2.5	0.00	3.0	0.00
25.5—29.5	262.0	7.68	321.5	9.33	583.5	8.57	34.0	0.00	37.0	0.00	71.0	0.00
30.5—34.5	751.5	5.32	495.5	4.04	1,247.0	4.81	73.5	13.61	122.5	0.00	196.0	5.10
35.5—39.5	625.5	7.99	645.5	1.55	1,271.0	4.72	71.5	0.00	160.0	0.00	231.5	0.00
40.5—44.5	376.0	7.98	823.5	9.71	1,199.5	9.17	80.0	0.00	166.0	6.02	246.0	4.07
45.5—49.5	267.5	18.69	895.0	7.82	1,162.5	10.32	99.0	0.00	137.0	14.60	236.0	8.47
50.5—54.5	262.0	22.90	683.5	14.63	945.5	16.92	109.5	9.13	117.5	17.02	227.0	13.22
55.5—59.5	218.0	13.76	433.0	4.62	651.0	7.68	91.0	43.96	126.5	23.72	217.5	32.18
60.5—64.5	136.0	44.12	332.0	24.10	468.0	29.91	66.0	0.00	128.5	31.18	194.5	20.57
65.5—69.5	55.0	54.55	262.0	57.25	317.0	56.78	59.0	50.85	103.0	38.83	162.0	43.21
70.5—74.5	41.0	24.39	154.0	90.91	195.0	76.92	28.0	35.71	77.0	77.92	105.0	66.67
75.5—79.5	28.0	35.71	73.0	82.19	101.0	69.31	12.0	83.33	47.0	85.11	59.0	84.75
80.5—84.5	9.0	111.11	33.0	121.21	42.0	119.05	8.0	250.00	29.0	137.93	37.0	162.16
85.5—89.5	2.0	500.00	7.0	571.43	9.0	555.56	8.0	125.00	6.0	166.67	14.0	142.86
90.5—94.5							5.0	200.00			5.0	200.00
20.5—94.5	3,048.0	—	5,211.0	—	8,259.0	—	745.0	—	1,259.5	—	2,004.5	—

Tab. 2. Jämförelse mellan dödligheten för å ena sidan manliga ordinarie och pensionerade f. d. ordinarie tjänstemän vid riksbankens huvudkontor, avdelningskontor och pappersbruk samt riksgäldskontoret 1921—1935 och å andra sidan manliga tjänstemän vid civilförvaltningen resp. män i hela riket 1921—1930.

Beräknat antal dödsfall inom riksdagens ifrågasvarande verk enligt utjämnad dödlighet för civila högre, resp. lägre lönegrader = D_H , resp. D_L (u_x enl. formel (1) resp. (2) å sid. 68 i prop. 245/1936), enligt befolkningsdödligheten för män 1921—1930 = D_B .

Verkligt antal dödsfall inom riksdagens ifrågasvarande verk = d . Verkligt antal dödsfall i procent av beräknat = π_H , resp. π_L , resp. π_B ($\pi_H = \frac{100 \cdot d}{D_H}$ etc.)

A) 13:e och högre lönegrader.

Ålder	Riksbankens huvudkontor			Riksbankens avdelningskontor och pappersbruk			Riksgäldskontoret			Samtliga här angivna riksdagens verk					
	D_H	d	π_H	D_H	d	π_H	D_H	d	π_H	D_H	d	π_H	D_B	π_B	
20.5—39.5	1.54	4	260	2.31	2	87	0.38	0	0	4.23	6	142	7.06	85	
40.5—49.5	5.60	8	143	6.65	6	90	0.31	1	323	12.56	15	119	11.82	127	
50.5—59.5	7.20	7	97	9.77	5	51	0.79	0	0	17.76	12	68	13.56	88	
60.5—69.5	9.55	9	94	11.28	13	115	1.62	1	62	22.45	23	102	16.53	139	
70.5—79.5	10.03	11	110	7.64	9	118	0.61	0	0	18.28	20	109	14.65	137	
80.5—89.5	2.84	3	106	3.29	4	122	0.41	1	244	6.54	8	122	6.08	132	
20.5—89.5	36.76	42	114	40.94	39	95	4.12	3	73	81.82	84	103	69.70	121	

B) 1—12 lönegraderna.

Ålder	Riksbankens huvudkontor			Riksbankens avdelningskontor och pappersbruk			Riksgäldskontoret			Samtliga här angivna riksdagens verk					
	D_L	d	π_L	D_L	d	π_L	D_L	d	π_L	D_L	d	π_L	D_B	π_B	
20.5—39.5	0.49	0	0	0.37	0	0	0.06	0	0	0.92	0	0	1.52	0	
40.5—49.5	0.73	2	274	0.64	1	156	0.11	0	0	1.48	3	203	2.04	147	
50.5—59.5	0.90	2	222	1.70	1	59	0.13	2	1,538	2.73	5	183	3.15	159	
60.5—69.5	2.23	4	179	3.19	3	94	0.87	1	115	6.29	8	127	6.44	124	
70.5—79.5	4.34	5	115	3.13	4	128	1.08	1	93	8.55	10	117	8.38	119	
80.5—89.5	2.18	4	183	2.20	0	0	1.15	1	87	5.53	5	90	5.41	92	
20.5—89.5	10.87	17	156	11.23	9	80	3.40	5	147	25.50	31	122	26.94	115	

Tab. 3. Grundtabell för beräkningar angående pensioner till 50-åriga ogifta döttrar efter redan avlidna delägare. Räntefot 4 %.

G_x = sannolikheten för att en ogift x -årig dotter gifter sig inom ett år, beräknad på grundval av statistik avseende icke förut gifter kvinnor i hela riket 1911—1920 (huru G_x skall uppfattas vid kombination med dödsrisken q_x framgår av nedanstående formel beträffande l_x^d).

l_x^d = antal kvarlevande ogifta döttrar. l_x^d beräknas med tillämpning av rekursionsformeln:

$$l_{x+1}^d = l_x^d (1 - G_x) (1 - q_x).$$

$\bar{a}_x^{(50)d}$ = kapitalvärdet av en tidigast vid 50 års ålder börjande pension å 1 krona till x -årig dotter, utgående så länge hon lever ogift. Dödsriskerna q_x hava för $x \geq 21$ beräknats med utgångspunkt från formeln $\mu_x = 0.0043 + 0.000020 \cdot c^x$, $\log c = 0.046$. För $x < 21$ har μ_x satts lika med 0.

1	2	3	4	1	2	3	4
Dotters ålder x	G_x i ‰	l_x^d	$\bar{a}_x^{(50)d}$	Dotters ålder x	G_x i ‰	l_x^d	$\bar{a}_x^{(50)d}$
0.....	0	99,553	0.439	40.....	23	25,884	8.099
1.....	0	99,553	0.456	41.....	20	25,144	8.671
2.....	0	99,553	0.474	42.....	17	24,495	9.257
3.....	0	99,553	0.493	43.....	15	23,933	9.853
4.....	0	99,553	0.513	44.....	13	23,425	10.470
5.....	0	99,553	0.534	45.....	12	22,970	11.104
6.....	0	99,553	0.556	46.....	11	22,541	11.768
7.....	0	99,553	0.577	47.....	10	22,136	12.462
8.....	0	99,553	0.600	48.....	8	21,754	13.188
9.....	0	99,553	0.624	49.....	7	21,415	13.933
10.....	0	99,553	0.649	50.....	6	21,093	14.712
11.....	0	99,553	0.675	51.....	5	20,789	14.496
12.....	0	99,553	0.702	52.....	4	20,500	14.261
13.....	0	99,553	0.730	53.....	3	20,225	14.007
14.....	0	99,553	0.760	54.....	3	19,962	13.732
15.....	0	99,553	0.790	55.....	2	19,690	13.451
16.....	0	99,553	0.822	56.....	2	19,427	13.152
17.....	0	99,553	0.854	57.....	2	19,152	12.847
18.....	0	99,553	0.889	58.....	1.7	18,864	12.536
19.....	0	99,553	0.924	59.....	1.4	18,568	12.217
20.....	0	99,553	0.961	60.....	1.1	18,262	11.890
21.....	65	99,553	1.000	61.....	0.9	17,945	11.556
22.....	77	92,665	1.117	62.....	0.7	17,612	11.215
23.....	85	85,144	1.264	63.....	0.5	17,263	10.868
24.....	91	77,554	1.443	64.....	0.4	16,896	10.518
25.....	94	70,176	1.659	65.....	0.4	16,508	10.163
26.....	93	63,287	1.913	66.....	0.3	16,096	9.808
27.....	90	57,137	2.204	67.....	0.2	15,659	9.450
28.....	85	51,752	2.530	68.....	0.2	15,196	9.091
29.....	79	47,130	2.889	69.....	0.2	14,705	8.733
30.....	73	43,201	3.278	70.....	0.1	14,185	8.376
31.....	65	39,856	3.695	71.....	0.1	13,637	8.021
32.....	57	37,084	4.131	72.....	0.1	13,059	7.668
33.....	50	34,798	4.578	73.....	0.0	12,451	7.318
34.....	45	32,894	5.037	74.....	0.0	11,815	6.973
35.....	40	31,255	5.513	75.....	0.0	11,152	6.632
36.....	35	29,850	6.003	76.....	0.0	10,463	6.297
37.....	31	28,654	6.504	77.....	0.0	9,751.2	5.969
38.....	28	27,618	7.018	78.....	0.0	9,021.4	5.648
39.....	25	26,697	7.551	79.....	0.0	8,278.1	5.335

1	2	3	4	1	2	3	4
Dotters ålder x	G_x i ‰	l_x^d	$\bar{a}_x^{(50)d}$	Dotters ålder x	G_x i ‰	l_x^d	$\bar{a}_x^{(50)d}$
80.....	0.0	7,526.9	5.030	90.....	0.0	1,313.4	2.543
81.....	0.0	6,774.7	4.734	91.....	0.0	977.36	2.356
82.....	0.0	6,029.2	4.448	92.....	0.0	704.01	2.179
83.....	0.0	5,298.9	4.172	93.....	0.0	489.06	2.014
84.....	0.0	4,592.6	3.906	94.....	0.0	326.35	1.859
85.....	0.0	3,919.2	3.651	95.....	0.0	208.27	1.715
86.....	0.0	3,287.3	3.407	96.....	0.0	126.46	1.581
87.....	0.0	2,704.9	3.174	97.....	0.0	72.658	1.457
88.....	0.0	2,179.0	2.952	98.....	0.0	39.257	1.343
89.....	0.0	1,714.2	2.742	99.....	0.0	19.811	1.236

Tab. 4. Grundtabell för beräkningar angående pensioner till 50-åriga ogifta döttrar efter framdeles avlidna delägare. Räntefot 4 %.

$f_x^{(50)d}$ = genomsnittliga kapitalvärdet vid x -årig delägarers frånfälle av en familjepension å $\frac{1}{2}$ krona, utgående gemensamt till de vid varje tidpunkt kvarlevande döttrar, som då äro ogifta och över 50 år gamla.

$F_x^{(50)d}$ = nuvärdet av x -årig delägarers rätt att, när han framdeles avlider, för sina ogifta döttrar erhålla en familjepension å $\frac{1}{2}$ krona, utgående gemensamt till de vid varje tidpunkt kvarlevande döttrar, som då äro ogifta och över 50 år gamla.

Till grund för konstruktionen av dessa värden har lagts material avseende i huvudsak samtliga befattningshavare och f. d. befattningshavare vid riksbanken ⁸⁰/₁₀₀ 1936, vidare i fråga om döttrar med en ålder av minst 21 år dödlighetstabellen R 32 och värdena G_x i tab. 3, i fråga om döttrar under 21 år q_x - och G_x -värdena 0 samt i fråga om delägare dödlighetstabellen O M (2.5 H+L).

1	2	3	1	2	3
Delägarers ålder x	$f_x^{(50)d}$	$F_x^{(50)d}$	Delägarers ålder x	$f_x^{(50)d}$	$F_x^{(50)d}$
20.....	0.00	0.185	60.....	0.47	0.723
21.....	0.00	0.141	61.....	0.52	0.758
22.....	0.01	0.147	62.....	0.57	0.794
23.....	0.02	0.153	63.....	0.62	0.832
24.....	0.03	0.159	64.....	0.67	0.871
25.....	0.04	0.166	65.....	0.72	0.913
26.....	0.04	0.173	66.....	0.77	0.957
27.....	0.05	0.180	67.....	0.85	1.002
28.....	0.06	0.188	68.....	1.00	1.046
29.....	0.07	0.196	69.....	1.21	1.086
30.....	0.08	0.204	70.....	1.42	1.119
31.....	0.09	0.212	71.....	1.50	1.145
32.....	0.09	0.221	72.....	1.54	1.169
33.....	0.10	0.230	73.....	1.56	1.191
34.....	0.11	0.240	74.....	1.58	1.212
35.....	0.12	0.250	75.....	1.60	1.231
36.....	0.13	0.260	76.....	1.60	1.250
37.....	0.14	0.271	77.....	1.60	1.267
38.....	0.16	0.282	78.....	1.60	1.284
39.....	0.17	0.294	79.....	1.60	1.300
40.....	0.18	0.306	80.....	1.60	1.316
41.....	0.19	0.319	81.....	1.60	1.332
42.....	0.20	0.332	82.....	1.60	1.346
43.....	0.21	0.346	83.....	1.60	1.360
44.....	0.21	0.361	84.....	1.60	1.374
45.....	0.22	0.376	85.....	1.60	1.387
46.....	0.23	0.392	86.....	1.60	1.400
47.....	0.24	0.408	87.....	1.60	1.412
48.....	0.25	0.426	88.....	1.60	1.424
49.....	0.26	0.444	89.....	1.60	1.435
50.....	0.27	0.463	90.....	1.60	1.446
51.....	0.28	0.484	91.....	1.60	1.456
52.....	0.29	0.505	92.....	1.60	1.466
53.....	0.31	0.527	93.....	1.60	1.475
54.....	0.33	0.551	94.....	1.60	1.483
55.....	0.35	0.576	95.....	1.60	1.488
56.....	0.37	0.602	96.....	1.60	1.484
57.....	0.39	0.630	97.....	1.60	1.459
58.....	0.42	0.659	98.....	1.60	1.377
59.....	0.44	0.690	99.....	1.60	1.098

P. M.

angående den ekonomiska innebörden av en mellan familjepensionkommittén för riksdagens verk och delegerade för bankostatens änke- och pupillkassa den 30 april 1937 träffad preliminär överenskommelse angående statens övertagande av kassans verksamhet.

Förevarande beräkningar äro verkställda med tillämpning av civila »självkostnadsgrunder» (räntefot 4 %) angivna i en av mig den 30 april 1937 dagtecknad P. M. med grunder för beräkningar angående ställningen av bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassar samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten.¹ Dessa beräkningar få med hänsyn till arten av de sålunda tillämpade grunderna ej användas för bedömande av kassans ställning under förutsättning att den faktiskt skulle fortsätta sin verksamhet; för ett dylikt ändamål måste nämligen tillämpas »betryggande grunder». — Jag har icke haft anledning att vid dessa beräkningar gå in på frågan angående de konsekvenser, som det låga delägareantalet medför beträffande stabiliteten av det ekonomiska förloppet inom familjepensioneringsrörelsen.

Först har kassans ställning vid en tänkt fortsatt tillämpning av dess nuvarande reglemente undersökts på grundval av förhållandena den 30 september 1936 utan hänsyn till framtida befordringar. Statsbidrag och förvaltningskostnader hava ej medräknats. I bilaga 1 meddelas en balansräkning upprättad under dessa förutsättningar, betecknad nr 1. I pensionerna hava medräknats »tilläggsbelopp» av 300 kronor enligt § 7 i kassans reglemente ävensom pensions- och dyrtidstillägg vid pensionsfall inträffade efter den 30 juni 1932, vilka belopp enligt nu gällande bestämmelser bestridas av kassans medel. Levnadskostnadsindex har antagits vara 158. Vid tillämpning av de bokförda värdena för kapitaltillgångarna blir kassans överskott enligt balansräkning nr 1 733,676 kronor. En värdering av kapitaltillgångarna efter en effektiv ränta av 4 % har företagits av f. d. byråchefen K. Dickman, varvid även hänsyn till försäljningar och nyplaceringar, verkställda efter den 31 december 1934, tagits på sätt angives å sid. 74 i min P. M. den 26 februari 1936, ingående som bilaga B i proposition nr 245 till 1936 års riksdag. Dickmans värdering bifogas (bilaga 2). Denna värdering har tillämpats i de två här meddelade balansräkningarna för erhållande av det s. k. korrigerade överskottet. Det korrigerade överskottet i balansräkning nr 1 utgör 760,458 kronor.

I balansräkning nr 2 i bilaga 1 hava avgifter och pensioner upptagits i enlighet med överenskommelsen den 30 april 1937 utan hänsyn till befordringar och under förutsättning av ett tänkt övertagande per den 1 oktober 1936. Beträffande beräkningsdetaljerna hänvisas till förut berörda P. M. den 30

¹ Återgiven å sid. 36—47.

april 1937. Levnadskostnadsindex har även här antagits vara 158. Det har förutsatts, att samtliga delägare, vilka äga rätt att övergå på det nya familjepensionsreglementets bestämmelser, modifierade på sätt angives i förslaget, komma att begagna sig av denna rätt. Det har alltså bortsetts från att pensionerna för sådana delägare, vilka anmäla, att de önska kvarstå å nuvarande reglementets bestämmelser, egentligen borde i regel upptagas till lägre belopp för änka och minderåriga barn än enligt allmänna familjepensionsreglementet, medan till gengäld samma delägare bibehålla pensionsrätt för 50-åriga ogifta döttrar. Enär det icke är möjligt att på förhand uppskatta, i vilken utsträckning och av vilka delägare anmälan om kvarstående å nuvarande bestämmelser kommer att göras, kan för närvarande ingen bestämd uppgift lämnas angående de avvikelser från balansräkning nr 2, vilka härav böra föräledas; det synes emellertid sannolikt, att dylika anmälningar, därest de överhuvud taget förekomma, bliva mycket fåtaliga och att avvikelsernas saldo därför icke kommer att uppgå till något mera avsevärt belopp. Det korrigerade överskottet i balansräkning nr 2 utgör 761,659 kronor. Att överskottet i balansräkning nr 2 ej blir lägre än i balansräkning nr 1, oaktat balansräkning nr 2 avser en pensioneringsordning med högre pensionsförmåner, beror därpå, att sistnämnda balansräkning ej behöver belastas med de dyrtids- och pensionstillägg, som i balansräkning nr 1 ingå med ett kapitalvärde av 188,419 kronor, och ej heller med 120-kronorstillägg för delägare i tjänst, vidare därpå, att vissa pensioner för 50-åriga ogifta döttrar bortfalla i balansräkning nr 2 samt att avgifterna i balansräkning nr 2, enligt åtagande från kassans sida, äro höjda till allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala.

Under de angivna förutsättningarna skulle alltså, räknat per den 30 september 1936, återstå ett överskott för kassans egen räkning av 761,659 kronor. Det är givetvis icke möjligt att nu göra något uttalande, huruvida det överskott, som sedermera vid tidpunkten för övertagandet framkommer enligt en då upprättad ny balansräkning (avräkning) och som enligt överenskommelsen skall behållas av kassan, kommer att överstiga eller understiga nyss angivna överskottsbelopp.

Kapitalvärdet av 120-kronorstillägget för nuvarande delägare i tjänst, vilket i likhet med den rörliga pensionsdelen för dessa ej ingår i balansräkning nr 2, utgör 76,890 kronor.

Bedömt efter de tillämpade beräkningsgrunderna, skulle alltså statens nettokostnader efter övertagandet för de nuvarande delägarnas, änkornas och barnens vidkommande, utan hänsyn till befordringar och i princip bortsett från pensions- och dyrtidstillägg samt rörliga pensionsdelar, räknat per den 30 september 1936, ha ett kapitalvärde av 76,890 kronor.

120-kronorstilläggen avse i fråga om de änke- och pupillkassor för befattningshavare i statens tjänst, vilka intill statens förestående övertagande av verksamheten åtnjuta direkta statsbidrag, att ersätta dessa bidrag. Ehuru det tidigare statsbidraget till förevarande kassa indragits, synes det motiverat att undersöka, vilket konstant årligt statsbidrag, som kapitaliserat för all framtid har samma värde som 120-kronorstilläggen för nuvarande delägare i tjänst (gränsåldrar 65 och 21 år) och framtida ordinarie manliga befattningshavare (gränsåldrar 60 och 19 år). Beloppet kan beräknas som ett års ränta å sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de båda nämnda kategorierna. Utgår man från att antalet aktiva befattningshavare icke ändras, finner man, fortfarande efter 4 % räknat, att detta tänkta årsbidrag, som alltså kan sägas vara ekvivalent med 120-kronorstilläggen, uppgår till 5,119 kronor vid en antagen inträdesålder av 33 år för högre lönegrader och 32 år för lägre lönegrader.

Därest kapitalvärdet 76,890 kronor tänktes amorterat på ett antal år under tillämpning av lika stora annuiteter, bliva dessas årsbelopp följande för de nedan angivna alternativa amorteringstiderna:

Annuiteten utgår under	Annuitet motsvarande 120-kronorstillägget (kapitalvärde 76,890 kronor)
	kr.
20 år	5,548
25 »	4,826
30 »	4,360
35 »	4,039
40 »	3,809

Enär nuvarande pensions- och dyrtidstillägg, vare sig de utgå av statsmedel eller kassans medel, gottskrivits kassan vid beräkning av de poster i balansräkning nr 2, som avse nuvarande tjänstepensionärer och nuvarande änkor och barn, medan däremot 120-kronorstillägg och rörliga pensionsdelar belastat kassan vid beräkning av samma poster, inträder icke någon annan kostnadsändring för staten på denna punkt genom övertagandet, än att kassan för pensionsfall inträffade efter den 30 juni 1932 åter erhåller den rätt till pensions- och dyrtidstillägg av statsmedel, som för dylika fall upphävdes genom beslut av 1932 års riksdag. För nuvarande delägare i tjänst kunna vid oförändrad levnadskostnadsindex de rörliga pensionsdelarna vid framdeles inträffande pensionsfall beräknas något understiga dyrtidstilläggen enligt nuvarande grunder för efterlevande till övriga befattningshavare i statens tjänst med reglerad lön beräknade å pensioner enligt nuvarande skala; i fråga om dessa delägare skulle enligt nu gällande bestämmelser dyrtidstillägg över huvud taget icke utgå.

Stockholm i maj 1937.

TIM JANSSON.

Bankostatens änke- och pupillkassa. Balansräkningar per den 30 september 1936 efter civila självkostnadsgrunder (räntefot 4 %) utan hänsyn till framtida befordringar.

(Statsbidrag och förvaltningskostnader ej medräknade.)

		<i>Balansräkning nr 1</i>		<i>Balansräkning nr 2</i>	
		Avgifter och pensioner enligt kassans nuvarande bestämmelser; i pensionerna har inräknats ett »tilläggsbelopp» av 300 kr. enligt § 7 i kassans reglemente		Avgifter och pensioner enligt överenskommelsen den 30 april 1937 (för delägare i tjänst hava 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel ej medräknats; för nuvarande pensionerade delägare samt för nuvarande änkor och minderåriga barn har upptagits hela pensionen inkl. 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel, minskad med pensions- och dyrtidstillägg å nuvarande pension enligt nuvarande bestämmelser; levnadskostnadsindex 158; hänsyn ej tagen till pensionarätt för fränksild hustru)	
<i>Tillgångar.</i>		kr.		kr.	
I. Kapitalbehållning enligt räkenskaperna				2,518,766	2,518,766
II. Kapitalvärdet av återstående årsavgifter					
högre lönegrader				139,976	292,594
lägre lönegrader				17,472	33,701
Summa				2,676,214	2,845,061
		Reglements- enliga pensio- ner	Pensions- och dyrtidstillägg vid pensions- fall inträffade efter den 30 juni 1932 (be- stridas av kas- sans medel)	Summa	
		kr.	kr.	kr.	
<i>Skulder.</i>					
I. Kapitalvärdet av pensioner till änkor och barn efter redan avlidna delägare					
1) änkor	512,223	24,885	537,108	¹ 674,650	
2) minderåriga barn (inkl. pupilltillägg)	13,995	—	13,995	² 33,536	
3) utgående pensioner till 50-åriga ogifta döttrar	85,000	—	85,000	85,000	
4) blivande pensioner till 50-åriga ogifta döttrar	43,000	—	43,000	43,000	
5) pension, enligt § 13 i kassans reglemente	1,883	—	1,883	2,165	
II. Kapitalvärdet av förefintliga delägars rätt till familjepension för efterlevande					
1) delägare i tjänst					
a) änkor och minderåriga barn					
högre lönegrader	740,313	121,799	862,112	³ 1,000,035	
lägre lönegrader	70,593	13,459	84,052	³ 79,716	

¹ Inklusive kostnadsökning för pensioner till minderåriga barn utöver höjning till allmänna familjepensionsreglementets procenttal å nuvarande reglements-enliga änkepensioner, jfr not 2.

² Belopp beräknade i förhållande till nuvarande reglements-enliga änkepensioner enligt allmänna familjepensionsreglementets procenttal för barnpensioner; beträffande barnpensionskostnaderna i övrigt, se not 1.

³ Kapitalvärdet av avgiftspensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet; sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de nuvarande delägarna i tjänst, vilka tillägg ej ingå i balansräkningen, utgör för högre lönegrader 65,344 kronor och för lägre lönegrader 11,546 kronor eller tillhopa 76,890 kronor.

	Balansräkning nr 1			Balansräkning nr 2
	Regle- ments- enliga pension- er	Pensions- och dyrtidstillägg vid pensions- fall inträffade efter den 30 juni 1932 (be- stridas av kas- sans medel)	Summa	
	kr.	kr.	kr.	
b) 50-åriga ogifta döttrar				
högre lönegrader	89,934	—	89,934	—
lägre lönegrader	9,319	—	9,319	—
2) pensionerade delägare				
a) änkor och minderåriga barn				
högre lönegrader	111,647	19,498	131,145	153,095
lägre lönegrader	15,220	3,171	18,391	18,721
b) 50-åriga ogifta döttrar				
högre lönegrader	35,142	—	35,142	—
lägre lönegrader	5,584	—	5,584	—
3) utan pension avgångna delägare				
a) änkor och minderåriga barn....	17,581	5,607	23,188	17,581
b) 50-åriga ogifta döttrar.....	2,685	—	2,685	2,685
S:a I och II	1,754,119	188,419	1,942,538	2,110,184
III. Överskott (okorrigerad siffra)			733,676	734,877
Summa			2,676,214	2,845,061
Därest kapitalbehållningen värderas efter 4 % effektiv ränta, dock med iakttagan- de vad beträffar nyplaceringar och för- säljningar efter den 31 dec. 1934 av reg- lerna å sid. 74 i prop. 245 till 1936 års riksdag, ökas kapitalbehållningens värde med			26,782	26,782
Det med hänsyn härtill korrigerade över- skottet utgör			760,458	761,659

Bilaga 2.

Bankostatens änke- och pupillkassa. Kapitaltillgångar ^{30/} 1936.

Kapitaltillgångar (gemensamma för kassan samt Banko- statens stipendiefond och Webers understödsfond)	Bokfört värde kr.	Värde efter en effek- tiv ränta		Marknads- värde ^{30/} 1936 kr.	Procen- tuell för- delning av inteck- ningslån å olika lägen
		av 3.5 % kr.	av 4 % kr.		
A. Obligationer					
Svenska staten	177,250	182,239	176,782	190,245	—
Sveriges stadshypotekskassa	100,000	105,945	103,060	111,500	—
Svenska bostadskreditkassan	75,000	79,538	77,550	80,750	—
Svenska skeppshypotekskassan	10,000	10,489	10,329	10,800	—
Inteckningsgaranti A.-B.	60,000	62,310	61,194	64,500	—
Städer	160,000	167,052	163,640	169,950	—
Trafikbolag	60,300	62,167	61,604	63,430	—
Industribolag	362,800	384,951	379,017	384,115	—
Andra obligationer	252,085	262,025	257,978	268,636	—
Summa A	1,257,435	1,316,716	¹ 1,291,154	1,343,926	—
B. Inteckningslån					
inom 50 % av tax-värdet	690,100	—	—	—	48.0 %
över 50 %, inom 60 %	210,300	—	—	—	14.6 %
över 60 %, inom 66 ² / ₃ %	374,167	—	—	—	26.0 %
över 66 ² / ₃ %, inom 75 %	163,933	—	—	—	11.4 %
Summa B	1,438,500	1,465,957	² 1,434,066	—	—
C. Övriga tillgångar (ej försäkringstek- niskt beräknade)					
Avbetalningslån mot borgen	115,821	115,821	115,821	—	—
Upplupna räntor	31,749	31,749	31,749	—	—
Kassa och banker	5,020	5,020	5,020	—	—
Diverse	224	224	224	—	—
Summa C	152,814	152,814	152,814	—	—
Summa kapitaltillgångar	2,848,749	2,935,487	⁴ 2,878,034	—	—
Skulder (gemensamma, ej försäkrings- tekniskt beräknade)					
Lån i riksbanken	290,000	290,000	290,000	—	—
Diverse	518	518	518	—	—
Summa skulder	290,518	290,518	290,518	—	—
Saldo: gemensamma tillgångar över gemensamma skulder	2,558,231	2,644,969	⁴ 2,587,516	—	—
Härav belöper på kassan	2,518,766	³ 2,604,166	^{3,4} 2,547,599	—	—

¹ Genom utbyte av värdet enligt 4 % effektiv ränta mot marknadsvärdet ^{30/} 1936 för en efter ^{31/12} 1934 inköpt obligation ökas detta belopp med 229 kr. till 1,291,383 kr.

² Genom utbyte av värdet enligt 4 % effektiv ränta mot det nominella värdet för de efter ^{31/12} 1934 utlämnade inteckningslånen minskas detta belopp med 2,312 kr. till 1,431,754 kr.

³ Beräknat till $\frac{2,518,766}{2,558,231} = 0.9845733$ av ovanstående saldo.

⁴ Genom de i noterna 1) och 2) omförmälda utbytena av vissa värden enligt 4 % effektiv ränta mot marknadsvärden minskas det totala värdet av summa kapitaltillgångar i kolumnen för en effektiv ränta av 4 % med 2,083 kr. från 2,878,034 till 2,875,951 kr. samt gemensamma tillgångar över gemensamma skulder från 2,587,516 till 2,585,433 kr. och det på kassan belöpande beloppet från 2,547,599 till 2,545,548 kr.

P. M.

angående den ekonomiska innebörden av en mellan familjepensionskommittén för riksdagens verk och delegerade för riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening, den 3 maj 1937 träffad preliminär överenskommelse angående statens övertagande av föreningens verksamhet.

Förevarande beräkningar äro verkställda med tillämpning av civila »självkostnadsgrunder» (räntefot 4 0/0) angivna i en av mig den 30 april 1937 dagtecknad P. M. med grunder för beräkningar angående ställningen av bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassor samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk i och för bedömande av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten.¹ Dessa beräkningar få med hänsyn till arten av de sålunda tillämpade grunderna ej användas för bedömande av kassans ställning under förutsättning att den faktiskt skulle fortsätta sin verksamhet; för ett dylikt ändamål måste nämligen tillämpas »betryggande grunder». — Jag har icke haft anledning att vid dessa beräkningar gå in på frågan angående de konsekvenser, som det låga medlemsantalet medför beträffande stabiliteten av det ekonomiska förloppet inom familjepensioneringsrörelsen.

Först har kassans ställning vid en tänkt fortsatt tillämpning av dess nuvarande reglemente undersökts på grundval av förhållandena den 30 september 1936 utan hänsyn till framtida befordringar till annan befattning eller löneförhöjningar inom samma befattning. Statsbidrag och förvaltningskostnader hava ej medräknats. I bilaga 1 meddelas en balansräkning upprättad under dessa förutsättningar, betecknad nr 1. I pensionerna hava inräknats de nuvarande tillfälliga 20 0/0-förhöjningarna. Vid tillämpning av de bokförda värdena för kapitaltillgångarna blir kassans överskott enligt balansräkning nr 1 278,524 kronor. En värdering av kapitaltillgångarna efter en effektiv ränta av 4 0/0 har företagits av f. d. byråchefen K. Dickman, varvid även hänsyn till försäljningar och nyplaceringar, verkställda efter den 31 december 1934, tagits på sätt anges å sid. 74 i min P. M. den 26 februari 1936, ingående som bilaga B i proposition nr 245 till 1936 års riksdag. Dickmans värdering bifogas (bilaga 2). Denna värdering har tillämpats i de två här meddelade balansräkningarna för erhållande av det s. k. korrigerade överskottet. Det korrigerade överskottet i balansräkning nr 1 utgör 288,811 kronor.

I balansräkning nr 2 i bilaga 1 hava avgifter och pensioner upptagits i enlighet med överenskommelsen den 3 maj 1937 utan hänsyn till befordringar och under förutsättning av ett tänkt övertagande per den 1 oktober 1936. Beträffande beräkningsdetaljerna hänvisa till förut berörda P. M. den 30 april 1937. Levnadskostnadsindex har antagits vara 158. Det har förutsatts, att

¹ Återgiven å sid. 36—47.

samtliga medlemmar, vilka äga rätt att övergå på det nya familjepensionsreglementets bestämmelser, modifierade på sätt angives i förslaget, komma att begagna sig av denna rätt. Det har alltså bortsetts från att pensionerna för sådana medlemmar, vilka anmäla, att de önska kvarstå å nuvarande reglementes bestämmelser — därest dylika anmälningar över huvud taget förekomma — egentligen borde upptagas till andra belopp för änka och minderåriga barn än enligt allmänna familjepensionsreglementet.

Det korrigerade överskottet i balansräkningen nr 2 utgör 248,017 kronor. Under de angivna förutsättningarna skulle räknat per den 30 september 1936 återstå ett överskottsbelopp för kassans egen räkning av 248,017 kronor minskat med ett belopp utgörande ersättning för förmåner i fråga om avgiftsbeloppen för framdeles befordrade medlemmar; särskild överenskommelse skall sedermera träffas angående vissa detaljer i beräkningen av avdragsbeloppet (jfr not 4 å bilaga 1 samt förut berörda P. M. den 30 april 1937).

Kapitalvärdet av 120-kronorstillägget för nuvarande medlemmar i tjänst, vilket i likhet med den rörliga pensionsdelen för dessa ej ingår i balansräkning nr 2, utgör 11,676 kronor.

Bedömt efter de tillämpade beräkningsgrunderna, skulle alltså statens nettokostnader efter övertagandet för de nuvarande medlemmarnas, änkor-nas och barnens vidkommande, utan hänsyn till befordringar och i princip bortsett från pensions- och dyrtidstillägg samt rörliga pensionsdelar, räknat per den 30 september 1936 ha ett kapitalvärde av 11,676 kronor.

120-kronorstilläggen avse att ersätta de nuvarande direkta statsbidragen. Det synes motiverat att undersöka, vilket konstant årligt statsbidrag, som kapitaliserat för all framtid har samma värde som 120-kronorstilläggen för nuvarande medlemmar i tjänst (gränsåldrar 65 och 21 år) och framtida ordinarie manliga befattningshavare (gränsåldrar 60 och 19 år). Beloppet kan beräknas som ett års ränta å sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de båda nämnda kategorierna. Utgår man från att antalet aktiva befattningshavare icke ändras, finner man, fortfarande efter 4 % räknat, att detta tänkta årsbidrag, som alltså kan sägas vara ekvivalent med 120-kronorstilläggen, uppgår till 715 kronor vid en antagen inträdesålder av 29 år för högre lönegrader och 35 år för lägre lönegrader.

Till jämförelse må nämnas, att det direkta statsbidraget enligt nuvarande grunder till kassan (vakansbesparingar, däremot ej pensions- och dyrtidstillägg medräknade) under åren 1925—1934 i medeltal per år utgjorde 778 kronor; årsbeloppen för år 1935 12,460 kronor och för år 1936 4,853 kronor kunna här lämnas ur räkningen, enär de till övervägande del ha karaktär av engångsposter i samband med riksgäldskontorets omorganisation.

Därest kapitalvärdet 11,676 kronor tänkes amorterat på ett antal år under tillämpning av lika stora annuiteter, bliva dessas årsbelopp följande för de nedan angivna alternativa amorteringstiderna:

Annuiteten utgår under	Annuitet motsvarande 120-kronorstillägget (kapitalvärde 11,676 kronor)
	kr.
20 år.....	842
25 ».....	733
30 ».....	662
35 ».....	613
40 ».....	578

Enär nuvarande pensions- och dyrtidstillägg gottskrivits kassan vid beräkning av de poster i balansräkning nr 2, som avse nuvarande tjänstepensionärer och nuvarande änkor och barn, medan däremot 120-kronorstillägg och rörliga pensionsdelar belastat kassan vid beräkning av samma poster, inträder icke någon kostnadsändring för staten på denna punkt genom övertagandet. För nuvarande medlemmar i tjänst kunna vid oförändrad levnadskostnadsindex de rörliga pensionsdelarna vid framdeles inträffande pensionsfall beräknas utgöra omkring 80 % av dyrtidstilläggen enligt nuvarande grunder å pensioner enligt nuvarande skala.

Stockholm i maj 1937.

TIM JANSSON.

Bilaga 1.

Riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, understödsförening. Balansräkningar per den 30 september 1936 efter civila självkostnadsgrunder (räntefot 4 %) utan hänsyn till framtida befordringar till annan befattning eller löneförhöjningar inom samma befattning.

(Statsbidrag och förvaltningskostnader ej medräknade.)

	<i>Balansräkning nr 1.</i>	<i>Balansräkning nr 2.</i>
	Avgifter och pensioner enligt kassans nuvarande bestämmelser; i pensionerna har inräknats den tillfälliga förhöjningen av 20 %.	Avgifter och pensioner enligt överenskommelsen den 3 maj 1937 (för delägare i tjänst hava 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel ej medräknats; för nuvarande pensionerade medlemmar samt för nuvarande änkor och minderåriga barn har upptagits hela pensionen, inkl. 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel, minskad med pensions- och dyrtidstillägg å nuvarande pension enligt nuvarande bestämmelser; levnadskostnadsindex 158; hänsyn ej tagen till pensionsrätt för fränskid hustru.)
	kr.	kr.
<i>Tillgångar.</i>		
I. Kapitalbehållning enligt räkenskaperna	470,401	470,401
II. Kapitalvärdet av återstående årsavgifter		
högre lönegrader	43,021	40,383
lägre lönegrader	7,257	6,244
Summa	520,679	517,028
<i>Skulder.</i>		
I. Kapitalvärdet av utgående pensioner till änkor och minderåriga barn		
änkor	54,812	¹ 69,743
barn	6,014	² 6,014
II. Kapitalvärdet av redan utgående eller blivande pensioner till ogifta 50-åriga döttrar efter redan avlidna medlemmar	14,000	14,000
III. Kapitalvärdet av förefintliga medlemmars rätt till familjepension för efterlevande		
a) medlemmar i tjänst		
högre lönegrader	139,286	³ 156,223
lägre lönegrader	14,742	³ 17,472
b) pensionerade medlemmar		
högre lönegrader	11,670	13,862
lägre lönegrader	1,631	1,984
IV. Överskott (okorrigerat)	278,524	237,730
Summa	520,679	517,028
Därest kapitalbehållningen värderas efter 4 % effektiv ränta, dock med iakttagande vad beträffar nyplaceringar och försäljningar efter den 31 dec. 1934 av reglerna å sid. 74 i prop. 245 till 1936 års riksdag, ökas kapitalbehållningens värde med	10,287	10,287
Det med hänsyn härtill korrigerade överskottet utgör	288,811	⁴ 248,017

¹ Inkl. kostnadsökning för pensioner till minderåriga barn i förhållande till balansräkning nr 1.

² Beloppet enligt balansräkning nr 1 har här bibehållits oförändrat; beträffande kostnadsökningen för barnpensionerna, se not. 1.

³ Kapitalvärdet av avgiftspensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet; sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de nuvarande medlemmarna i tjänst, vilka tillägg ej ingå i balansräkningen, utgör för högre lönegrader 9,129 kr. och för lägre lönegrader 2,547 kr. eller tillhopa 11,676 kr.

⁴ Enligt den till överenskommelsen fogade promemorian skall från motsvarande belopp beräknat per tidpunkten för övertagandet avdragas ett belopp i anledning av den för framdeles befordrade medlemmar medgivna förmånen att även efter befordran kvarstå å årsavgiftsskalan enligt huvudbestämmelserna i kassans nuvarande reglemente. De antaganden angående befordringar m. m., vilka erfordras för beräkning av avdraget, skola sedermera bliva föremål för särskild överenskommelse.

Till Herrar Delegerade för riksdagens verk.

Under åberopande av sitt den 7 maj 1937 avgivna utlåtande och förslag beträffande familjepensioneringens ordnande för befattningshavare vid riksdagens verk får familjepensionskommittén för riksdagens verk härmed överlämna *förslag till bestämmelser angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk.*

För beredande av understöd åt nödställda änkor och minderåriga barn efter tjänstemän och betjante vid det forna bankodiskontverket bemyndigades fullmäktige i riksbanken av rikets år 1823 församlade ständer att av angivna medel tillsvidare och intill dess någon lämpligare utväg kunde vid en kommande riksdag bliva ständerna förelagd tilldela ifrågavarande änkor och barn gratifikationer, vilka borde vid påföljande riksdag till ständernas prövning och fastställelse anmälas. Denna anordning utsträcktes vid 1828—1830 årens riksdag till änkor och barn efter tjänstemän och betjante vid dåvarande lånekontoren i Göteborg, Malmö och Visby samt vid 1847—1848 årens riksdag till tjänstepersonalens vid Tumba bruk änkor och barn. Ständerna förklarade därjämte, att de vid en kommande riksdag ville tillse, huruvida en särskild pensionsanstalt för änkor och barn efter omförmälda tjänstemän och betjante kunde åvägabringas, samt ålade fullmäktige att under mellantiden, till beredande av en fond för en dylik pensionsinrättning, låta på lämpligaste sätt förränta icke allenast de odisponerade behållningar, som redan funnos å fullmäktiges dispositionsräkning, utan även de lönebesparingar, som kunde uppstå för vakanta tjänster vid dessa riksdagens verk och inrättningar.

På hemställan av bankoutskottet vid 1850—1851 årens riksdag beslöto rikets ständer, att den på berörda sätt samlade fonden av 20,000 rdr bco vid 1852 års ingång skulle överlämnas till en särskild pensionsanstalt för änkor och barn efter tjänstemän och betjante vid bankodiskonten, lånekontoren och Tumba bruk, varjämte den nya pensionsinrättningen skulle vid varje års slut från och med år 1852 och tills vidare samt intill dess densamma vunnit full stadga och säkerhet från riksbanken erhålla till andra ändamål icke avsedda besparingar å bankofullmäktiges dispositionsräkning till belopp av högst 600 rdr bco årligen. Några gratifikationer från nämnda räkning skulle däremot icke vidare få av riksbankens medel utdelas till änkor och barn efter ifrågavarande tjänstemän. För den sålunda tillkomna pensionsinrättningen fastställde därefter utskottet reglemente.

Sedan kassans kapital med 1862 års utgång nått sådan omfattning, att dess ränteavkastning ansågs tillräcklig för pensionernas bestridande, upphörde det årliga bidraget med nämnda år. Vid 1871 års utgång visade sig emellertid kassans inkomster icke förslå till bestridande av pensionsutgifterna, och ehuru under följande år extra avgift pålades kassans delägare, befaras vid revision av kassans räkenskaper år 1873 förhållandet mellan kassans inkom-

ster och utgifter ej hava blivit bättre, än att för år 1874 brist vore att motse, såframt pensionsbeloppen under året bleve oförändrade.

I anledning härav hemställde fullmäktige hos bankoutskottet vid 1874 års riksdag, att kassan måtte, till dess densamma vunnit full stadga och säkerhet, erhålla visst årligt bidrag av riksbankens medel. Emellertid kom avgörandet att dröja till 1877 års riksdag, enär man först ansåg sig böra undersöka möjligheterna för en sammanslagning av bankostatens och avdelningskontorens kassor till en gemensam kassa med likartade villkor i avseende å förmåner och förpliktelser. Försöken till överenskommelse om gemensam pensionsreglering strandade dock på delägarnas i bankostatetskassan obenägenhet att underkasta sig den kontroll å verksamheten, utan vilken bankoutskottet icke ansåg sig kunna eller böra föreslå riksdagen att till den gemensamma kassan anslå för ändamålet erforderliga medel. Vid sådant förhållande fann utskottet icke någon annan utväg än att så ordna avdelningskontorens och Tumba bruks änke- och pupillkassa, att pensionsbeloppen i denna gjordes lika stora som de, vilka för tjänster med motsvarande löner vore bestämda i bankostatens kassa.

Sedan 1877 års riksdag beslutat, att änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk skulle äga att av riksbankens medel erhålla ett årligt anslag av 4,550 kronor, fastställde bankoutskottet enligt riksdagens uppdrag stadgar för kassan, varigenom delägarna i denna med avseende på pensionsrätt och pensionsavgifter blevo i huvudsak likställda med delägarna i bankostatens kassa.

Statsbidraget har sedermera höjts och utgår för närvarande med 18,000 kronor årligen. Vartill kommer ovan omförmälda vakansbesparingar. Gällande stadgar äro av bankoutskottet stadfästa den 27 februari 1934.

Kommitténs förslag till bestämmelser angående statens övertagande av kassan är uppgjort i nära anslutning till den i utlåtandet av den 7 maj 1937 behandlade överenskommelsen med bankostatens änke- och pupillkassa. Emellertid har kommittén i detta sammanhang haft att utgå från delvis andra ekonomiska förutsättningar, än då det gällde bankostatens kassa, för vilken den uppgjorda balansräkningen utvisade ett betydande överskott till kassans favör. Avdelningskontorens kassa intager i detta hänseende en ogynnsammare ställning. Enligt vad som framgår av en utav byråchefen Jansson utarbetad promemoria, som inom kort kommer att överlämnas, utvisar en per den 30 september 1936 upprättad balansräkning för kassan, innehållande det ekonomiska resultatet av övertagandet, utan hänsyn till nu utgående statsbidrag, en brist av ungefär 200,000 kronor. Detta belopp torde emellertid åtminstone till största delen kunna anses bliva amorterat genom den minskning i statsbidraget till familjepensioneringen, som uppstår genom att nu utgående fasta årsbidrag till kassan å 18,000 kronor jämte vakansbesparingar utbytas mot det av staten bekostade 120-kronorstillägget till framtida familjepensioner efter nuvarande delägare i tjänst. Sistnämnda tillägg draga nämligen åtskilligt lägre kostnader.

För sin del finner kommittén det vara naturligt och rättvist, att staten tillskjuter det förhållandevis ringa belopp, som må kunna bliva behövt för att bereda delägarna i avdelningskontorens kassa i huvudsak lika goda villkor, som vid övergången till den nya ordningen skulle komma delägarna i bankostatens kassa till del.

Huvudgrunderna i kommitténs förslag äro sålunda:

att staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser;

att kassans samtliga tillgångar överlåtas till staten;

att det föreslagna familjepensionsreglementet för riksdagens verk från

övertagandet blir tillämpligt beträffande alla därvid i tjänst kvarstående eller med tjänstepension avgångna delägare, dock att, å ena sidan, delägare i tjänst bibehållas vid sina förutvarande avgifter, så länge de kvarstå i nuvarande befattningar, och, å andra sidan, avkortad familjepension i regel icke skall ifrågakomma;

att de vid övertagandet befintliga pensionstagarna hos kassan erhålla det nya familjepensionsreglementets pensioner, därest den delägare, som grundlagt pensionsrätten, vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension;

att kassans förpliktelser gentemot pensionsberättigade efter delägare, som före övertagandet gjort anmälan om att bliva undantagen från det nya reglementet, fullgöras av staten enligt oförändrade grunder, dock så att till förut utgående pensionsförmåner, oberäknat pensions- och dyrtidstillägg, skall läggas ett fast tillägg, motsvarande 10 procent å pensionen; samt

att pensionsberättigade efter delägare, som avgått ur riksbankens tjänst utan pension, bibehållas vid dem nu tillförsäkrade pensionsförmåner.

I jämförelse med överenskommelsen med bankostatens kassa förete dessa huvudgrunder den avvikelsen, att medan delägarna i bankostatens kassa från övertagandet skulle vidkännas familjepensionsavdrag enligt det nya reglementet — mot att kassan kompenserar dem för avgiftsökningen genom att av sina överskottsmedel återbetala skillnaden mellan den nya och den gamla avgiften — skulle delägarna i avdelningskontorens kassa bibehållas vid sina tidigare avgifter, så länge de kvarstå i nuvarande tjänster. Vid eventuell befordran efter övertagandet skulle däremot de nya familjepensionsavdragen tillämpas. Såvitt angår tiden till nästa befordran är dock denna avvikelse endast av formell natur, alldenstund delägarna i bankostatens kassa icke erhålla någon faktisk ökning i avgiftsbördan tack vare den förut omfördämda restitutionen från kassans överskottsmedel. Efter befordran komma däremot de förutvarande delägarna i bankostatens kassa i något gynnsammare läge än kollegerna i avdelningskontorens kassa, men denna förmånsställning komma de att intaga genom fortsatt utnyttjande av överskottsmedel, vilka icke stå delägarna i avdelningskontorens kassa till buds. Ifrågasvarande olikhet är dock icke av sådant slag, att statens ingripande i utjämnande syfte kan anses påkallat.

Vidare torde få påpekas en mindre avvikelse, vilken berör pensionsberättigade efter delägare, som gjort anmälan om kvarstående på äldre pensionsvillkor. Enligt överenskommelsen med bankostatens kassa skulle dessa pensionstagare utöver dem förut tillförsäkrade pensionsförmåner erhålla ett fast tillägg, motsvarande 15 procent å kassapensionen. Samma princip, som för bankostatens kassa lett till sistnämnda procenttal, ger i fråga om avdelningskontorens kassa procenttalet 10. De föreslagna bestämmelserna hava i denna punkt avfattats i överensstämmelse härmed.

I fråga om förslagets detaljer vill kommittén allenast tillägga följande.

Ingressen.

Änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk är icke någon delägarnas »enskilda» kassa i samma bemärkelse som bankostatens änke- och pupillkassa. Den förstnämnda kassan förvaltas sålunda av fullmäktige i riksbanken utan medinflytande från delägarnas sida. Någon formelig överenskommelse mellan staten och delägarna i kassan angående dess överlåtande på staten behöver under sådana förhållanden icke träffas utan endast den i § 17 kassans reglemente stadgade ordningen för reglementsändring iakttagas.

1 mom.

Bestämmelserna motsvara 1 mom. i överenskommelsen med bankostatens änke- och pupillkassa men hava på grund av den nu behandlade kassans

egenskap av statlig pensionsinrättning kunnat givas en väsentligt förkortad och förenklad lydelse.

2 mom.

Ansluter sig i huvudsak till 2 mom. i överenskommelsen med bankostatskassan. Sista punkten har påkallats av vissa i § 4 mom. 1 stadgarna meddelade specialbestämmelser för pensionsberättigade efter tjänstnehavare vid pappersbruket, enligt vilka bestämmelser delägare, som förflyttats till annan, av rätt till pension i kassan åtföljd tjänst med lägre pensionsunderlag eller lön än vid den förra befattningen, bibehålles vid den högre pensionsrätten. — I detta sammanhang vill kommittén för undanröjande av eventuell tveksamhet påpeka, att den i övergångsbestämmelserna till kassans stadgar omnämnde skolläraren vid Tumba bruk E. R. Castegren icke är hänförlig under det nya familjepensionsreglementet. Detsamma gäller i fråga om innehavare av bisysslor i övrigt, vilka eventuellt må hava beretts delaktighet i kassan för något mindre pensionsbelopp.

3 mom.

Angående delägarnas avgiftsplikt efter statens övertagande av kassans rörelse har förut talats.

4 mom.

I allt väsentligt överensstämmande med 3 mom. i överenskommelsen med bankostatskassan.

5 mom.

Överensstämmer med 4 mom. i överenskommelsen med bankostatskassan.

6 mom.

Överensstämmer med 5 mom. i överenskommelsen med bankostatskassan.

7 mom.

Överensstämmer med 6 mom. i överenskommelsen med bankostatskassan.

8 mom.

Bestämmelserna ansluta sig — med förut angiven avvikelse i fråga om det fasta procenttillägget — till 7 mom. första och andra styckena i överenskommelsen med bankostatens kassa, dock att dyrtidstillägg av statsmedel alltså skulle utgå å nu avsedda familjepensioner.

9 mom.

Kommittén förutsätter, att kassans tillgångar efter övertagandet överföras till »riksbankens familjepensionsfond», vars upprättande kommittén föreslagit i sitt utlåtande av den 7 maj 1937.

10 mom.

Kommittén har ansett den 1 januari 1938 vara en lämplig tidpunkt för kassans övertagande och den nya familjepensionsordningens ikraftträdande, såvitt angår tjänstemannapersonalen vid riksdagens verk.

Stockholm den 11 maj 1937.

A. HAMILTON.

A. LINDER.

STEN WIDLUND.

/ E. Norberg.

F ö r s l a g

till

bestämmelser angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk.

I fråga om statens övertagande av den av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk bedrivna rörelsen förordnas som följer.

Vad nedan sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen anges, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i kassan.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt de för kassan vid övertagandet gällande stadgarna eller på annan grund.

2. Bestämmelserna i det förslag till familjepensionsreglemente för riksdagens verk, vilket fogas härvid såsom bilaga, skola — utom i de hänseenden, som angivas i 3—5 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpliga beträffande envar i riksbankens tjänst då kvarstående eller med tjänstepension avgången delägare, som icke före övertagandet hos fullmäktige anmält sin önskan att ej bliva underkastad reglementet. Härvid skall beträffande delägare, som vid övertagandet erlade avgift till kassan för en tidigare innehavd befattning med högre pensionsunderlag än för den befattning han vid övertagandet innehade, så anses som om han alltjämt innehade förstnämnda befattning.

3. Delägare, som i 2 mom. avses, skall, så länge han kvarstår i sin vid övertagandet innehavande befattning, i stället för familjepensionsavdrag enligt familjepensionsreglementet å sin lön vidkännas avdrag med belopp, motsvarande den avgift, som skolat av honom erläggas till kassan, därest de före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

4. För sådan i 2 mom. avsedd delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionens grundbelopp icke understiga familjepensionsunderlaget för den befattning han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

5. Utan hinder av vad i 2 § familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd delägare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och skall för arvsberättigat barn till delägare, som i nyssnämnda moment avses, rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

6. Beträffande delägare, å vilken familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att delägare i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension eller, därest han avgått utan sådan pension, efter det han uppnått 65 års ålder.

Vinner i första stycket avsedd delägare efter övertagandet befördran till befattning, å vilken tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk är tillämpligt, skall familjepensionsreglementet därmed å honom tillämpas. Familjepensionen må dock i intet fall understiga det pensionsbelopp, som skulle hava utgått, därest de före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

7. Till pensionsberättigade efter vid övertagandet avliden delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, skall utgå familjepension till belopp, som skulle hava tillkommit dem, därest det nya familjepensionsreglementet varit å delägaren tillämpligt och familjepensionens grundbelopp varit lika med familjepensionsunderlaget för befattning, vilken motsvarar eller är närmast jämförbar med den tjänst, för vilken delaktighet senast innehafts i kassan.

8. Till pensionsberättigade efter delägare, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmäles, skall utgå *dels* pension till belopp, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, *dels* pensionstillägg, i den mån sådant skall utgå enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, *dels* dyrtidstillägg å pensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, *dels ock* — med undantag för ogifta döttrar, som uppnått 50 års ålder — ett fast tillägg, motsvarande 10 procent å pensionen.

Pensionsberättigade efter delägare, som före övertagandet avgått ur riksbankens tjänst utan tjänstepension, ävensom pensionsberättigade döttrar, vilka uppnått 50 års ålder, erhålla familjepension, jämte i förekommande fall dyrtidstillägg, till belopp som skulle hava tillkommit dem, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

9. Vid övertagandet överlåter kassan samtliga tillgångar till staten.

10. Övertagandet av kassan äger rum den 1 januari 1938.

Stockholm den

P. M.

angående den ekonomiska innebörden av ett av familjepensionskommittén för riksdagens verk den 11 maj 1937 avgivet förslag angående statens övertagande av änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk.

Förevarande beräkningar äro verkställda med tillämpning av civila »självkostnadsgrunder» (räntefot 4 0/0) angivna i en av mig den 30 april 1937 dagtecknad P. M. med grunder för beräkningar angående ställningen av bankostatens och riksgäldskontorets änke- och pupillkassor samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk i och för bedömning av den ekonomiska innebörden av ett statens övertagande av verksamheten.¹ Dessa beräkningar få med hänsyn till arten av de sålunda tillämpade grunderna ej användas för bedömning av kassans ställning under förutsättning att den faktiskt skulle fortsätta sin verksamhet; för ett dylikt ändamål måste nämligen tillämpas »betryggande grunder». — Jag har icke haft anledning att vid dessa beräkningar gå in på frågan angående de konsekvenser, som det låga delägarantalet medför beträffande stabiliteten av det ekonomiska förloppet inom familjepensioneringsrörelsen.

Först har kassans ställning vid en tänkt fortsatt tillämpning av dess nuvarande reglemente undersökts på grundval av förhållandena den 30 september 1936 utan hänsyn till framtida befordringar. Statsbidrag och förvaltningskostnader hava ej medräknats. I bilaga 1 meddelas en balansräkning upprättad under dessa förutsättningar, betecknad nr 1. Kapitalvärdet av pensioner till ogifta döttrar i åldern mellan 21 och 50 år till redan avlidna delägare i fall, då änka och minderåriga barn ej nu åtnjuta pension, har härvid efter en mycket ungefärlig uppskattning (jfr min P. M. den 30 april 1937) upptagits till 30,000 kronor. Vid tillämpning av de bokförda värdena för kapitaltillgångarna blir kassans överskott enligt balansräkning nr 1 401,326 kronor. En värdering av kapitaltillgångarna efter en effektiv ränta av 4 0/0 har företagits av f. d. byråchefen K. Dickman, varvid även hänsyn till försäljningar och nyplaceringar, verkställda efter den 31 december 1934, tagits på sätt angives å sid. 74 i min P. M. den 26 februari 1936, ingående som bilaga B i proposition nr 245 till 1936 års riksdag. Dickmans värdering bifogas (bilaga 2). Denna värdering har tillämpats i de två här meddelade balansräkningarna för erhållande av det s. k. korrigerade överskottet, resp. den s. k. korrigerade bristen. Det korrigerade överskottet i balansräkning nr 1 utgör 404,552 kronor.

I balansräkning nr 2 i bilaga 1 hava avgifter och pensioner upptagits i enlighet med familjepensionskommitténs förslag utan hänsyn till befordringar och under förutsättning av ett tänkt övertagande per den 1 oktober 1936. Beträffande beräkningsdetaljerna hänvisas till förut berörda P. M. den 30 april

¹ Återgiven å sid. 36—47.

1937. Levnadskostnadsindex har antagits vara 158. Det har förutsatts, att samtliga delägare, vilka äga rätt att övergå på det nya familjepensionsreglementets bestämmelser, modifierade på sätt angives i förslaget, komma att begagna sig av denna rätt. Det har alltså bortsetts från att pensionerna för sådana delägare, vilka anmäla, att de önska kvarstå å nuvarande reglementes bestämmelser, egentligen borde i regel upptagas till lägre belopp för änka och minderåriga barn än enligt allmänna familjepensionsreglementet, medan till gengäld samma delägare, därest de inträtt i kassan före år 1934, bibehålla pensionsrätt för 50-åriga ogifta döttrar. Enär det icke är möjligt att på förhand uppskatta, i vilken utsträckning och av vilka delägare anmälan om kvarstående å nuvarande bestämmelser kommer att göras, kan för närvarande ingen bestämd uppgift lämnas angående de avvikelser från balansräkning nr 2, vilka härav böra föranledas; det synes emellertid sannolikt, att avvikelsernas saldo ej kommer att uppgå till något mera avsevärt belopp.

Det framgår av balansräkning nr 2, att staten måste lämna ett tillskott, vars kapitalvärde är 194,507 kronor, för att möjliggöra en övergång till de nya pensionsbestämmelserna, detta dock utan att kostnaden för 120-kronorstillägg, pensions- och dyrtidstillägg eller rörliga pensionsdelar medräknats.

Kapitalvärdet av 120-kronorstillägget för nuvarande delägare i tjänst, vilket i likhet med den rörliga pensionsdelen för dessa ej ingår i balansräkning nr 2, utgör 85,854 kronor.

Bedömt efter de tillämpade beräkningsgrunderna, skulle alltså statens nettokostnader efter övertagandet för de nuvarande delägarnas, änkornas och barnens vidkommande, utan hänsyn till befordringar och i princip bortsett från pensions- och dyrtidstillägg samt rörliga pensionsdelar, utgöras av

dels ett tillskott, vars kapitalvärde per den 30 september 1936 är 194,507 kronor, för täckande av bristen i balansräkning nr 2;

dels kapitalvärdet av de fasta 120-kronorstilläggen för delägare i tjänst, räknat per den 30 september 1936 85,854 kronor.

120-kronorstilläggen avse att ersätta de nuvarande direkta statsbidragen. Det synes motiverat att undersöka, vilket konstant årligt statsbidrag, som kapitaliserat för all framtid har samma värde som 120-kronorstilläggen för nuvarande delägare i tjänst (gränsåldrar 65 och 21 år) och framtida ordinarie manliga befattningshavare (gränsåldrar 60 och 19 år). Beloppet kan beräknas som ett års ränta å sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de båda nämnda kategorierna. Utgår man från att antalet aktiva befattningshavare icke ändras, finner man, fortfarande efter 4 % räknat, att detta tänkta årsbidrag, som alltså kan sägas vara ekvivalent med 120-kronorstilläggen, uppgår till 5,234 kronor vid en antagen inträdesålder av 28 år för högre lönegrader och 29 år för lägre lönegrader.

Enär det direkta statsbidraget enligt nuvarande grunder till kassan (18,000-kronorstillägg och vakansbesparingar, däremot ej pensions- och dyrtidstillägg medräknade) under åren 1927—1936 i medeltal per år utgjorde 21,506 kronor, kan genom omläggningen av pensioneringssystemet det årliga direkta statsbidraget i förhållande till de senaste tio årens medelnivå anses ha nedgått med 16,272 kronor eller med 90.40 kronor årligen för varje delägare i tjänst.

Därest kapitalvärdena 194,507 och 85,854 kronor tänkas amorterade på ett antal år under tillämpning av lika stora annuiteter, bliva dessas årsbelopp följande för de nedan angivna alternativa amorteringstiderna:

Annuiteten utgår under	Annuitet motsvarande	
	bristen i balans- räkning nr 2 (kapitalvärde 194,507 kronor)	120-kronors- tillägget (kapital- värde 85,854 kronor)
	kr.	kr.
20 år	14,034	6,194
25 »	12,209	5,389
30 »	11,029	4,868
35 »	10,217	4,510
40 »	9,636	4,253

Enär nuvarande pensions- och dyrtidstillägg gottskrivits kassan vid beräkning av de poster i balansräkning nr 2, som avse nuvarande tjänstepensionärer och nuvarande änkor och barn, medan däremot 120-kronorstillägg och rörliga pensionsdelar belastat kassan vid beräkning av samma poster, inträder icke någon kostnadsändring för staten på denna punkt genom övertagandet. För nuvarande delägare i tjänst kunna vid oförändrad levnadskostnadsindex de rörliga pensionsdelarna vid framdeles inträffande pensionsfall beräknas något understiga dyrtidstilläggen enligt nuvarande grunder å pensioner enligt nuvarande skala.

Den nyssnämnda genom övertagandet uppkomna besparingen för staten i fråga om de direkta statsbidragen har, till den del den belöper på de nuvarande delägarna vid fördelning per capita på de vid varje tidpunkt förefintliga befattningshavarna i tjänst, ett kapitalvärde av ungefär 173,000 kronor och täcker alltså till största delen statens utgifter för tillskottet 194,507 kronor. Enär därjämte vid den antagna levnadskostnadsindex en viss besparing uppstår i fråga om dyrtidstillägg för framdeles inträffande pensionsfall, kan övertagandet av kassans förpliktelser som en helhet betraktat och bedömt efter de givna beräkningsgrunderna, anses förorsaka staten endast obetydligt ökade kostnader.

Stockholm i maj 1937.

TIM JANSSON.

Änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk. Balansräkningar per den 30 september 1936 efter civila självkostnadsgrunder (räntefot 4 %) utan hänsyn till framtida befordringar.

(Statsbidrag och förvaltningskostnader ej medräknade.)

	Balansräkning nr 1.	Balansräkning nr 2.
	Avgifter och pensioner enligt kassans nuvarande reglemente.	Avgifter och pensioner enligt familjepensionskommitténs förslag (för delägare i tjänst hava 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel ej medräknats; för nuvarande pensionerade delägare samt för nuvarande änkor och minderåriga barn har upptagits hela pensionen inkl. 120-kronorstillägg och rörlig pensionsdel, minskad med pensions- och dyrtidstillägg å nuvarande pension enligt nuvarande bestämmelser; levnadskostnadsindex 158; hänsyn ej tagen till pensionsrätt för fränskild hustru).
	kr.	kr.
<i>Tillgångar.</i>		
I. Kapitalbehållning enligt räkenskaperna	1,925,354	1,925,354
II. Kapitalvärdet av återstående årsavgifter		
högre lönegrader	258,287	238,841
lägre lönegrader	31,153	28,067
III. Brist (okorrigerad siffra)	—	197,733
Summa	2,214,794	2,389,905
<i>Skulder.</i>		
I. Kapitalvärdet av pensioner till änkor och barn efter redan avlidna delägare		
1) änkor	453,540	¹ 759,444
2) minderåriga barn (inkl. pupilltillägg)	27,558	² 48,358
3) utgående pensioner till 50-åriga ogifta döttrar	27,000	27,000
4) blivande pensioner till 50-åriga ogifta döttrar	66,000	66,000
II. Kapitalvärdet av förefintliga delägares rätt till familjepension för efterlevande		
1) delägare i tjänst		
a) änkor och minderåriga barn		
högre lönegrader	843,049	³ 1,149,383
lägre lönegrader	65,392	³ 73,977
b) 50-åriga ogifta döttrar		
högre lönegrader	97,099	—
lägre lönegrader	8,609	—
2) pensionerade delägare		
a) änkor och minderåriga barn		
högre lönegrader	133,554	206,188
lägre lönegrader	12,925	21,011
b) 50-åriga ogifta döttrar		
högre lönegrader	34,231	—
lägre lönegrader	5,877	—

¹ Inklusive kostnadsökning för pensioner till minderåriga barn utöver höjning till allmänna familjepensionsreglementets procenttal å nuvarande reglementsenna änkepensioner, jfr not 2.

² Belopp beräknade i förhållande till nuvarande reglementsenna änkepensioner enligt allmänna familjepensionsreglementets procenttal för barnpensioner; beträffande barnpensionskostnaderna i övrigt, se not 1.

³ Kapitalvärdet av avgiftspensioner enligt allmänna familjepensionsreglementet; sammanlagda kapitalvärdet av 120-kronorstilläggen för de nuvarande delägarna i tjänst, vilka tillägg ej ingå i balansräkningen, utgör för högre lönegrader 74,548 kronor och för lägre lönegrader 11,306 kronor eller tillhopa 85,854 kronor.

	<i>Balansräkning nr 1.</i>	<i>Balansräkning nr 2.</i>
3) utan pension avgångna delägare samt delägare på grund av bisysslor		
a) änkor och minderåriga barn .	34,068	34,068
b) 50-åriga ogifta döttrar	4,566	4,566
III. Överskott (okorrigerad siffra)	401,326	—
Summa	2,214,794	2,889,995
Därest kapitalbehållningen värderas efter 4 % effektiv ränta, dock med iakttagande vad beträffar nyplaceringar och försäljningar efter den 31 dec. 1934 av reglerna å sid. 74 i prop. 245 till 1936 års riksdag, ökas kapitalbehållningens värde med	3,226	3,226
Det med hänsyn härtill korrigerade överskotts- (brist-) beloppet utgör överskott .	404,552	brist 194,507

**Änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk.
Kapitaltillgångar ^{30/} 1936.**

Kapitaltillgångar	Bokfört värde kr.	Värde efter en effektiv ränta		Marknadsvärde ^{30/} 1936 kr.
		av 3.5 % kr.	av 4 % kr.	
A. Obligationer				
Svenska staten	724,900	748,120	721,569	782,330
Sveriges allm. hypoteksbank	243,177	240,288	224,273	254,972
Sveriges stadshypotekskassa	725,848	747,439	722,417	784,603
Svenska bostadskreditkassan	19,695	21,449	20,967	21,865
Svenska skeppshypotekskassan	4,000	4,195	4,131	4,320
Inteckningsgaranti AB.	1,500	1,527	1,433	1,575
Utfärdade eller garanterade av svensk kommun	62,000	63,008	60,461	64,210
Trafikbolag	45,000	47,309	45,945	47,130
Industribolag	70,975	73,499	72,656	73,995
Summa A	1,897,096	1,946,834	¹ 1,873,852	2,035,000
B. Övriga tillgångar (ej försäkringstekniskt beräknade poster)				
Checkräkning	4,972	4,972	4,972	—
Upplupna, ej förfallna räntor	20,425	20,425	20,425	—
Diverse	2,862	2,862	2,862	—
Summa B	28,259	28,259	28,259	—
Summa kapitaltillgångar	1,925,354	1,975,093	¹ 1,902,111	—

¹ Genom utbyte för de efter ^{31/12} 1934 inköpta obligationerna av värdet enligt 4 % effektiv ränta mot marknadsvärdet ^{30/} 1936 ökas summa A med 26,469 kr. till 1,900,321 kr. och summa kapitaltillgångar från 1,902,111 kr. till 1,928,580 kr.